

**T.C.
ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI**

Yüksek Lisans Tezi

**BİLGİN ADALI'NIN ESERLERİNİN DEĞERLER
EĞİTİMİ AÇISINDAN İNCELENMESİ**

Bedriye Baran Yir

Zonguldak 2019

**T.C.
ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI**

Yüksek Lisans Tezi

**BİLGİN ADALI'NIN ESERLERİNİN DEĞERLER
EĞİTİMİ AÇISINDAN İNCELENMESİ**

**Hazırlayan
Bedriye Baran Yir**

**Tez Danışmanı
Dr. Öğretim Üyesi Celal Can Çakmakçı**

Zonguldak 2019

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Hazırladığım Yüksek Lisans Tezinin bütün aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet ettiğimi, çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak kullandığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, yazımda enstitü yazım kılavuzuna uygun davranıldığını taahhüt ederim.

13 / 09 / 2019

Bedriye Baran Yir

B. Baran

T.C.
BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAYI

Enstitümüzün Türkçe Eğitimi Anabilim Dalında 155282111009 numaralı Bedriye Baran YİR'in hazırladığı “**Bilgin Adalı'nın Eserlerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi**” konulu DOKTORA/YÜKSEK LİSANS tezi ile ilgili TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği uyarınca 13/09//2019 Cuma günü saat 14.30'da yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda tezinin onayına OYBİRLİĞİYLE/OYÇOKLUĞUYLA karar verilmiştir.

Başkan _____

Prof. Dr. Necati DEMİR

Üye _____

Dr. Öğretim Üyesi Erhan YEŞİLYURT

Üye _____

Dr. Öğretim Üyesi Celal Can ÇAKMAKCI (Danışman)

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım

20/09/2019
Doç. Dr. Ertuğrul YILDIRIM
Enstitü Müdürü

ÖZET

Kurum : ZBEÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı
Tez Başlığı : Bilgin Adalı'nın Eserlerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi
Tez Yazarı : Bedriye Baran Yir
Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Celal Can Çakmakçı
Tez Türü, Yılı : Yüksek Lisans Tezi, 2019
Sayfa Adedi : 108

Çalışmanın amacı, Türk edebiyatı yazarlarından biri olan Bilgin Adalı'nın eserlerini değerler eğitimi açısından incelemektir. Bu araştırma, betimsel nitelikte bir çalışma olup doküman incelemesi yöntemi esas alınarak yapılmıştır. Çalışmanın örneklemini ise Adalı'nın otuz bir eseri oluşturmaktadır. Değerler eğitimi açısından bu eserler, Türk Millî Eğitiminin genel amaçları, ilköğretimin amaçları, ortaöğretimin temel ilkeleri ve Türkçe dersi genel amaçları, 2019 yılında yayımlanan İlkokul ve Ortaokul Türkçe Dersi öğretim programında yer alan MEB Kök Değerleri, Temalar ve Konular programı incelenerek hazırlanan değerler listesindeki on dokuz değere göre incelenmiştir. İncelenen edebi eserlerde hazırlanan değerler listesindeki on dokuz değere de yer verilmiştir. İncelenen eserlerin içinde en fazla sevgi (92), en az ise alçak gönüllülük, dürüstlük, öz denetim (4) değerine yer verildiği belirlenmiştir.

Bu bulgulara göre Bilgin Adalı'nın eserlerinin değerler eğitimi konusunda yararlanılacak kaynaklar arasında olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bilgin Adalı'nın eserleri değerler eğitimi açısından ilköğretim ve ortaöğretim düzeyindeki öğrencilere önerilebilir niteliktedir.

Anahtar Kelimeler: Bilgin Adalı, Değer, Değerler Eğitimi.

ABSTRACT

Institution : ZBEU Institute of Social Sciences, Department of Turkish Education
Title : Analysis of Bilgin Adalı's of Works in Therms of Values Education
Author : Bedriye Baran Yir
Adviser : Assist. Prof. Dr.Celal Can akmakcı
Type of Thesis, Year : MSc. Thesis, 2019
Total Number of Pages :108

This study's aim is to examine Bilgin Adalı's works in terms of values education who, is one of the authors in Turkish Literature. This study is a descriptive study and carried out by document analysis method based. The study's sample consists of Adalı's thirty one works. These works are examined according to nineteen values in the list of values in terms of values education which were prepared by means of Turkish National Education's main goals, aims of primary education, basic principles of secondary education and general objectives of Turkish lesson, Root Values of MEB in Primary and Secondary Turkish Curriculum that were published in 2019, Themes and Topics programme. Nineteen values in the list of values are also included which were prepared in the literary works examined. Among the works that were examined, it has been identified that mostly love (92), least humility, honesty, self-audit (4) were included.

According to these findings, it has been found that Bilgin Adalı's works are in the resources to be used by means of values education subject. Bilgin Adalı's works are recommendable to primary and secondary students in terms of values education.

Key Words: Bilgin Adalı, Value, Values Education.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
ÖNSÖZ	ix
TABLolar LİSTESİ	x
KISALTMALAR	xii
GİRİŞ	1
1. PROBLEM DURUMU	4
1.1. Problem Cümlesi.....	4
1.2. Araştırmanın Önemi.....	7
1.3. Sınırlılıklar	7
1.4. Varsayımlar	8
1.5. Tanımlar	8
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	9
2.1. Değer.....	9
2.1.1. Değerlerin Özellikleri.....	10
2.1.2. Değerlerin Önemi ve İşlevi	12
2.1.3. Değerlerin Sınıflandırılması	14
2.1.4. Değer Eğitimi Yaklaşımları.....	16
2.1.4.1. Değerleri Telkin Etme, Aşılama	16
2.1.4.2. Değerleri Belirginleştirme, Açıklama.....	18
2.1.4.3. Değer Analizi.....	20
2.1.4.4. Ahlaki Muhakeme.....	21
2.1.4.5. Karakter Eğitimi	23
2.1.4.6. Değerlerin Eğitiminde Gizil Güç: Örtük Program.....	25
2.1.5. Değerler Eğitiminin Yapıldığı Ortamlar	27
2.1.5.1. Aile Ortamında Değerler Eğitimi	27
2.1.5.2. Okulda Değerler Eğitimi.....	29
2.1.6. Türk Millî Eğitim Sisteminde Değerler.....	29
2.1.7. Türkçe Dersi ve Değer Eğitimi.....	34
2.2. Konu İle İlgili Araştırmalar.....	40

2.3. Bilgin Adalı'nın Yaşamı ve Yapıtları	45
3. YÖNTEM	49
3.1. Araştırmanın Modeli	49
3.2. Evren ve Örneklem	49
3.3. Veri Toplama Araçları	49
3.4. Verilerin Analizi.....	50
4. BULGULAR VE YORUMLAR	53
4.1. "Atlantis'in Çocukları 1"Eserinde Yer Alan Değerler	53
4.2. "Atlantis'in Çocukları 2" Eserinde Yer Alan Değerler	54
4.3. "Atlantis'in Çocukları 3" Eserinde Yer Alan Değerler	56
4.4. "Barış'ın Uçurtması" Eserinde Yer Alan Değerler	57
4.5. "Bizim Sokakta Şenlik Var" Eserinde Yer Alan Değerler.....	59
4.6. "Bencil Dev Nar Tanesi" Eserinde Yer Alan Değerler.....	60
4.7. "Buzul Çağı" Eserinde Yer Alan Değerler	61
4.8. "Büyük Tuzlu Su Klanı" Eserinde Yer Alan Değerler	63
4.9. "Çatalhöyük Öyküleri 1"Eserinde Yer Alan Değerler.....	65
4.10. "Çatalhöyük Öyküleri 2" Eserinde Yer Alan Değerler.....	66
4.11. "Çatalhöyük Öyküleri 3"Eserinde Yer Alan Değerler.....	68
4.12. "Dünya Daha Artık Daha Güzel" Eserinde Yer Alan Değerler	70
4.13. "Dünyayı Kurtaran Çocuk" Eserinde Yer Alan Değerler	72
4.14. "Elif'in Olağanüstü Düşleri"Eserinde Yer Alan Değerler	73
4.15. "Eşek Klanı"Eserinde Yer Alan Değerler.....	75
4.16. "Genlerin Şifresi" Eserinde Yer Alan Değerler	76
4.17. "Gezgin" Eserinde Yer Alan Değerler.....	78
4.18. "Güneşi Arayan Çocuk" Eserinde Yer Alan Değerler.....	79
4.19. "Kaledibi Sokağı" Eserinde Yer Alan Değerler.....	81
4.20. "Kariye Hazinesi" Eserinde Yer Alan Değerler.....	82
4.21. "Kralın Adaleti"Eserinde Yer Alan Değerler	83
4.22. "Mavi Gezegenin İlk İnanları" Eserinde Yer Alan Değerler	84
4.23. "Meraklı Karınca Cimcim Yollarda" Eserinde Yer Alan Değerler	85
4.24. "Mezar Soyguncuları" Eserinde Yer Alan Değerler	87
4.25. "Sümbüllü Köşk" Eserinde Yer Alan Değerler	87
4.26. "Troya Savaşı ve İlyada Destanı" Eserinde Yer Alan Değerler	89

4.27. “Uzaylılar Geliyor” Eserinde Yer Alan Değerler	89
4.28. “Zamana Açılan Kapı” Eserinde Yer Alan Değerler	90
4.29. “Zaman Bisikleti 1” Eserinde Yer Alan Değerler	92
4.30. “Zaman Bisikleti 2” Eserinde Yer Alan Değerler	93
4.31. “Zaman Bisikleti 3” Eserinde Yer Alan Değerler	94
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	98
KAYNAKÇA.....	101
ÖZGEÇMİŞ	101

ÖNSÖZ

Birey, anne karnında gözlerini hayata açar. Değer kavramını okul hayatına kadar ailesinden doğrudan ya da dolaylı yollarla öğrenmektedir. Okul hayatının başlamasıyla birlikte planlı ya da örtük programlarla değer eğitimi şekil almaktadır. Okul ortamında gerek derslerde gerek sosyal çevresinde ilerleyen yaşıyla birlikte birey kendi değer yargılarını oluşturmaktadır. Bu değer yargılarını oluştururken öğretmenin rolü yadsınamaz bir gerçektir.

Türkçe dersi metinlerinde doğrudan ya da dolaylı iletiler aracılığıyla değerler eğitime yer verilmelidir. Uygun materyallerle bireyin somut dünyası desteklenmelidir. Anlatma tekniklerinden olan konuşma ve yazma; anlama tekniklerinden olan dinleme ve okuma etkinliklerinde değerler konusuna sık sık yer verilmelidir.

Bu çalışmada, Türk edebiyatına yaptığı katkılarıyla Bilgin Adalı'nın eserlerini değerler eğitimi açısından incelenmiştir. Çalışmanın birinci bölümünde çalışmanın problemi, ikinci bölümünde konuyla ilgili kavramsal çerçeve, üçüncü bölümünde çalışmanın yöntemi, dördüncü bölümünde de elde edilen bulgular yorum ve son olarak da sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

Tezin hazırlanma aşamasında büyük bir sabır ve özveriyle bana yardımcı olan değerli danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Celal Can Çakmakçı'ya, fikir ve önerileriyle bana her zaman yol gösteren hocam Doç. Dr. Filiz Mete'ye, lisans ve lisansüstü eğitim dönemlerimde üzerimde emeği olan bütün hocalarıma en içten teşekkürlerimi sunarım.

Tüm hayatımda olduğu gibi araştırmam boyunca her türlü desteğiyle yanımda olan canım aileme, çalışmalarımdayanımda olan arkadaşlarıma sevgilerimi sunarım.

TABLolar LİSTESİ

Tablo 2.1: Nelson'a göre Değerlerin Sınıflandırılması	16
Tablo 3.1: Bilgin Adalı'nın Araştırma Kapsamında Ele Alınan Eserleri	50
Tablo 4.1: Bilgin Adalı'nın "Atlantis'in Çocukları 1" Eserindeki Değerlerin Dağılımı	53
Tablo 4.2: Bilgin Adalı'nın "Atlantis'in Çocukları 2" Eserindeki Değerlerin Dağılımı	55
Tablo 4.3: Bilgin Adalı'nın "Atlantis'in Çocukları 3" Eserindeki Değerlerin Dağılımı	56
Tablo 4.4: Bilgin Adalı'nın "Barış'ın Uçurtması" Eserindeki Değerlerin Dağılımı	58
Tablo 4.5: Bilgin Adalı'nın "Bizim Sokakta Şenlik Var" Eserindeki Değerlerin Dağılımı	59
Tablo 4.6: Bilgin Adalı'nın "Bencil Dev Nar Tanesi" Eserindeki Değerlerin Dağılımı	60
Tablo 4.6: Bilgin Adalı'nın "Bencil Dev Nar Tanesi" Eserindeki Değerlerin Dağılımı	61
Tablo 4.7: Bilgin Adalı'nın "Buzul Çağı" Eserindeki Değerlerin Dağılımı.....	62
Tablo 4.8: Bilgin Adalı'nın "Büyük Tuzlu Su Klanı" Eserindeki Değerlerin Dağılımı	63
Tablo 4.9: Bilgin Adalı'nın "Çatalhöyük Öyküleri 1" Eserindeki Değerlerin Dağılımı	65
Tablo 4.10: Bilgin Adalı'nın "Çatalhöyük Öyküleri 2" Eserindeki Değerlerin Dağılımı	67
Tablo 4.11: Bilgin Adalı'nın "Çatalhöyük Öyküleri 3" Eserindeki Değerlerin Dağılımı	68
Tablo 4.12: Bilgin Adalı'nın "Dünya Artık Daha Güzel" Eserindeki Değerlerin Dağılımı	70
Tablo 4.13: Bilgin Adalı'nın "Dünyayı Kurtaran Çocuk" Eserindeki Değerlerin Dağılımı	72
Tablo 4.14: Bilgin Adalı'nın "Elif'in Olağanüstü Düşleri" Eserindeki Değerlerin Dağılımı	73
Tablo 4.15: Bilgin Adalı'nın "Eşek Klanı" Eserindeki Değerlerin Dağılımı	75
Tablo 4.16: Bilgin Adalı'nın "Genlerin Şifresi" Eserindeki Değerlerin Dağılımı	76
Tablo 4.17: Bilgin Adalı'nın "Gezgin" Eserindeki Değerlerin Dağılımı	78
Tablo 4.18: Bilgin Adalı'nın "Güneşi Arayan Çocuk" Eserindeki Değerlerin Dağılımı	79

Tablo 4.19: Bilgin Adalı'nın "Kaledebi Sokağı" Eserindeki Değerlerin Dağılımı	81
Tablo 4.20: Bilgin Adalı'nın "Kariye Hazinesi" Eserindeki Değerlerin Dağılımı	82
Tablo 4.21: Bilgin Adalı'nın "Kralın Adaleti" Eserindeki Değerlerin Dağılımı...	83
Tablo 4.22: Bilgin Adalı'nın "Mavi Gezegenin İlk İnsanları" Eserindeki Değerlerin Dağılımı	85
Tablo 4.23: Bilgin Adalı'nın "Meraklı Karınca Cimcim Yollarda" Eserindeki Değerlerin Dağılımı	86
Tablo 4.24: Bilgin Adalı'nın "Mezar Soyguncuları" Eserindeki Değerlerin Dağılımı	87
Tablo 4.25: Bilgin Adalı'nın "Sümbüllü Köşk" Eserindeki Değerlerin Dağılımı.....	88
Tablo 4.26: Bilgin Adalı'nın "Troya Savaşı ve İlyada Destanı" Eserindeki Değerlerin Dağılımı	89
Tablo 4.27: Bilgin Adalı'nın "Uzaylılar Geliyor" Eserindeki Değerlerin Dağılımı	90
Tablo 4.28: Bilgin Adalı'nın "Zamana Açılan Kapı" Eserindeki Değerlerin Dağılımı.....	91
Tablo 4.29: Bilgin Adalı'nın "Zaman Bisikleti 1" Eserindeki Değerlerin Dağılımı	92
Tablo 4.30: Bilgin Adalı'nın "Zaman Bisikleti 2" Eserindeki Değerlerin Dağılımı	94
Tablo 4.31: Bilgin Adalı'nın "Zaman Bisikleti 3" Eserindeki Değerlerin Dağılımı	95
Tablo 4.32: Bilgin Adalı'nın Eserindeki Değerlerin Kitaplara Göre Dağılımı	96

KISALTMALAR

a.g.e	: Adı geçen eser
Akt.	: Aktaran
ev.	: Çeviren
İSTMEM	: İstanbul İl Millî Eğitim M¼d¼rl¼ğ¼
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
s.	: Sayfa
STK	: Sivil Toplum Kuruluğu
TDK	: T¼rk Dil Kurumu
TDÖP	: T¼rke Dersi Öğretim Programı
Vb.	: Ve Benzeri

GİRİŞ

Günümüzde toplumsal yaşamın etki alanına giren bireylerin sahip olduğu belli başlı değerler vardır. Bu değerler aynı zamanda bireylerin toplumsallaşma sürecinde etkin rol oynamaktadır. Bu bakımdan “değer” kavramına genel olarak bakıldığında belli bir ortak olgu etrafında toplanan bireylerin maddi ve manevi sahip oldukları yaşamsal unsurları içinde barındıran bir yapı olduğu görülür.

Toplumun en temelinde yer alan “değer” olgusu belli bir yaşayış biçiminin şekillenmesi noktasında topluma yön verir. Bireyin sosyal ihtiyaçlarını karşılama ve düzenleme görevi içinde ele alınan değer kelimesi sosyal normların da çerçevesini oluşturmaktadır. Dayatın işlevselliği içinde sürekli olarak evrensel boyutta veya mahalli unsurlar içinde iyi ve iyi olmayan bir zıt blokta yer almaktadır. Böylelikle birey içinde bulunduğu toplumda hareket ederken bu değerlerin belirlemiş olduğu görünmeyen çizgilerle iyiyi veya kötüyü kavramış olur (Kösemihal, 2005: 250).

Toplumda yer alan değerler, birey tarafından benimsenen ve içinde bulunduğu toplum tarafından da onay verilen bir yapı içinde canlı bir organizma olarak kendini belli eder. Sosyal normlar içerisinde yer alan bütün belirleyiciler arasında birey bu değerleri kendine içsel bir güç olarak rehber alır ve hayatını bu şekilde idame eder. Bu durum neticesinde de ait olduğu toplumu temsil etme ve sosyal aktarım çemberine girmiş bulunur. Kısacası topluma ait olan bütün değerler toplumu ve o toplum içindeki bireylerin sosyal kimliği niteliğindedir (Aydın, 2003: 121-144).

Birey dünyaya geldiği andan itibaren yakın çevresiyle etkileşim içine girer. Anne, baba ve çocuk üçleminde başlayan süreçte değerler eğitimini almaya başlar. Değerler eğitiminin olgunlaşmaya başladığı en doğal süreç ise okullarda geçmektedir. Bu yönüyle sosyal bir etkileşim ağı olan okullar topluma ait olan bireylerin toplumsal değerleri kazanmasında etkin rol oynamaktadır (Hökelekli ve Gündüz, 2004: 135).

Bilgin Adalı'nın eserlerinde en çok dikkat çeken tematik unsurlar arasında ilk çağ dönemindeki ilkel yaşam formları yer almaktadır. İlk çağdaki sosyal hayat, geniş kapsamlı bir şekilde işlenmiş özellikle dönemin temel insani ihtiyaçları kurgulanarak ve sadeleştirilerek çocuklara sunulmuştur. Zaman zaman mitolojik unsurlara da değinen Adalı; destansı eserler, çocuk oyunları, çeşitli çevirilerde ortaya koymuştur.

Bilgin Adalı'nın eserlerinde tema olarak en çok ilk çağ dönemindeki sosyal yaşamda yer alan yardımseverlik, dayanışma gibi temel işlevsel yapıların olduğu görülmüştür. Eserlerin temeli daha çok ilk çağ yaşamına, tarihsel konulara ve çocuğu toplumsal yaşamın merkezine alan olaylara dayanmaktadır. Mekânsal boyut olarak daha çok Mezopotamya, Antik Yunan coğrafyası geçmektedir. İstanbul, Antalya ve Çorum'da olay örgüsünün geçtiği mekânlar arasında yer alır.

İlk çağ dönemini yansıtan bazı tasvirlerde okuyucu adeta o anı gözünde canlandırabilmektedir. Bu sebeple Bilgin Adalı'nın eserlerinde tasvir gücü üst düzeyde etkin bir şekilde kullanılmıştır. Bununla birlikte eserlerdeki zaman akışı oldukça hızlı bir niteliktedir. Eserlerde kullanmış olduğu kahramanlara bakıldığında daima tabiatı seven, doğayı koruyan, tarihsel olaylara duyarlı, paylaşmayı ve yardımlaşmayı seven, barış taraftarı oldukları görülmektedir.

Bu doğrultuda Bilgin Adalı'nın eserleri değerler eğitimi bağlamında zengin bir yapı içermektedir. Adalı'nın eserlerinde kullanılan sosyal hayat içerisinde en dikkat çekenini ise sevgi değerine en fazla yer vermiş olmasıdır. Adalet, barış, dayanışma, dostluk, sabır, yardımsever olmak da yer verdiği sosyal hayat içerisindeki ilkelerden bazılarıdır. Eserlerine genel olarak baktığımızda dili oldukça sade, tasvir gücü yüksek, kahramanlık duygularının oldukça ileri seviyede aktarıldığı görülmektedir.

Bilgin Adalı'nın incelenen eserlerini metinsel bağlamda değerlendirdiğimizde toplamda otuz bir eserin bir tanesi mitolojik unsurlardan esinlenerek ortaya konulan sadeleştirilmiş destansı hikâyeden oluştuğu görülmektedir. Bu mitolojik unsurları içinde barındıran hikâyeyi "*Troya Savaşı ve İlyada Destanı*" oluşturmaktadır. Eserlerinden bir tanesini de "*Bencil Dev Nar Tanesi*" isimli tiyatro oyunu oluşturmaktadır.

İncelemiş olduğumuz diğer kalan yirmi dokuz tane eseri hikâye ve çocuk romanı olarak tasnif etmek mümkündür. Kullanılan görseller ve kısa olay örgüleri itibarıyla bu hikâyelerin içerisinde yer alan “*Güneşi Arayan Çocuk*”, “*Barış'ın Uçurtması*”, “*Bizim Sokakta Şenlik Var*”, “*Dünyayı Kurtaran Çocuk*” ve “*Meraklı Karınca Cimcim Yollarda*” adlı hikâyeler daha alt yaş grubundaki çocuk okuyuculara hitap etmektedir. Diğer hikâyeler arasında yer alan “*Buzul Çağı*”, “*Büyük Tuzlu Su Klanı*”, “*Çatalhöyük Öyküleri 1*”, “*Çatalhöyük Öyküleri 2*”, “*Çatalhöyük Öyküleri 3*”, “*Elif'in Olağanüstü Düşleri*”, “*Eşek Klanı*”, “*Gezgin*”, “*Mavi Gezegenin İlk İnsanları*”, “*Sümbüllü Köşk*” adlı hikâyeler ise daha üst yaş grubundaki çocuklara hitap etmektedir. “*Atlantis'in Çocukları 1*”, “*Atlantis'in Çocukları 2*”, “*Atlantis'in Çocukları 3*”, “*Genlerin Şifresi*”, “*Kaledibi Sokağı*”, “*Kariye Hazinesi*”, “*Kralın Adaleti*”, “*Mezar Soyguncuları*”, “*Uzaylılar Geliyor*”, “*Zamana Açılan Kapı*”, “*Zaman Bisikleti 1*”, “*Zaman Bisikleti 2*”, “*Zaman Bisikleti 3*” adlı çocuk romanları incelenmiştir.

1. PROBLEM DURUMU

1.1. Problem Cümlesi

Değer, toplumu oluşturan bireylerin sağlıklı bir gelecek için ortak kabul ettikleri duygu, davranış ve kural olarak belirlenmiştir. Çelikkaya (1996: 168)'ya göre değer; bireyler ve toplum arasında benimsenmiş, kabul görmüş ve yaşatılmaya çalışılan inanç, ideolojik kaynaklı her türlü duygu, düşünce, davranış ve kurallar bütünü olarak tanımlanmıştır.

Küreselleşen dünyada atalarımızdan miras kalan değerlerimiz; korunarak, bilinçli nesiller yetiştirerek gelecek kuşaklara aktarılmalıdır. Günümüzde sıklıkla değerlerin kaybolması sorunu ele alınmaktadır.

Ulusoy ve Dilmaç (2016: 2)' a göre eğitim, toplumun veya bireyin tecrübe ettiği kültürü, bilgiyi, değeri ve benzerlikleri kendisinden sonra gelenlere aktarmaktır. Bireyin ilk eğitimi alacağı kurum ailedir. Aile bireylerin değer(ler) merkezidir. Bireyler kendilerini geliştirmekte ve yetiştirmektedir. Bu hâliyle insan, eğitilebilir ve değişebilir bir canlıdır. Bireylerin değerlerini kazanabileceği en önemli kurum ailesi; en önemli zaman da çocukluğudur (Yaman, 2014: 19).

Aile kurumundan sonra okul; bireyin bütün gelişim ve değişim yönlerinde etkileri bulunan kurumdur. Anaokullarının yaygınlaşmasıyla birey küçük yaşlardan itibaren eğitim kurumuyla tanışmaktadır. Anaokulu ve ilköğretim seviyesinde öğrencilere bilişsel, duyuşsal alanda davranışlar kazandırılmaktadır (Akbaş, 2014: 80). İdareye, öğretmenlere büyük görev ve sorumluluklar düşmektedir.

Değer aktarımının ilgisi en fazla bulunan derslerden biri de şüphesiz Türkçe dersi. Türkçe dersi Millî Eğitim Bakanlığı okullarında ders saati en çok okutulan derstir. Türkçe ders kitaplarında yer alan dinleme ve okuma metinlerinde "değer" eğitimini öğrenciye aktaran metinlerden seçilmelidir. Öğrenciye kitap önerirken kültürümüze ve değerlerimize yer veren eserler önerilmelidir.

Bu çalışmada Bilgin Adalı'nın eserleri incelenmiş ve eserlerdeki değerler belirlenmiştir. Bilgin Adalı'nın "değerler eğitimi" konusunda herhangi bir bilimsel araştırma çalışması yapılmamıştır. "Bilgin Adalı'nın eserlerinin değerler eğitimi açısından durumu nasıldır?" araştırmanın problemini oluşturmuştur.

Bu problem sorununa daha ayrıntılı bir cevap verebilmek için aşağıdaki alt problemlere ulaşılmıştır:

- 1."Atlantis'in Çocukları 1"adlı eserin değerler eğitimi açısından durumu nedir?
- 2."Atlantis'in Çocukları 2"adlı eserin değerler eğitimi açısından durumu nedir?
- 3."Atlantis'in Çocukları 3"adlı eserin değerler eğitimi açısından durumu nedir?
- 4."Barış'ın Uçurtması" adlı eserin değerler eğitimi açısından durumu nedir?
- 5."Bizim Sokakta Şenlik Var" adlı eserin değerler eğitimi açısından durumu nedir?
- 6."Bencil Dev - Nar Tanesi" adlı eserin değerler eğitimi açısından durumu nedir?
- 7."Buzul Çağı" adlı eserin değerler eğitimi açısından durumu nedir?
- 8."Büyük Tuzlu Su Klanı" adlı eserin değerler eğitimi açısından durumu nedir?
- 9."Çatalhöyük Öyküleri 1"adlı eserin değerler eğitimi açısından durumu nedir?
- 10."Çatalhöyük Öyküleri 2"adlı eserin değerler eğitimi açısından durumu nedir?
- 11."Çatalhöyük Öyküleri 3"adlı eserin değerler eğitimi açısından durumu nedir?
- 12."Dünya Artık Daha Güzel" adlı eserin değerler eğitimi açısından durumu nedir?
- 13."Dünyayı Kurtaran Çocuk" adlı eserin değerler eğitimi açısından durumu nedir?
- 14."Elif'in Olağanüstü Düşleri" adlı eserin değerler eğitimi açısından durumu nedir?

15. “Eşek Klanı” adlı eserin değerler eğitimi açısından durumu nedir?
16. “Genlerin Şifresi” adlı eserin değerler eğitimi açısından durumu nedir?
17. “Gezgin” adlı eserin değerler eğitimi açısından durumu nedir?
18. “Güneşi Arayan Çocuk” adlı eserin değerler eğitimi açısından durumu nedir?
19. “Kaledibi Sokağı” adlı eserin değerler eğitimi açısından durumu nedir?
20. “Kariye Hazinesi” adlı eserin değerler eğitimi açısından durumu nedir?
21. “Kralın Adaleti” adlı eserin değerler eğitimi açısından durumu nedir?
22. “Mavi Gezegenin İlk İnsanları” adlı eserin değerler eğitimi açısından durumu nedir?
23. “Meraklı Karınca Cimcim Yollarda” adlı eserin değerler eğitimi açısından durumu nedir?
24. “Mezar Soyguncuları” adlı eserin değerler eğitimi açısından durumu nedir?
25. “Sümbüllü Köşk” adlı eserin değerler eğitimi açısından durumu nedir?
26. “Troya Savaşı ve İlyada Destanı” adlı eserin değerler eğitimi açısından durumu nedir?
27. “Uzaylılar Geliyor” adlı eserin değerler eğitimi açısından durumu nedir?
28. “Zamana Açılan Kapı” adlı eserin değerler eğitimi açısından durumu nedir?
29. “Zaman Bisikleti 1” adlı eserin değerler eğitimi açısından durumu nedir?
30. “Zaman Bisikleti 2” adlı eserin değerler eğitimi açısından durumu nedir?
31. “Zaman Bisikleti 3” adlı eserin değerler eğitimi açısından durumu nedir?

1.2. Araştırmanın Önemi

Her milletin geçmişinden gelecek nesillere taşımak istediği değerleri vardır. Günümüzde teknoloji alanındaki gelişmeler toplumda bazı değerlerin yok olmasına neden olmaktadır. Deđerlerin kazandırılması açısından, çocuğun ilk eğitimini aldığı aile kurumuna ve planlı bir şekilde eğitiminin devam ettiği okullara büyük sorumluluklar dūřmektedir.

Doğan (1997: 18)'a göre “Bir ülkenin eğitim sistemi o ülkenin önem verdiği ve eğitim sistemine de yansımış olan değerlerle başlar. Bu değerler eğitiminin çerçevesini, amaçlarını ve yönünü belirler. Eğitim sistemi bu amaçlara ulaşmak için faaliyet gösterir.” Bu bakımdan bir ülkenin eğitim sistemi o ülkenin değerler eğitimine ilişkin yansımalar taşımaktadır.

Değerler aktarımı konusunda en etkin yararlanılabilecek eğitim süreçlerinden birisi de Türkçe dersidir. Türkçe dersinde dört temel beceri alanında “değerler” konusundan yararlanılabilir. Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerde “değerler” temasına yer verilmelidir. Değer aktarımında metinlerin hem bilgilendirici hem de eğlendirici nitelikte olmaları oldukça önemlidir.

Çalışmanın özellikle son yıllarda ele alınan edebi eserlerde değerler aktarımı açısından incelenmesine yönelik çalışmalara yol göstereceği dūřünülmektedir.

1.3. Sınırlılıklar

Bu alışma,

1. Bilgin Adalı'nın yayımlanmış olan otuz bir eserini kapsamaktadır.
2. “Bilgin Adalı'nın eserleri Türk Millî Eğitiminin genel amaçları, ilköğretimin amaçları, ortaöğretimin temel ilkeleri ve Türkçe dersi genel amaçları, 2019 yılında yayımlanan İlkokul ve Ortaokul Türkçe Dersi öğretim programında yer alan MEB Kök Değerleri, Temalar ve Konular programı incelenerek hazırlanan değerler listesinden belirlenen on dokuz değerin incelenmesi ile sınırlıdır.

1.4. Varsayımlar

1. Araştırmada Bilgin Adalı'nın eserlerindeki altmış beş eserin arasından incelemek üzere belirlenen değerleri en iyi temsil ettiği düşünülen otuz bir eserinin evreni iyi şekilde temsil ettiği düşünülmüştür.

2. Türkçe eğitiminde değerlerin kazandırılmasında edebî eserlerin gerekli olduğu varsayılmıştır.

1.5. Tanımlar

Değer: Bir toplumda yaşayan bireylerin çoğunluğu tarafından üzerinde uzlaşılan, benimsenen, paylaşılan ve yaşamı düzenleyen her türlü duygu, fikir, davranış ve kurala değer adı verilmektedir (Ekinci, 2018: 27).

Değerler Eğitimi: Bireyin sahip olduğu değerler, bireyin gelecekteki kişiliğini, hayata bakış açısını, davranışlarını etkileyecek etkenler olduğu için, bireyin kabul görmüş değerlerin farkına varması, gerekli değerlerin kazanılması, yeni değerlerin kazanılıp benimsemesi; bütün bu değerleri kişiliğinin temel taşları haline getirerek davranışa dönüştürmesi gerekir. Bütün bu değer kazanma/ kazandırma süreçlerine “*değerler eğitimi*” adı verilmektedir (Yaman, 2014: 18).

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Değer

Toplumun geleceğe sevgiyi, saygıyı ve dürüstlüğü miras bırakabilmesi için bireyin toplumdan, toplumun da bireyden beklediği temelde belli başlı davranışlar ve değerler vardır. Bu değerler, günümüzdeki teknolojik gelişmelerden etkilenmektedir. Teknolojinin gelişmesiyle insanlar arasındaki iletişimin azalması gibi sebeplerden ötürü bu değerler unutulmaktadır. Bu bağlamda eğitim olanakları ile bireye ve topluma söz konusu değerler farklı yöntem ve stratejilerle tekrar kazandırılmak istenmektedir.

Tarih boyunca felsefe, sosyoloji, psikoloji ve diğer bilim dallarının da çalışma konusu olan değerler, son yıllarda eğitim ve öğretim alanında da karşımıza çıkmaktadır. “Değer” kavramının birçok bilim dalındaki araştırmacılar tarafından çalışma konusu olarak ele alınması ortak bir paydada “değer” kavramının tanımının yapılmasını zorlaştırmaktadır.

“Değer” kavramı Latince “kıymetli olmak”, “güçlü olmak” anlamlarına gelen “valere” kökünden türemiştir (Aydın, 2011: 39).

Peters (Akt.Bircan,2015:11)’a göre, değer kavramı şu ifadelerle açıklanmaktadır:

“Yunanca “değer” (aretê), “vasıf”, “meziyet”, “üstünlük” gibi anlamlara gelmektedir. Fiil hali olan “aréskô” ise, iyi yapmak, becermek, halletmek, düzeltmek, iyi hâle getirmek; kişiler hakkında gönlünü almak, yatıştırmak, razı etmek; edilgen hâlinde gönlü alınmak ses çıkarmamak, rıza göstermek; hoş gitmek, hoş gelmek, sevindirici olmak, beğenmek, hoşlanmak anlamlarında kullanılmaktadır”

“Değer” kavramı Türkçe sözlükte altı farklı anlamda ele alınmıştır. Türkçe sözlükte değer kavramına yönelik yapılan tanımlar şu şekildedir:

1.Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet.

2.Bir şeyin para ile ölçülebilen karşılığı, paha.

3.Yüksek ve yararlı nitelik.

4.Üstün, yararlı nitelikleri olan (kimse).

5.Kişinin isteyen, gereksinim duyan bir varlık olarak nesne ile bağlantısında beliren şey

6.Bir değişkenin veya bilinmeyenin sayısı ile anlatımı (TDK, 2005:483).

Literatürde “değer” kavramına ilişkin yapılan bazı tanımlar şunlardır:

Aydın (2011: 39)’a göre, “değer” toplumsal olarak değerlendirildiğinde, birey ve grup için ortak kabul gören, birey ve toplumun istediği her şeydir.

Yaman (2014: 17)’a göre, “değer” kişilerin hayatın içinde yüz yüze geldiği kişilere, varlıklara ve olaylara karşı gösterdiği duyarlılık olarak tanımlamaktadır.

Kızılcıkel ve Erdem (1994: 99)’e göre, “değer” toplumun ya da grubun birlik, beraberlik ve devamını sağlamak için fertlerin çoğunluğu tarafından doğru ve yararlı oldukları kabul gören; fertlerin ortak duygu, düşünce ve yararını yansıtan genelleştirilen temel ahlaki ilke ya da inanç olarak tanımlamaktadır.

Güngör (2000: 279) ise “değer” kavramını bireyin duygu, fikir ve davranışlarının arzu edilebilir veya edilemez olduğu görüşündeki inanç olarak tanımlamaktadır.

Bozkurt (2008: 93)’a göre, “değer” hedeflerimizi ve hareketlerimizi belirlerken bize neyin doğru ya da neyin yanlış olduğunu belirten kalıplardır. Toplumsal olarak oluşturduğumuz ve paylaştığımız soyut fikirlerdir.

Yapılan tanımlardan yola çıkılarak “değer” kavramına ilişkin olarak birey ve grup için ortak kabul gören duygu, düşünce ve davranış kalıplarıdır. Bireyi doğruya, iyi olana sevk eden toplumsal yargılardır.

2.1.1. Değerlerin Özellikleri

Toplum ve insan hayatında önemli bir yer tutan değerlerin, toplum ve insan hayatında tam olarak uygulanması özelliklerinin iyi derecede bilinmesine bağlıdır. Değer konusunda yapılan farklı tanımlar değerlerin özelliklerine de

yansımıştır. Araştırmacılar farklı bakış açıları ile değer kavramını ele almışlardır (Köylü, 2016: 30).

Schwartz ve Bilsky (1987) değerlerin özelliklerini altı maddede şöyle belirtmiştir:

1.Değer inançtır. Ancak tümüyle nesnel, duygulardan arındırılmış fikir niteliği taşımazlar. Etkinlik kazandıklarında duygularla iç içe geçerler.

2.Değerler, bireyin amaçlarıyla ve bu amaçlara ulaşmada etkili olan davranış biçimleriyle (hakbilirlik, yardımseverlik) ilişkilidirler.

3.Değerler, özgül eylem ve durumların üzerindedirler. Örneğin, itaatkârlık değeri, evde, işte, okulda ve tanımadığımız ilişkilerin tümünde geçerlidir.

4.Değerler, davranışların, insanların ve olayların seçilmesini ya da değişimini yönlendiren standartlar olarak işlev görürler.

5.Değerler taşıdıkları öneme göre kendi aralarında sıralanırlar. Bu sıralama değer önceliklerini belirleyen bir sistem oluşturur.

6.Değerler değişime açık yapılardır. Zaman içinde etkileşim ve ortaya çıkan yeni ihtiyaçları karşılamak için değer önceliklerinde değişiklikler olabilir (Akt. Kuşdil ve Kağıtçıbaşı, 2000: 60).

Bireyin toplumdaki konumu, bireyi toplum tarafından kabul görmüş davranışlara sevk etmektir. Her toplumun benimsemiş olduğu değer yargıları vardır. Birey bu değer yargılarını geleceğe aktarmaktan sorumludur. Değerin özelliklerinde de belirtildiği gibi bu değerler zamana ayak uydurabilmelidir. Bireyler arasındaki ilişkilerde toplum tarafından benimsenen değerler, bireyden davranış olarak beklenmekte ve değerlerin önceliğinde inançlarımız ile örtüşen değerlere öncelik verilmelidir.

Doğan (2012: 316-317)'a göre, değerlerin özelliklerinin tam anlaşılabilmesi aşağıdaki beş maddenin bilinmesine bağlıdır:

1. Değerler, değer yargılarının etkisi altındadır.

2.Değerler ve davranışlar

3.Değerlerin göreceliği

4.Değerlerin duygusal yükü

5.Değerlerin hiyerarşi yapısı

Değerlerin toplum gerçekleriyle bağdaştığı ve davranışlarımızın altında yatan sebeplerin başında “değer” olduğu sıklıkla ifade edilmektedir. Değerlerin toplumdan topluma veya kişiden kişiye değişebileceği vurgulanmaktadır. Değerlerimizde mantıktan ziyade duygunun ağır bastığı dile getirilmektedir. Değerlerimizin özellikleri arasında hiyerarşik bir sıralamanın olduğu kabul edilmektedir.

2.1.2. Değerlerin Önemi ve İşlevi

Bir toplumun geleceği, o toplumu meydana getiren insanların mutluluklarına, huzurlarına ve güven duygularına bağlıdır. Toplumumuzda millî birlik ve beraberlik için kültürel miras görevi gören değerler unutulmamalıdır. “Ağaç kökünden yıkılır” atasözü bize değerleri bireye kazandırırken temelden yani çocukken başlanılması gerektiğini açıkça belirtmektedir. Çocukken bireye kazandırılan değerler bilinçli bireyleri; bilinçli bireylerde saygılı, yardımsever, çalışkan ve sevgi dolu toplumu oluşturur. Mutluluğun, huzurun ve güvenliğin olmadığı toplumlarda kaos ortamı oluşmaktadır. Böyle toplumlarda hiçbir birey yaşamak istemez.

Fichter (2012: 176) ise değerlerin işlevlerini şu şekilde sıralamıştır:

a. Değerler kişilerin ve birlikteliklerin sosyal değerinin yargılanmasında hazır birer araç olarak kullanılır. Tabakalaşma sistemini olanaklaştırır. Bireyin çevresindekilerinin gözünde nerede durduğunu bilmesine yardım eder.

b.Değerler, kişilerin dikkatini istenilir, yararlı ve önemli olarak görülen maddi kültür nesnelere üzerinde odaklaştırır. Çok değerli bir nesne her zaman birey veya grup için “en iyi” olmayabilir. Fakat o nesnenin sosyal olarak değerli görülmesinin, o nesne için çaba gösterilmesine yol açtığı da bir gerçektir.

c. Her toplumdaki ideal düşünme ve davranma yolları, değerler tarafından işaret edilir. Sosyal olarak kabul edilebilir davranışın adeta şemasını çizer. Böylece kişilerde hareket ve düşüncelerini “en iyi” hangi yolda gösterebileceklerini kavrayabilirler.

d. Değerler, kişilerin sosyal rollerini seçmesinde ve gerçekleştirmesine rehberlik eder. İlgi yaratır, cesaret verir. Böylelikle kişiler de çeşitli rollerin gerekliliklerinin ve beklentilerinin birtakım değerli hedefler doğrultusunda işlemekte olduğunu kavramış olurlar.

e. Değerler sosyal kontrol ve baskının araçlarıdır. Kişileri törelere uymaya yöneltir, “doğru” şeyleri yapmaya yüreklendirir. Değerler, ayrıca onaylanmayan davranışları engeller, yasaklanmış örüntülerin neler olduğuna işaret eder ve sosyal ihlallerden kaynaklanan utanma ve suçluluk duygularının kolaylıkla anlaşılabilmesini sağlar.

f. Değerler dayanışma araçları olarak da işlevde bulunur. Sosyal bilimcilerin aksiyonlarından biride grupların yüksek düzeyde bazı değerlerin paylaşılması amacıyla oluştuğudur. Kişiler aynı değerleri güden kişilere doğru çekimlenir. Ortak değerler, sosyal dayanışmayı yaratan ve sürekli kılan en önemli faktörlerden biridir.

Çubukçu, Özenbaş vd. (2012: 27) “Yönetici, Öğretmen, Öğrenci ve Veli Gözünde Öğretmenin Sahip Olması Gereken Değerler” adlı çalışmalarında değerlerin işlevlerini şu şekilde açıklamaktadır:

- Değerler, toplum ya da bireyler tarafından benimsenen birleştirici olgulardır.
- Toplumun sosyal ihtiyaçlarını karşıladığına ve bireylerin iyiliği için olduğuna inanılan ölçütlerdir.
- Bilinç, duygu ve heyecanlara ilişkin yargılardır.
- Değerler bireyin bilincinde yer alan ve davranışı yönlendiren güdülerdir.
- Değerler normları kapsayan ve aşan özelliklerdir.

Değerlerin işlevleri, insanları birbirinden ayırtırmayan aksine insanları birleştiren olgular olarak belirtilmektedir. Değerlerin işlevleri, insanları birbirinden ayırtırmayan, birleştiren ve bütünleştiren olgular olarak belirtilmektedir. Mantık ve duyguyla ilişkilendirilen bu işlevler toplumu ve bireyi olumlu yönde etkilemektedir.

Silahl (2005: 277-278)'a göre, sosyal psikologlar değerlerin işlevlerini beş gruba ayırmışlardır:

- a. Değerler kalıcıdır.
- b. Değer bir inançtır.
- c. Değer bir davranış biçimidir.
- d. Değer bir tercihtir.
- e. Değer kişisel - sosyal tercih edilebilir.

Sosyal psikologlara göre değerlerin davranışlara yansımaları için bireylerin inançları ile uyumu gerekmektedir. Dinin; değerleri, inançları, duyguları ve davranışları birleştirici sebebiyle, pek çok birey belirli değer önceliklerini genelde dinde bulur. Dindar insanın duygu, düşünce ve davranışının temelinde dinî motiflerin etkisi görülmektedir (Mehmedoğlu, 2006: 258).

Değerlerin bireysel ve toplumsal nitelikte yaşama katkı sağlar boyutta birçok niteliğe sahip olduğu görülmektedir.

2.1.3. Değerlerin Sınıflandırılması

Literatürde “değer” kavramı farklı disiplinlerde farklı sınıflandırmalarla örneklendirilmiştir. Özellikle son senelerde toplumsal değer araştırmaları sosyolojinin önemli bir inceleme alanı hâline dönüşmüştür. 1960'lı yıllardan itibaren hem nitelik hem de nicelik olarak toplumsal değer araştırmalarında önemli bir artışın söz konusu olduğu gözlenebilir. Bu çalışmalar arasında Rokeach (1968, 1973, 1979), Schwartz ve Bilsky (1987; 1990), Schwartz (1992), Inglehart (1976; 1977; 1979; 1982; 1997), Flanagan (1982; 1979), Allport ve Vernon

(1931), Williams (1968), Kluckhohn (1951) ve Braithwaite ve Law (1985) sayılabilir (Özensel, 2003: 222-223).

Allport, Vernon ve Lindzey, çalışmalarında değerleri; bilimsel değerler, dini değerler, ekonomik değerler, estetik değerler, politik değerler ve sosyal değerler olmak üzere altı temel kategoride ele almış ve bireyi merkeze alan altı değerini bireyin tercihinde önemli olduğunu dile getirmişlerdir. Birey tercihinine göre ağırlık verdiği değeri ya da değerleri ön plana çıkarır (Akt. Köylü, 2016: 38).

Prencipe ve Helwig (Akt. Ulusoy ve Dilmaç, 2016: 33) değerleri 6 gruba ayırmışlardır:

1. Değerlerin refah veya adalet, haklar gibi meseleler için direkt olarak ilgili ahlâki değerler,
2. Değerlerinin refahı veya hakları ve bireysel kişilik ya da karakter özellikleriyle ilgili değerlerden oluşan ahlâki karakter değerleri,
3. Karakter özellikleri ile ilgili ahlâki olmayan karakter değerleri,
4. Siyasi ahlâki değerler,
5. Vatan sevgisi veya yurtseverlik gibi diğer siyasi değerleri içeren geleneksel siyasi değerler,
6. Dini değerler

Bu sınıflamaya göre birey merkeze alınmakta ve değerler, toplumdaki farklı konu alanlarına göre altı kategoriye ayrılmaktadır. Bireyin değer yargısını dini ve siyasi görüşlere, kişilik ve karakter özelliklerine göre sınıflamaktadır.

Nelson'ın değerlerin sınıflandırmasına ilişkin görüşleri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 2.1: Nelson’a göre Değerlerin Sınıflandırılması

Bireysel Değerler	Bireysel değerler seçim yapmada ve satın aldığımız ürünlerde, hobilerimizde olduğu gibi diğer kişisel tercihlerimizle ilişkilidir (Michaelis, 1988:361)
Grup Değerleri	Grup değerleri, belirli bir grubun üyeleri tarafından paylaşılan değerlerdir. Bu grup; aile, kulüp, dini ya da politik bir grup olabilir (Naylor ve Diem, 1987: 350).
Sosyal Değerler	Sosyal değerler ise adalet, saygı, farklılık, eşitlik gibi değerlerdir ve bireyin mevcut toplumsal yapı içerisinde varlığını devam ettirmesine yarar (Michaelis, 1988: 361). Sosyal değerlerin tanımlanmasında sosyalleşme, sosyal bilinç, norm ve grup ruhu gibi kavramlar kullanılmaktadır (Akbaş, 2004: 19)

Kaynak: Yazıcı Kubilay (2006); “Değerler Eğitimi Genel Bir Bakış,” Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi, Sayı 19, s.501-502.

Nelson değerlerin sınıflandırmasını bireyin tercihlerine, bireyin içinde bulunduğu grubun değerlerine ve grubun ortaya çıkardığı sosyal değerlere göre üç sınıfta toplamıştır. Bu üç sınıflandırmanın birbirini etkileyebileceği ve birbiriyle ilişkili olduğu görülmektedir.

2.1.4. Değer Eğitimi Yaklaşımları

Değerler eğitimi ile ilgili literatüre bakıldığında farklı yaklaşımlar olduğu görülmektedir. Bu yaklaşımlar Ekşi ve Katılmış (2014: 15)’a göre şu şekilde sıralanabilir:

1. Değerleri Telkin Etme, Aşılama
2. Değerleri Belirginleştirme, Açıklama
3. Değer Analizi
4. Ahlaki Muhakeme
5. Karakter Eğitimi
6. Değerler Eğitiminde Gizil Güç: Örtük Program

2.1.4.1. Değerleri Telkin Etme, Aşılama

Telkin etme yaklaşımının temelinde “yetişkin çocuklara ahlaki değerleri doğrudan öğretmek, onların davranışlarını şekillendirme ve iyi alışkanlıklar

kazandırma görev ve sorumluluğu olduğu inancı yatmaktadır” (Halstead ve Taylor, 2000’den Akt. Sarı, 2007: 61).

Arthur (Akt. Ekşi ve Katılmış, 2014: 15), telkin yoluyla değerlerin kazandırılması yaklaşımında, toplumda bireyin erdemli olarak görülmesini sağlayabilecek ve toplum tarafından onaylanmış davranışların bireye kazandırılması hedeflenir.

Simon (Akt. Akbaş, 2004: 96)’a göre, ailede başlayan değerler aktarımı süreci yetişkinler tarafından çocuklara telkin ve tavsiyelerle aktarılır. Yetişkinler yaşadıkları tecrübeler sonucu edindikleri değerleri çocuklarına aktarmak isterler ve çocuklarının doğru olan değerleri benimsemelerini beklerler. Çocuklarının aileden farklı değerleri benimsemelerinden endişe duyarlar. Araştırmacılar aynı yöntemi kullanan öğretmenlerin başarı sağlayamadığını tespit etmişlerdir. Çocuk doğumundan itibaren velinin yanındadır. Veliyle birlikte geçirecekleri yeterince zamanları vardır. Öğretmenler ise senede 180 gün öğrencileriyle birlikte ve öğretmenlerin değişme ihtimali vardır.

Değerleri aşılama yöntemi; yetişkinlerin çocuklarına, öğretmenlerin öğrencilerine toplumda kabul görmüş davranış, hareket ve değer yargılarını doğrudan kendilerinin aktarmasıdır.

Superka (Akt. Dilmaç, 2007: 36), telkin yoluyla değer aşılama öğretiminde kullanılan işlem basamakları şunlardır:

- a. Telkin yaklaşımı olabilecek değerleri belirleme
- b. Değer seviyelerini belirleme
- c. Davranışsal amaçları belirleme
- d. Uygun metotları seçme
- e. Metotları uygulama
- f. Sonuçları değerlendirme

“Telkin yaklaşımı daha çok ordu, izcilik ve dini kurumlar tarafından kullanılmakta ve bu kurumlarda yöntemin kullanılmasında yeminler ezberlenmekte ve önemli insanların yaşamları incelenmektedir” (Leming, 1997’den Akt. Akbaş, 2004: 97).

Leming (Akt. Akbaş, 2004: 97), bu yaklaşımda öğretmenlerin desteğiyle öğrencilerin, hayatlarıyla ilgili ahlâki hikâyeler anlatmaya cesaretlendirmesi gerekir. Öğrencilerin öyküleme yoluyla deneyim sahibi olması beklenir.

2.1.4.2. Değerleri Belirginleştirme, Açıklama

“Değerleri açıklama yaklaşımı, 1960 ila 1970 yıllarında bireyselliğin önem kazanmasıyla birlikte ortaya çıkan bir yaklaşımdır. Bu yaklaşımda, çocuklara bütün değerlerin öğretilmesi yerine çocukların kendi değerlerini açıklamalarına kendi değerlerinin farkına varmalarına yardım edilmesi tavsiye edilmektedir” (Edginton, 2002’den Akt. Ekşi ve Katılmış, 2014: 17).

Telkin etme yaklaşımda bireye doğrudan aktarılan değerler, belirginleştirme yaklaşımında tamamen farklı bir yöntemle bireylerin değerleri kendilerinin keşfetmesini sunmuştur.

Leming (Akt. Tokdemir, 2007: 40-41), değer açıklama yaklaşımının dört anahtar ögesi olduğunu belirtmiştir. Bunlar:

1. Hayata Odaklanma: İnsanların dikkati kendi hayatlarına ve değerlerine odaklanır.

2. Kabullenme: Değer açıklayan kişi başkalarının durumlarını yargılamaksızın kabullenmelidir.

3. Daha Fazlasını Yansıtmaya Davet: Sadece başkalarının durumlarını kabullenme yeterli değildir. Onların da kendi değerlerini yansıtmaları sağlanmalı, bu konuda cesaretlendirilmelidir.

4. Kişisel Gücü Artırma: Değer açıklama yaklaşımı, düşünce ve değerleri açıklamanın yanı sıra kişisel gelişimi de artırır.

Dört anahtar öge de bize değerleri belirginleştirme yaklaşımının temelini “bireyi” aldığını vurgulamaktadır.

Değerleri belirginleştirme yaklaşımında eğitimciler öğrencilere kendi değerlerini aktarmak yerine öğrencilerin değerlerini ortaya çıkarmak için onlara rehberlik eder. Raths, Harmin ve Simon, bu rehberliğin en iyi şekilde gerçekleşmesi için değer belirginleştirme yaklaşımında birbirinden farklı üç basamağın yer alması gerektiğini savunmuştur. Bu basamakları şu şekilde ifade etmişlerdir (Akt. Doğanay, 2006: 269):

1. Seçme

- a. Çocukların değerleri özgürce seçimlerini özendirme
- b. Seçme durumuyla karşılaştığında, alternatif seçenekler oluşturmasına yardımcı olma
- c. Alternatifleri değerlendirmede çocuklara yardımcı olma

2. Ödüllendirme

- a. Çocukları nelerin ödüllendirilip, nelerin korunduğu konusunda düşünmeye özendirme
- b. Seçeneklerini başkalarının onaylaması için fırsatlar sunma

3. Davranma

- a. Çocukları seçimleriyle tutarlı yaşaması için özendirme
- b. Yaşamın daha sonraki anlarında bu davranışın tekrarlanması için çocuklara yardımcı olma

Değer açıklama yönteminin eleştirilen yönleri şunlardır:

1.Öğrencinin kişisel (mahrem) alanına girme tehlikesi vardır.

2.Öğretmen bir gelişim danışmanı veya psikiyatrisi rolünde bürünmektedir.

3.Ahlâkî olan ve olmayan konuların ayırt edilmesinde başarısızlık yaşanmaktadır.

4.Bütün değerlerin eşit doğrulukta olduğu varsayımından yola çıkılır (Welton ve Mallan 1994'den Akt. Akbaş, 2004: 100).

2.1.4.3.Değer Analizi

Bilim insanları tarafından geliştirilen bu yaklaşımın temel amacı, değerler ile ilgili problemlerle karşılaşan insanların karar vermelerini sağlamak için bilimsel araştırma ve mantıksal düşünme sürecini kullanmalarına yardımcı olmaktır. Bu yaklaşımda değer içeren soru ya da problemler mümkün olduğunca duygu ve hisler devre dışı bırakılarak ve akıl yürütmeye dayalı olarak çözülmeye çalışılır. Bu süreç boyunca üst düzey bilişsel süreçler kullanılır (Doğanay, 2006: 272).

Değer analizi yaklaşımı bireyin kendi kararlarını vermesi yönüyle “değerleri belirginleşme” yaklaşımıyla benzerlik gösterse bile değer analizi yaklaşımında bireylerin kararlarını verirken bilimsel araştırma yöntemlerini kullanılması iki yaklaşımın farkını ortaya koymaktadır.

Tahiroğlu ve Çetin(2012: 1635)’e göre bu yaklaşımın amacı, bireylerin ahlaki kararlar verirken mantıklı, doğru ve sırası ile ilerleyen bu süreci öğrenmelerine yardım etmektir. Ryan (Akt. Akbaş, 2008: 14)’a göre, bu yaklaşımda öğrencilerin örnek durumdan yola çıkarak ahlaki düşünme becerisini kazandıklarını ve öğrencilerin aynı zamanda bilimsel problem çözme yöntemini sosyal problemlere uygulama becerisini öğrenirler.

Değer çözümlemesi yaklaşımının hedefleri aşağıdaki gibi ifade edilebilir:

- 1- Öğrencilere, bir değer kavramını ve değerlendirmeyi öğretmek.
- 2- Öğrencilerin, söz konusu değer nesnesi hakkında en akılcı yargıya ulaşmalarına yardımcı olmak.
- 3- Öğrencilere, bazı değer kavramları hakkında bir değer yargısını paylaşan bir grubun nasıl üyesi olabileceğini öğretmek (Metcalf ve Coombs, 1971’den Akt. Ulusoy ve Dilmaç, 2016:74). Değer çözümleme yaklaşımının temelinde “birey” ve “bilimsellik” önemli yer tutar.

Doğanay (2006: 256-287), değer analizi sürecinin sekiz aşamada örgütlenmekte olduğunu söylemektedir:

1. Değer sorununu belirleme
2. Karşılaşılan değer sorununu açıklığa kavuşturma
3. Sorun hakkında bilgi ve kanıt toplama
4. Bilgi ve kanıtların uygunluğunu ve doğruluğunu değerlendirme
5. Olası çözüm yollarını belirleme
6. Çözüm yollarının her birinin olası doğurgularını belirleme ve değerlendirme
7. Seçenekler arasından birini seçme
8. Seçilen öneriler doğrultusunda davranışta bulunma

Bireyin değer analizi yaklaşımıyla, sekiz basamakta değerleri yaklaşıma uygun nasıl davranışa dönüştürüldüğü verilmektedir.

2.1.4.4. Ahlaki Muhakeme

Ahlak, toplumda insanları iyi ve kötü olarak değerlendiren nitelikleri ve bu niteliklerden hareketle gerçekleştirdikleri davranış olarak tanımlanır (Korkmaz, 2015: 23).

“Ahlaki muhakeme yaklaşımı, Piaget ve Kohlberg’in bilişsel muhakeme, bilişsel düşünme, değer ikilemleri ve karar verme süreçleri ile ilgili araştırmalarına dayanır” (Fernandes, 1999’dan Akt. Yazıcı, 2006: 512).

Ahlaki muhakeme yaklaşımının kurucularından Kohlberg, 10-16 yaşlarındaki erkek çocuklarla ikişer saatlik mülakatlar yapmış, bu mülakatlarda çocuklara on tane ahlaki çıkmaz içeren durum vermiş ve onlara bu durumlarda nasıl hareket edeceklerini sormuştur. Çocuklar nasıl davranacaklarını gerekçeleriyle birlikte açıklamıştır. Kohlberg aldığı cevaplar doğrultusunda ikişer düzeyden oluşan üç evreli zihinsel ahlaki gelişim kuramı geliştirmiştir. Bu kuramda yer alan ahlak evreleri aşağıda verilmiştir (Akt. Güngör, 2000: 53-55).

Gelenek Öncesi Evre: Bu evrede iyi ve kötü, davranışın sonucuna ve kuralları koyan otoritenin gücüne göre değerlendirilir. İyi, büyüklerin onayladığı

ve ödüllendirdiği davranışken kötü, bunun tam tersidir. Gelenek öncesi evre iki düzeyden oluşmaktadır:

1. Ceza ve İtaat: Bu düzeyde bulunan birey otoriteye kayıtsız, şartsız boyun eğerse kötü denilen davranışlardan kaçınır. İyi ve kötü olanın ne olduğunu ise davranışın sonundaki yaptırım belirler.

2. İkel Hazcılık: Bu düzeyde doğru hareket insanın kendi ihtiyaçlarını, bazen de başkalarının ihtiyaçlarını karşılayan harekettir. Bireyler ahlaki değerlerin herkesin ihtiyaçlarına ve bakış açısına göre değişebileceğini fark eder. Ahlaki davranışta dürüstlük, eşitlik gibi değerler mevcuttur. Fakat birey bunları sadakat, adalet ve minnettarlık gibi değerler açısından değil, çıkar ilişkisi açısından ele alır.

Geleneksel Evre: Bu evrede toplumdaki kurallara uyma esastır. Aile, grup ve millete ait beklentilere uyma kendi başına bir değer taşır. Bu evre de iki düzeyden oluşur:

3. İyi Çocuk-İyi Kız: Başkalarını memnun etmenin ve onların onayını kazanmanın önemli olduğu düzeydir. Bu aşamada davranışlar çoğu zaman niyete göre değerlendirilir.

4. Kanun ve Nizam: Önemli olan belirli kurallara uymak, otoriteye saygı göstermek ve mevcut sosyal düzeni korumaktır.

Gelenek Sonrası Evre: Bu evrede ahlak ilkeleri, onlara inanan bireylerin ve grupların otoritesinden ayrı olarak değerlendirilir. Gelenek sonrası evre de iki düzeyden oluşur:

5. Sosyal Sözleşmelere Uyma: Bu düzeyde meşruluk ve faydacılık önem kazanır. Temel hak ve hürriyetlerin önemine verilir, bu haklar bütün toplumun üzerinde anlaşığı haklar olarak görülür. Kanun ve düzene önem verilmekle birlikte kanunlar değişmez kurallar olarak görülmez. Toplumun faydası uğruna yasaların değişebileceğine inanılır.

6. Evrensel Ahlak: Bu düzeye ulaşan bireylere göre doğru davranış, evrensel ve mantıken tutarlı olan davranıştır. Ahlaki çatışmalar kanun ve nizama

göre değil, onlardan daha geniş evrensel prensiplere göre çözülür. Adalet, insan hakları, eşitlik, insana saygı gibi unsurlar bu prensiplerin temelini oluşturur.

Ahlaki muhakeme yaklaşımında bireylerin muhakeme yaparak değer yargılarına ulaşılması beklenmektedir. Toplum tarafından kabul görmüş davranışlara, birey yargıları sonucu çözüm bularak kendisi ulaşmaktadır.

2.1.4.5. Karakter Eğitimi

“Plato’dan Aristo’ya, Kant ve Dewey’e kadar birçok filozof toplumda karakter ve karakter eğitiminin hayatımızda yer aldığı önemli roller üzerine farklı düşünceler üretme çabası içerisine girmişlerdir” (Heslep, 1995’den Akt. Ulusoy ve Dilmaç, 2016: 79). Karakter eğitimi “insanların temel etik değerleri anlaması, onları önemsemesi ve onlar doğrultusunda davranması için onlara kasıtlı olarak yöneltilen çabalar” (Akt. Sarı, 2007: 62).

Ekşi ve Katılmış (2014: 35)’a göre, karakter eğitimi, hem toplum tarafından onaylanmış insani değerleri kazanmış ve değerleri davranışlarına aktaran hem de akademik anlamda başarılı bireyler yetiştirmek amacıyla kasıtlı uygulamaları içeren eğitimsel faaliyetlerin toplamıdır.

Kelley (Akt. Akbaş, 2008: 16), karakter özellikleri değerlerle inşa edilebilir. İnsanlar arasında öne çıkan örnek gösterilen kişilik özellikleri hep aynıdır. Alçak gönüllü, dürüst, saygılı, sabırlı kişilerdir. Bu değerlere sahip kişiler diğer insanlar tarafından karakterli insan olarak adlandırılmaktadır.

Lickona (Akt. Ulusoy ve Dilmaç 2016: 79-82) ise karakter eğitiminin temel prensiplerini aşağıda vermiştir.

- Karakter eğitimi iyi karakterin temeli olarak temel ahlaki değerleri teşvik eder.
- Karakter düşünme, duygu ve davranışı içerecek kapsamda tanımlanmalıdır.
- Etkili karakter eğitimi okul yaşamının tüm basamaklarında temel değerleri teşvik eden maksatlı, inisiyatifli eline alan ve kapsamlı bir yaklaşımı gerektirir.

- Okul insancıl ve şefkatli bir topluluk olmalıdır.
- Karakter geliştirmek için, öğrenciler ahlaki aksiyon fırsatlarına ihtiyaç duyarlar.
- Etkili karakter eğitimi, öğrencileri merkeze alan ve başarılı olmalarına yardımcı olan anlamlı ve teşvik edici akademik müfredatı içerir.
- Karakter eğitimi öğrencilerde içgüdümlü bir motivasyon gerektirme çabası içinde olmalıdır.
- Tüm okul personeli, karakter eğitimi için sorumlulukları paylaşan ve aynı temel değerlere bağlı bir öğrenme ve ahlak topluluğu olmalıdır.
- Karakter eğitimi hem personelden hem de öğrencilerden ahlaki liderlik gerektirir.
- Okul, karakter eğitimi çabalarında ebeveynleri ve çevresel imkânları tam bir ortak olarak görmelidir.
- Karakter eğitiminin değerlendirilmesi; okulun karakterini, karakter eğitimcisi olarak okul personelinin işlevselliği ve öğrencilerin iyi karakter gösterme bağlamını içermelidir.

Başaran (1997: 93)'a göre, karakter eğitiminde üç yol izlenmelidir. Birincisi öğrencilere doğrudan ya da dolaylı ahlâk kuralları vermek ve bu kurallar için araştırmalar yaptırmaktır. İkinci yol ise öğrencilere ahlâk kurallarını yazılı ya da sözlü anlatmak ve bu konuda yazılmış kitaplarla tanıştırmak. En etkili olan üçüncü yol ise öğrencinin karşı karşıya kaldığı ahlaki sorunların çözümünde onlara kılavuzluk etmek, rehber olmaktır.

Thomas (Akt. Dilmaç, 2007: 46) ise karakter eğitimi yöntemlerini şu başlıklar altında toplamıştır:

1. Muhakeme-Alışkanlık: Bazı yöntemler bireyin ahlaki muhakeme yeteneğine vurgu yaparken, bazıları erdemli olan davranışın alışkanlık haline gelinceye kadar yaptırılması gerektiğini savunur.

2. Yüksek Değerler-Ara Değerler: Bazı yöntemlerde cesaret, sadakat, sebat gibi daha temel değerlere öncelik verilirken, bazılarında arkadaşlık, özen, nezaket gibi vasıta değerler önemslenmektedir.

3. Bireye Odaklanma-Çevre ve Topluma Odaklanma: Bazı yöntemler bireyin karakterine odaklanırken bazıları toplumun norm ve şablonlarına odaklanarak karakter eğitimine farklı perspektiflerden bakar.

Karakter eğitimi yaklaşımında karakterli bireyler yetiştirerek iyi bir toplumun temeli oluşturulmak istenmektedir. Karakterli bireyler, toplum tarafından kabul görmüş değerleri kendileri benimsemekte ve önem vermektedirler.

2.1.4.6. Değerlerin Eğitiminde Gizil Güç: Örtük Program

“Örtük program” terimi 1968’de ilk defa kullanılmakla birlikte örtük programın temelini oluşturan görüşler daha çok 20.yüzyıl ile birlikte geliştirilmeye başlanmıştır. Örtük programlar resmî programda açıkça belirtilmeyen, yer verilmeyen programlardır (Yüksel, 2004: 4).

Örtük program; ders dışı etkinlikleri içine alan, kapsamı oldukça geniş olan program türüdür (Demirel, 2010: 7).

Örtük program, eğitim-öğretim sürecinde öğrencinin ulaştığı resmî programda yer almayan program türüdür. Resmî programı uygulama süreci okula, öğretmenlere ve kabul görmüş değerlere göre şekillenir. Örtük programda amaç öğrencilere kazandırılması istenilen, resmî programda belirtilmeyen, yazılı olmayan, öğrencilerin gerçek yaşantılar yoluyla öğrendikleri bilgi, fikir ve değerleri kazandırmaktır (Çubukçu, 2012: 1516).

Değerler, toplum ve birey açısından düşünüldüğünde en iyi sosyal öğrenme, model alma ve taklit yoluyla öğrenilir. Bu nedenle okulun yönetim biçimi, öğretmenlerin birbiriyle ve öğrencileri ile olan iletişim biçimi gibi örtük program içerisinde yer alan unsurlar çocuklara aktarılmaya çalışılan değerler üzerinde önemli etkilere sahiptir (Taşpınar, 2009: 26-27).

Gizli müfredatın ana özelliklerini Giddens (2000: 442)’den (Akt. Tezcan 2003: 53-59) şu noktalarda toplayabiliriz:

a) Örgün program yanında eğer iyi düşünülmüş ve düzenlenmişse, yazılı olmayan programın da demokratik toplum idealine sağlayacağı katkı büyüktür.

b) Bloom, gizli müfredatın birçok bakımlardan açık müfredattan daha etkin olduğunu belirtir.

c) Eğitimin icra ettiği en derin ve etkili işlevlerine değindiği için hâlâ çekici bir kavramdır.

d) Gizli müfredatın bir sonucu, yabancılaşma olabilir.

e) Kurallar, rutinler ve düzenlemeler, çeşitli öğrencileri ayrılmaya, kopmalara ve takiyeye götürebilir (Jackson'a göre)

e) Kavram belirsizdir. Bu da, onun geniş bir içeriğe sahip oluşundan kaynaklanmaktadır.

f) Okuldan çıkarılma, karamsarlık, kadercilik, okulsuzluğa yönelme gibi sonuçlar bakımından gizli müfredat düşüncesine tepkiler sıralanabilir (Roland, 1991: 76).

g) Öğrencilerin toplumsal yaşama uyumunu sağlamada gizli müfredat bazı durumlarda eğitim programları kadar etkili olmaktadır. Eğitim aşamasının her düzeyinde gizli müfredatın öğrencilerin öğrenmeleri üzerinde etkili olduğu bilinmektedir. Ayrıca, var olan toplumsal düzenin canı gönülden kabul edilmesini aşılama eğilimindedir.

Örtük programda öğrenme-öğretme sürecinde en etkili unsurlardan biri de model alınacak öğretmenlerdir. Öğrenciler, model öğretmenin davranışları için şunları belirtmişlerdir:

1-Açık, tutarlı ve dürüst mesajlar veren,

2-Üstünlük taslamayan ve asla otoriter olmayan,

3-Yüksek beklentileri açıklayan,

4-Gerçekten dinleyen,

5-Eylemleriyle saatleri yerine getiren,

6-Çalışkan ve öğrencilerin öğrenmesi konusunda gerçekten duyarlı olan,

7-Saygıyı sürdüren (Williams, 1993'den Akt. Sarı, 2007: 66).

Örtük program resmî olarak müfredatta yer almayan programdır. Öğrencilere değerlerimizi aktarırken resmî olarak yer almazsa bile idarecilere, öğretmenlere büyük sorumluluklar düşmektedir. Gün içinde davranış ve konuşmalarda, ders içi ya da ders dışı etkinliklerde öğrencilere örnek olmaya özen gösterilmelidir.

2.1.5. Değerler Eğitiminin Yapıldığı Ortamlar

Birey, doğumundan itibaren değerlerini önce aile ortamında öğrenmektedir. Bu süreç okul çağının başlamasıyla birlikte resmî veya örtük programlarla değerlerini şekillendirmektedir. Okulda örnek almaya başladığı öğretmeni bireye rol model olmalıdır.

2.1.5.1. Aile Ortamında Değerler Eğitimi

Aile, çocuk için her şeydir. Köylü (2016: 105)'ye göre aile, çocukların hem fiziki olarak büyütüldükleri hem de temel ahlaki değerlerin kazandırıldığı en temel eğitim ve öğretim yuvasıdır. Çocuğun ilk eğitim ve öğretimi aile tarafından verilmektedir.

İnsanlar çevresindekilerin neyi, nerede, nasıl, nereden, niçin o şekilde davranışlarına yansıtıklarını algıladıkları an değerleri bilişsel yolla oluşturmaya karşı daha yatkın olur. Bu şekilde içselleştirilerek kazanılan değerler daha kalıcı ve sürekli olmaktadır (Ulusoy ve Dilmaç, 2016: 84). Aile tarafından verilen ilk değer eğitimini alan bireyin içselleştirerek kazandığı değerleri sürekli hâle getirerek değerlerin kalıcı olması beklenmektedir.

Aile gibi temel bir sosyal grupta karşılıklı olarak iletişimde bulunan bireyler, aile hayatında uymaları gereken belirli temel değerler olduğunu bilirler. Aile tarafından bireyler değerlere yöneltilir, yönlendirilirler (Fichter, 2004'den Akt. Ulusoy ve Dilmaç, 2016: 87).

Bireyin okulda eğitim alma yaşı gelene kadar hayattaki ilk eğitimlerini ailenin yanında almaya başlarlar. Kritik dönemi ailesiyle birlikte geçiren bireylere toplumda uymaları gereken değerler kazandırılmalıdır.

Ailenin çocuğun dünyası için oyun oynamanın ne denli önemli olduğunu bilmeleri gerekir. Bir çocuğu oyundan uzaklaştırmak ya da oyuna ara vermesini istediğimizde çocuğun verdiği tepkiler bize yaptığı işin onun için ne derece önemli olduğunu gösterir. Bu nedenle aileler, değerlere ilişkin iyi deneyimler için çocuklarla oyun oynarken fırsatları değerlendirmelidir (Balat ve Dağal, 2011: 30). Ailelerin çocukları ile oyun oynamaya ayırdıkları zamanı değerleri kazandırarak fırsata çevirecekleri açıklanmaktadır.

Aydın (2011: 256), “Aile ve Çocuk Eğitiminde Öncelikli İlkeler” başlıklı araştırmada değer bağlamında bireyin küçük yaşlarda aile ortamında karşılaşması gereken başlıca ihtiyaçları şunlardır:

1. Fizyolojik ihtiyaçlar: Yeme, içme, uyuma gibi.
2. Güvenlik ihtiyacı: Kişinin kendini emniyette hissetmesi; can, mal ve namus korkusunun olmaması.
3. Yakınlık ihtiyacı: Kişinin kendisini (aile, akraba, hemşeri, millet, din vb.) bir gruba ait olduğunu hissetmesi; diğer insanlara yakın olma, sevme, sevilme ihtiyacı.
4. Saygılık ihtiyacı: Kişinin içinde bulunduğu toplulukta varlığının onaylanması, ona saygı duyulması ihtiyacıdır.
5. Bilme, tanıma ihtiyacı: Kişinin öğrenmeye karşı duyduğu ihtiyaçtır.
6. Estetik ihtiyaç: İnsanın iyi ve güzel şeylere karşı duyduğu ilgi ihtiyacıdır.
7. Kendini gerçekleştirme: Kişinin doğuştan getirdiği potansiyelleri gerçekleştirmeye duyduğu ihtiyaçtır. Kişi bu potansiyellerini ortaya koyamazsa, kendini engellenmiş ve huzursuz hisseder.

Taşpınar (2009: 28)’a göre, aileler çocuklarına değerleri kazandırırken ailenin verdiği eğitimle okulda verilen değer eğitiminin örtüşmesine dikkat etmelidirler. Eğer aile ve okul değerler eğitimi konusunda örtüşmezse sorunlar çıkabilir. Toplumsal değerlerin yeni nesillere aktarılmasında ve eğitimin

toplumsallaştırma işlevi de yerine getirilemez. Çocukların tutarlı bir değer eğitimi alması için ailenin, okul programını takip etmesi gerekmektedir. Çocuğun çevresi, ailesi ve okul bir bütün olmalıdır.

2.1.5.2. Okulda Değerler Eğitimi

Bireyin değer eğitimi okul yaşantısında da devam eder. Bu bakımdan okul, okul öncesi dönemden başlayarak planlı ve programlı eğitim faaliyetlerinin yapıldığı kurumdur (Köylü, 2016: 131). Eğitim, öğretimi ve eğitimi içine alan geniş bir anlam alanına sahiptir (Yaman, 2014: 153).

Okul, değerler eğitimi ve öğretiminin yaşam alanıdır. Okul, kişinin bireysel değerlerini, toplumsal ya da evrensel değerleri öğrenmeleriyle birlikte değiştirdikleri kurumdur (Turan ve Aktaş, 2008: 231-232). Okulların önemli işlevinden biri de programda yer verilen ya da yer verilemeyen değerleri kazandırmak, öğrencileri belirlenen kurallar doğrultusunda yetiştirmektir (Akbaş, 2004: 29). Ekinci (2018: 241)'ye göre, okulda öğrenci bedenen ve zihnen yetiştirildiği gibi ruhen de yetiştirilmelidir. Öğrencilere kültürü ve kültürün bir parçası olan değerleri, öncelikli olarak öğretmek ve davranışlarına yansımaları sağlamak gerekmektedir.

Öğrencilerde değer yargısı oluşturmak isteyen öğretmenler, öncelikle bu değerlere rol model olmalıdırlar. Öğrenciler kendi değer sistemlerini sorguladıklarında beğenip benimsedikleri değerler arasında çünkü öğretmenlerin de değer yargıları vardır (Ulusoy ve Dilmaç, 2016: 90).

2.1.6. Türk Millî Eğitim Sisteminde Değerler

Eğitim, bireyin doğumuyla başlayan bir farklılaşma sürecidir. Bu farklılaşma süreci bireye bilgi, sorumluluk, değer gibi birçok kazanım sağlar. Eğitimin, belli bir plan dâhilinde etkin olarak verildiği kurumların başında okul gelmektedir. Bu kapsamda Millî eğitim sisteminde yer alan başlıca amaçlar bulunmaktadır.

1730 sayılı Türk Millî Eğitim Temel Kanununda yer alan başlıca amaçlar şunlardır:

Türk Millî Eğitiminin genel amacı,Türk Milletinin bütün fertlerini,

1. Atatürk inkılap ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin Millî, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;

2. Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;

3. İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak (MEB, 1973: 1).

Türk Millî Eğitim sisteminde yer alan genel amaçlara bakıldığında sevgi, saygı, sorumluluk değerlerinin yanı sıra toplumun manevi ve kültürel değerlerinin de yer aldığı görülmektedir.

1730 sayılı Türk Millî Eğitim Temel Kanununda Türk Millî Eğitiminin temel ilkeleri şöyle sıralanmıştır:

1. Genellik ve Eşitlik
2. Ferdin ve Toplumun İhtiyaçları
3. Yöneltilme
4. Eğitim Hakkı
5. Fırsat ve İmkân Eşitliği

6. Süreklilik
7. Atatürk İnkılâp ve İlkeleri ve Atatürk Milliyetçiliği
8. Demokrasi Eğitimi
9. Lâiklik
10. Bilimsellik
11. Planlılık
12. Karma Eğitim
13. Okul ile Ailenin İşbirliği
14. Her Yerde Eğitim (MEB, 1973: 2-4).

Türk Millî Eğitiminin temel ilkelerinin maddelerine bakıldığında kök değerler ile örtüştüğü görülmektedir. Türkçe Dersi Öğretim Programında (TDÖP, 2019: 4), başarı, çalışkanlık ve vatanseverlik gibi yer alan değerlerin, millî eğitimin ilkeleri ile bağdaştığı ve değer eğitiminin temelini oluşturduğu dile getirilmiştir.

İstanbul Millî Eğitim Müdürlüğü (İSTMEM) tarafından yayımlanan değerler eğitimi yönergesi birinci bölümde amaçlar şu şekilde sıralanmıştır:

a. Öğrencilere, Atatürk ilke ve inkılâplarını benimsetme; Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'na ve demokrasinin ilkelerine, insan hakları, çocuk hakları ve uluslar arası sözleşmelere uygun olarak haklarını kullanma, başkalarının haklarına saygı duyma, görevini yapma ve sorumluluk yüklenebilen birey olma bilincini kazandırmak,

b. Öğrencilerin, millî ve evrensel kültür değerlerini tanımalarını, benimsemelerini, geliştirmelerini bu değerlere saygı duymalarını sağlamak,

c. Öğrencileri, kendilerine, ailelerine, topluma ve çevreye olumlu katkılar yapan, kendisi, ailesi ve çevresi ile barışık, başkalarıyla iyi ilişkiler kuran, iş

birliği içinde çalışan, hoşgörölü ve paylaşmayı bilen, dürüst, erdemli, iyi ve mutlu vatandaşlar olarak yetiştirmek,

d. Öğrencilere bireysel ve toplumsal sorunları tanıma ve bu sorunlara çözüm yolları arama alışkanlığı kazandırmak,

e. Öğrencilere, toplumun bir üyesi olarak beden ve ruh sağlığının yanı sıra ailesinin ve toplumun sağlığını korumak için bilimsel süreçlere ve ahlaki değerlere uygun olarak karar verme alışkanlığını kazandırmak,

f. Öğrencilerin kendilerine güvenen, sistemli düşünebilen, girişimci, plânlı çalışma alışkanlığına ve eleştirel bakış açısına sahip, estetik duyguları ve yaratıcılıkları gelişmiş bireyler olmalarını sağlamak,

g. Öğrencilerin kendisine, ailesine ve topluma karşı sorumluluk duyabilen, üretken, ülkenin ekonomik ve sosyal kalkınmasına katkıda bulunabilecek yapıda bireyler olarak yetiştirilmesini sağlamak,

h. Öğrencilerin kişisel, toplumsal tüm kaynakları ve zamanlarını etkin, yerinde ve verimli kullanmalarını sağlamak,

ı. Öğrencilere temel insanî değer ve erdemleri kazandırma, değerlere karşı duyarlılık oluşturma ve onları davranışa dönüştürme konusunda yardımcı olmak,

i. Öğrencilere okuma zevk ve alışkanlığı kazandırmak,

j. Öğrencilere Türk dilini sevdirecek, dilimizdeki yozlaşmaların önüne geçilmesini sağlamak,

k. Her öğrencinin biricik ve tek olmasını, bu tek ve biriciklerin çoklar olabilmesini ve okullarımızı çoklar içinde özel olmayı sağlayan bir yaşam merkezi durumuna getirmeyi sağlamak (<http://www.istmem.com/Sayfa/24/Degerler-Egitimi.aspx>).

Yayımlanan değerler eğitimi yönergesinin hem Millî Eğitimin genel amaçlarına hem de Millî Eğitimin temel ilkelerine uyduğu görölmektedir. Amaçlar, ilkeler ve değerlerin hem toplumsal hem de bireysel olarak düşünöldüğünde birbiriyle bağlantılı olduğu söylenebilmektedir.

18. Milli Eğitim Şûrası Kararları (1-5 Kasım 2010) arasında da değerler eğitimiyle ilgili alınan kararlar şu şekildedir:

1. “Değerler ve Eğitimi Projesi” ve “Sanat İnsanı Yetiştirme Projesi” hazırlanmalı uygulamaya konmalıdır.

2. Ulusal ve evrensel değerler birlikte düşünülerek öğretim programlarında, değerler eğitiminde değer aktarımı yerine farkındalık kazandıracak yaklaşımlara öncelik verilmelidir.

3. Değerlerin tercihe bağlı olduğu ve toplumların benzer tercihlere sahip kişilerden oluştuğu vurgulanmalı ve öğretmenlere değer eğitimi bilinci kazandırılmalıdır.

4. Görevdeki öğretmenlerin hizmet içi programlarında değerler eğitimi yer almalı ve öğretmen yetiştiren programlara değerler eğitime yönelik bir ders konulmalıdır.

5. Değer farklılıklarının zenginlik olduğu ve ortak değerlerimizin de var olduğu bilinci kazandırılmaya çalışılmalıdır.

6. Değerler eğitime yönelik eğitim-öğretimin her kademesinde STK’larla ortak hareket edilmeli ve alan öğretmenlerinin birlikte kullanabilecekleri program ve materyaller geliştirilmelidir.

7. Değerler eğitime, okul öncesinden başlayarak yaygın eğitim dâhil olmak üzere eğitim-öğretimin her kademesinde, tüm dersler ve okul kültürü içerisinde yer verilmeli ve bu konuda öğretmen, yönetici, öğrenci, aile ve çevre ile işbirliğine gidilmeli, farkındalık oluşturulması için kitle iletişim araçlarından faydalanılması amacıyla gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

8. Değerler eğitimi açısından örnek davranışlar gösteren öğrencilere ödüllendirmelerde yer verilmelidir.

9. Değerler eğitimi ve medya ilişkisi konusunda farkındalık uyandırılmalı ve bunun için yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

10. Öğrencilerin akademik başarılarıyla birlikte değerlerin oluşumunda önemli yeri olan duygusal, sosyal ve ruhsal zekâ gelişimlerine de önem verilmelidir (MEB, 2010: 10-12).

Kararlarda değerler konusunda daha bilinçli öğrenciler yetiştirmeyi hedeflemektedir. Kararlarda yönetici, öğretmen ve veli ile değer eğitimi konusunda ortak hareket edilmesi önerilmektedir. Değer eğitimi konusuna okul öncesi dönemden başlayarak eğitim hayatı boyunca yer verilmesi kararı yer almaktadır.

Ülkemizde hem Millî Eğitim Bakanlığı hem de çeşitli dernekler, değerler eğitimi çalışmalarına önem vermekte ve değerler eğitimi bilincini kazandırmak adına çeşitli etkinliklerde bulunmaktadır. Doğrudan ya da dolaylı her derste değerler eğitimine yer verilmelidir (Türkçe dersinde seçilen metinlerde, matematik dersinde sorularda, din kültürü dersinde hadis öğretirken vb.). Bu amaç doğrultusunda disiplinler arası çalışmalarla büyük gelişmeler sağlanabilir ve çeşitli materyallere yer verilebilir.

2.1.7. Türkçe Dersi ve Değer Eğitimi

Türkçe Dersi Öğretim Programında (TDÖP, 2019: 6), öğrencinin çok yönlü gelişmesi amaçlanır. Öğretim programları hayat boyu ilkesi ile hazırlanmaktadır. Değişen teknoloji ile birlikte öğretim programlarının öğrenciden beklentileri de değişmektedir. Geçmişte kullanılan geleneksel yöntemlerin yerini günümüzde çağdaş eğitim yöntemleri almaktadır. Ezberci, bilgiyi sorgulamadan kabullenen, öğretmenin merkezde olduğu yöntemler yerine araştıran, sorgulayan, yaparak yaşayarak öğrenen, öğretmenin yol gösterici olduğu yöntemler tercih edilmektedir. Öğrenci yaşayarak kendi hayatını şekillendireceğinden, değer yargılarına da kendi karar verebilir.

Türkçe Dersi Öğretim Programı (TDÖP, 2019: 4) “Perspektifi” başlığında eğitim sistemimizin amacı tanımlanırken “eğitim” ile “değer” kavramlarının birbiriyle bağlantısı şu şekilde ifade edilmektedir:

Eğitim sistemimizin temel amacı değerlerimiz ve yetkinliklerle bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip bireyler yetiştirmektir. Bilgi, beceri ve davranışlar öğretim programlarıyla kazandırılmaya çalışılırken değerlerimiz ve yetkinlikler bu bilgi, beceri ve davranışların arasındaki bütünlüğü kuran bağlantı ve ufuk işlevi görmektedir. Değerlerimiz toplumumuzun millî ve manevî

kaynaklarından damıtılarak dünden bugüne ulaşmış ve yarınlarımıza aktaracağımız öz mirasımızdır (MEB, 2019: 4).

Türkçe Dersi Öğretim Programında (TDÖP, 2019: 4), “değer” konusu ayrı bir başlık olarak ele alınmaktadır. “Kök Değer” başlığı içinde on değere yer verilmektedir. Başlıkta değerın tanımına, eğitim sistemiyle olan bağlantısına, öğretim programlarında ne şekilde yer aldığına ve programda yer verilen on değer vardır:

Değerlerimiz öğretim programlarının perspektifini oluşturan ilkeler toplamıdır. Kökleri geleneklerimiz ve dünümüz içinde, gövdesi ve dalları bu köklerden beslenerek bugünüme ve yarınlarımıza uzanmaktadır. Temel insani özelliklerimizi oluşturan değerlerimiz, hayatımızın rutin akışında ve karşılaştığımız sorunlarla başa çıkmada eyleme geçmemizi sağlayan kudretin ve gücün kaynağıdır.

Öğretim programlarında bu anlayışla değerlerimiz, ayrı bir program veya öğrenme alanı, ünite, konu vb. olarak görülmemiştir. Tam aksine bütün eğitim sürecinin nihai gayesi ve ruhu olan değerlerimiz, öğretim programlarının her birinde ve her bir biriminde yer almıştır. Öğretim programlarında yer alan “kök değerler” şunlardır: adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik. Bu değerler, eğitim öğretim sürecinde hem kendi başarılarına hem ilişkili olduğu alt değerlerle ve hem de öteki kök değerlerle birlikte ele alınarak hayat bulacaktır (MEB, 2019:4).

Huzurlu, başarılı ve sevgi dolu toplumlarda yaşamak için toplumun değerlerini benimsemiş bireyler yetiştirmek amaçlanır. Eğitim sistemi öğrenciye toplumsal ve bireysel değerleri doğrudan ya da dolaylı yöntemlerle aktarıp davranışa dönüştürme sürecini etkin kılmayı amaçlamaktadır. Eğitim öğretim hayatında öğrenciye belli programlar çerçevesinde değerler eğitimi aktarılır.

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununda ifade edilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri doğrultusunda hazırlanan Türkçe Dersi Öğretim Programı ile öğrencilerin;

- Dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin geliştirilmesi,
- Türkçeyi, konuşma ve yazma kurallarına uygun olarak bilinçli, doğru ve özenli kullanmalarının sağlanması,
- Okuduğu, dinlediği/izlediğinden hareketle, söz varlığını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşmalarının; duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmelerinin sağlanması,
- Okuma yazma sevgisi ve alışkanlığını kazanmalarının sağlanması,
- Duygu ve düşünceleri ile bir konudaki görüşlerini veya tezini sözlü ve yazılı olarak etkili ve anlaşılır biçimde ifade etmelerinin sağlanması,

- Bilgiyi araştırma, keşfetme, yorumlama ve zihinde yapılandırma becerilerinin geliştirilmesi,
- Basılı materyaller ile çoklu medya kaynaklarından bilgiye erişme, bilgiyi düzenleme, sorgulama, kullanma ve üretme becerilerinin geliştirilmesi,
- Okuduklarını anlayarak eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmelerinin ve sorgulamalarının sağlanması,
- Millî, manevi, ahlaki, tarihî, kültürel, sosyal değerlere önem vermelerinin sağlanması, millî duygu ve düşüncelerinin güçlendirilmesi,
- Türk ve dünya kültür ve sanatına ait eserler aracılığıyla estetik ve sanatsal değerleri fark etmelerinin ve benimsemelerinin sağlanması amaçlanmıştır (MEB, 2019: 8).

Türkçe dersi öğretim programı ile öğrencilerin anlama ve anlatma tekniklerinde programda yer alan millî, manevi, ahlaki, tarihî, kültürel, sosyal değerler öğrencilere dolaylı ve doğrudan yöntemlerle aktarılmaktadır.

Türkçe Dersi Öğretim Programının (TDÖP, 2019: 15-16) uygulanması sürecinde her sınıf düzeyinde 8 tema işlenmesi öngörülmüştür. Bu temalardan; “Erdemler”, “Millî Kültürümüz”, “Millî Mücadele ve Atatürk” temalarının her sınıf düzeyinde işlenmesi zorunludur. Temalar ve Konu Önerileri programda şu şekilde ifade edilmektedir:

1. ERDEMLER: Ahlak, alçak gönüllülük, azim, cömertlik, dayanışma, dostluk, dürüstlük, güven, iyilikseverlik, kardeşlik, merhamet, paylaşma, sabır, sadakat, saygı, sevgi, sılayırahim, vefa, vicdanlı olmak, yardımlaşma vb.
2. MİLLÎ KÜLTÜRÜMÜZ: Aile, bayrak, büyüklerimiz, dinî bayramlar, gelenekler, geleneksel sporlar, insan ilişkileri, kültürel miras, mekânlar, millî bayramlar, şehirlerimiz, sıra, tarihî mekânlar, tarihî şahsiyetler, tarihî eserlerimiz, Türkçe, vakıf kültürü, vatan, yurdumuz vb.
3. MİLLÎ MÜCADELE VE ATATÜRK: 15 Temmuz, Atatürk, Çanakkale, cesaret, Cumhuriyet, fedakârlık, gazilik, İstiklâl Marşı,

kahramanlık, Kut'ül Amare, millî egemenlik, millî irade, millî kimlik, millî mücadele, Sarıkamış Harekâtı, şehitlik, vatanseverlik vb.

4. BİREY VE TOPLUM: Ana dili, adalet, barış, bireysel farklılıklar, çok dillilik, çok kültürlülük, dayanışma, devlet, dezavantajlı gruplar, empati, eşitlik, farklılıklara saygı, gurbet, haram, hayat becerileri, helal, hukuk, hükümet, iktidar, kardeşlik, kent kültürü, komşuluk ilişkileri, kul hakkı, kültürel farklılıklar, küreselleşme, medeniyet, meslekler, misafirperverlik, selamlaşma, siyaset, sosyal içerme, sosyokültürel farkındalık, toplumsal kurallar, vatandaşlık, zaman yönetimi vb.
5. OKUMA KÜLTÜRÜ: Bilgi okuryazarlığı, çoklu okuryazarlık, dijital okuryazarlık, dil sevgisi, edebî şahsiyetler, e-kitap, eleştirel okuryazarlık, kitabevi, kitaplar, kütüphaneler, metinler arasılık, okuma alışkanlığı, okuma serüveni, okuma sevgisi, okur kimliği, sözlük kültürü, süreli yayımlar, teknoloji okuryazarlığı, yaratıcı okuma, yazılı kültür, z-kitap, z-kütüphane vb.
6. İLETİŞİM: Aile iletişimi, bilgi iletişimi, diğer canlılarla iletişim, etkili iletişim, iletişim becerileri, insanlarla iletişim, kitle iletişim araçları, komşuluk, kültürel iletişim, kültürler arası iletişim, medya okuryazarlığı, öğrenci hareketliliği, öğrenci öğretmen iletişimi vb.
7. HAK VE ÖZGÜRLÜKLER: Bireysel haklar, birinci kuşak haklar, çocuk hakları, demokrasi, din ve vicdan özgürlüğü, düşünce özgürlüğü, eğitim hakkı, engelli hakları, eşitlik, haberleşme özgürlüğü, hakkını savunma, hasta hakları, hayvan hakları, ifade özgürlüğü, ikinci kuşak haklar, inanç hakkı, insan hakları, kişi dokunulmazlığı, merhamet, özel hayatın gizliliği, özgürlükler, seyahat özgürlüğü, temel hak ve özgürlükler, toplumsal cinsiyet adaleti, toplumsal cinsiyet eşitliği, yaşama hakkı vb.
8. KİŞİSEL GELİŞİM: Başarı, beceri, çalışkanlık, çatışma yönetimi, empati, girişimcilik, karar verme, kendini tanıma, kişilik tipleri, meslek seçimi, motivasyon, öğrenmeyi öğrenme, olumlu düşünme, öz denetim, öz eleştiri, öz güven, öz saygı, sorumluluk, sosyal gelişim, yetenek, yeterlilik, zaman yönetimi vb.

9. BİLİM VE TEKNOLOJİ: Bilim insanları, bilim okuryazarlığı, bilişim okuryazarlığı, etik, girişimcilik, haberleşme, hayal gücü, iletişim, keşif ve icatlar, matematik okuryazarlığı, merak duygusu, olay, olgu, patent, sosyal medya, tasarım, teknoloji, telif, ulaşım, yenilikçilik vb.
10. SAĞLIK VE SPOR: Adil oyun, beden eğitimi, beden sağlığı, beslenme, centilmenlik, dengeli beslenme, hareketlilik, hastalıklardan korunma, ilaç kullanımı, ilk yardım, öz bakım, ruh sağlığı, sağlıklı beslenme, sağlıklı yaşam, spor kültürü, sportmenlik, temizlik, uyku vb.
11. ZAMAN VE MEKÂN: Çevremiz, evimiz, geçmiş şimdi gelecek, gezginler, odamız, okulumuz, şehirler, sınıfımız, ülkeler vb
12. DUYGULAR: Bağışlama, beğenme, duygu yönetimi, heyecan, kaygı, kıskançlık, korku, mutluluk, özlem, sevgi, sitem, takdir etme, umut, üzüntü, veda, yalnızlık vb.
13. DOĞA VE EVREN: Bitkiler, canlılar, çevre, çevrenin korunması, doğa, doğa olayları, doğal afetler, dünya, evren, gece, gezegenler, gündüz, hayvanlar, iklim, kar, manzaralar, mevsimler, renkler, uzay, yağmur, yeryüzü, yıldızlar, zaman bilinci vb.
14. SANAT: Afiş, bale, cilt, söz sanatları, ebru, edebiyat, estetik, estetik duyarlılık, festival, fotoğraf, gala, geleneksel sanatlar, gölge oyunu, grafik, grafiti, heykel, mimari, minyatür, müzik, opera, özgünlük, pandomim, peyzaj, resim, seramik, sinema, tezhip, tiyatro, yenilikçi düşünme vb.
15. VATANDAŞLIK: Adalet, alın teri, çalışma, emek, eşitlik, göç, göçmenlik, görev bilinci, hukukun üstünlüğü, iş birliği, mültecilik, özgürlük, paylaşma, sorumluluk, üretme, vergi bilinci vb.
16. ÇOCUK DÜNYASI: Çocuk kültürü, çocuk müzesi, dijital oyunlar, eğlence, geleneksel çocuk oyunları, hayal, hobiler, keşif, lunapark, merak, mizah, okul, oyun, oyuncak, rüya, sokak oyunları vb.

Türkçe Dersi Öğretim Programında yer alan Temalar ve Konular programında kök değerlere ve toplumda yer alan çeşitli değerlere yer verilmektedir. Kitap hazırlama komisyonlarına önemli görev ve sorumluluklar düşmektedir. Kitaplarda yer verilen metinlerde nitelikli değer eğitimi öğrenciyi eğreten veya sezdirenen metinler olmasına dikkat edilmelidir.

Türkçe Dersi Öğretim Programında (TDÖP, 2019: 20-50), kazanımlar dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerine göre gruplandırılarak sınıf düzeylerine göre farklı başlıklar altında verilmiştir. Bu kazanımlardan bazıları şunlardır:

- Konuşmalarında beden dilini etkili bir şekilde kullanır.
- Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır.
- Konuşmalarında uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanır.
- Konuşmalarında yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanır.
- Deyim ve atasözlerinin metne katkısını belirler.
- Yazılarını zenginleştirmek için atasözleri, deyimler ve özdeyişler kullanır.

Türkçe Dersi Öğretim Programında (5, 6, 7, 8. Sınıf) yer alan kazanımlar incelendiğinde konuşma kazanımında dil bilinci değerine yer verildiği görülür. Okuma ve yazma kazanımlarında da değer kavramıyla ilgili sayıları az da olsa kazanımlar yer almıştır.

Türkçe dersi okuma, yazma, konuşma ve dinleme etkinliklerinin yer aldığı bir ders olduğu için değerler aktarımı konusunda hem yazılı hem de sözlü olarak fayda sağlamaktadır. Okuma kazanımında metin seçerken, değerlerin doğrudan ya da dolaylı şekilde aktarıldığı metinlere yer verilmelidir. Yazma kazanımlarında öğrenciye yazı yazdırırken konu olarak değerler eğitimi ile ilgili (adalet, barış, çalışkanlık, dostluk, saygı, sevgi, vatanseverlik vb.) konular tercih edilebilir. Aynı şekilde Türkçe dersinde en sık yapılan etkinliklerden olan öğrencinin konuşmasını ve dinlemesini geliştiren konuşma ve dinleme etkinliklerinde MEB programında belirttiği “Kök Değerlere, Temalar ve Konular” programındaki farklı değerlere yer verilerek konuşma ve dinleme etkinliği gerçekleştirilebilir. Okul kitaplarında yer alan metinlerin seçimi değer eğitimi konusunda büyük önem taşımaktadır. Okullarda seçmeli dersler adı altında okuma becerisi, drama ve tiyatro dersleri verilmektedir. Bu derslerde öğrencinin içinde bulunduğu gelişim dönemi göz

önünde bulundurulurak kültürel değerlerimizi aktaran eserlerden yararlanılabilir. Öğrencilere, drama dersinde başrol ve yardımcı tipleri oynarken kültür ve değerimize uygun kahraman özellikleri seçilmelidir. Okullarda yapılan yarışmalarda konular belirlenirken de değerler eğitime gereken önem verilmelidir. Örneğin münazara yarışmalarında değer eğitimi içeren konular verilebilir veya kompozisyon yarışmalarında değerleri içeren atasözlerinden konular seçilebilir.

2.2. Konu İle İlgili Araştırmalar

Bu başlık altında “değerler eğitimi” ile ilgili Türkiye’de yapılan araştırmalara yer verilmiştir.

Yapılan araştırmalar kapsamında “Yök Tez Merkezi Veri Tabanında” başlık olarak “değerler eğitimi” teriminin yer aldığı iki yüz seksen iki kayıt bulunmuştur. Aynı veri tabanının özet arama bölümüne “değerler eğitimi” yazıldığında üniversitelerin eğitim fakülteleri ile diğer alanlar dâhil toplam dört yüz otuz dört yüksek lisans ve doktora tezine ulaşılmıştır (Son Erişim: 04.10.2018). Tarama bölümünde 2006 yılı öncesinde kayıtlı bir tez bulunmaktadır. Yapılan araştırmalar incelendiğinde “değerler eğitimi” konusu 2006 yılı ve sonrasında önem kazanmıştır. “Değerler eğitimi” ile ilgili ulaşılan çalışmalar genel olarak şunlardır:

Senek (2018) “Aytül Akal’ın Masallarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi” adlı araştırmada Aytül Akal’ın 2012 yılında yayımlanan “Masal Masal” adlı kitabında yer alan elli sekiz masal incelenmiştir. Araştırmalarda nitel araştırma yöntemlerinden yararlanılarak, literatür taraması ve içerik analizi yapılmıştır. Araştırma sonucunda Aytül Akal tarafından kaleme alınan elli sekiz masalda yirmi değer tespit edilmiştir. İncelenen masalların değerler eğitime kaynaklık edeceği.

Yılmaz (2018) “Değerler Eğitimi Bağlamında Aytül Akal’ın Çocuk Romanları” adlı araştırmada Aytül Akal’ın romanları değerler eğitimi açısından incelenmiştir. Araştırmada betimsel nitelikte tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini yazarın 2000-2016 yıllarında yayımlanan on dört çocuk romanı oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda çalışma kapsamında incelenen

eserlerin çocuklara değer aktarımı konusunda zengin örnekler içerdiği tespit edilmiştir.

Abacı (2018) “Behiç Ak’ın Çocuk Kitaplarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi” adlı araştırmada Behiç Ak’ın yirmi dokuz eseri altmış üç değere göre incelenmiştir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden olan genel tarama modeli kullanılmıştır. Çalışmanın sonucunda Behiç Ak’ın çocuk kitaplarının okulöncesi ve temel eğitim düzeyinde okuma kitabı olarak seçilebileceği, değerler aktarımında da nitelikli eserler olduğu belirtilmiştir.

Yıldırım (2017) “Pakize Özcan’ın Eserlerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi” adlı araştırmada Pakize Özcan’ın dokuz eseri kırk dört değer tespit edilerek incelenmiştir. Araştırma sonucunda eserlerde yer alan değerlerin bir kısmının Türkçe eğitiminde değer aktarımı için yeterli olduğu görülürken bazı değerlerin yeterince işlenmediği tespit edilmiştir.

Otmar (2017) “Yalvaç Ural’ın Çocuk Yapıtlarının Evrensel Değerler Açısından İncelenmesi” adlı araştırmada Yalvaç Ural’ın çocuk edebiyatı yapıtlarından şiir, öykü, şiir-öykü ve fabl türündeki on beş eseri incelenmiştir. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu araştırmada, doküman analizi modeli kullanılmıştır. Araştırma sonucunda Yalvaç Ural’ın eserlerinde evrensel değerlerin dolaylı olarak aktarıldığı ve yapıtlarında geniş bir evrensel değer yelpazesinin olduğu saptanmıştır.

Tokcan (2017) “Fazıl Hüsnü Dağlarca’nın Çocuk Şiirlerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi” adlı araştırmada Fazıl Hüsnü Dağlarca’nın çocuk şiirlerini MEB’in belirlemiş olduğu değerler açısından incelemiştir. Araştırmanın evrenini Fazıl Hüsnü Dağlarca’nın çocuklara yönelik yazdığı yedi şiir kitabı oluşturmaktadır. Araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma sonunda incelenen yedi kitapta, dört yüz yirmi iki tane şiir içerisinde dört yüz yetmiş dokuz değer iletisine rastlanmıştır. İncelenen şiirlerde en çok sevgi değerine rastlanılmıştır ve sevgi değerini sırasıyla saygı, sorumluluk, duyarlılık ve çalışkanlık izlemiştir. Eserlerde en az yer alan değerler ise sırasıyla temizlik, kanaatkârlık, sabır ve misafirperverlik olarak tespit edilmiştir.

Emirhan (2016) “Değerler Eğitimi Bağlamında Yavuz Bahadıroğlu’nun Çocuk Romanları” adlı araştırmada Yavuz Bahadıroğlu’nun on beş çocuk romanı değer eğitimi bakımından incelenmiştir. Araştırmada nitel araştırma yaklaşımlarından tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma sonucunda incelenen eserlerin çocuklara değer aktarımı konusunda zengin örnekler içerdiği tespit edilmiştir.

Susar (2015) “Dede Korkut Hikâyelerinde Değerler Eğitimi” adlı araştırmada Dede Korkut Hikâyelerini değerler eğitimi açısından incelenmiştir. Araştırmada içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Öğretim programlarından hareketle belirlenen değerler eserin giriş bölümü ve on iki hikâye taranarak fişlenmiştir. Araştırma sonucunda Dede Korkut Hikâyelerinde öğretim programlarında yer alan yirmi dört değere rastlanmıştır. Bunlardan insan sevgisinin en çok işlenen değer olduğu bu değeri saygı ve aile birliğine önem verme değerleri izlemiştir. Hikâyelerde alçak gönüllülüğün ise en az işlenen değer olduğu belirlenmiştir.

Topbaş (2015) “Sema Maraşlı’nın Masallarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi” adlı araştırmada Sema Maraşlı’nın dört masal kitabında bulunan seksen iki adet masalı değerler eğitimi açısından incelemiştir. Araştırma sonucunda incelenen masalarda en çok sevgi, aile birliğine önem verme, yardımseverlik, nezaket değerleri yer alırken masalarda en az bağımsızlık, sabır, özgürlük, merhamet ve fedakârlık değerlerinin yer aldığı tespit edilmiştir.

Yılmaz (2015) “Fatma Karabıyık Barbarosoğlu’nun Öykülerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi” adlı araştırmada Fatma Karabıyık Barbarosoğlu’nun öykülerini değerler eğitimi açısından incelenmiştir. Çalışmada betimsel nitelikte genel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini Fatma Barbarosoğlu’nun 1996-2005 yılları arasında yayımlanan biri öykü seçkisi olan altı kitaptaki altmış öykü oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda öykülerde en çok aile kurumuna ve birliğine önem verme değerine rastlanmıştır. Eserlerde en az işlenen değerler adil olma, hoşgörü, iffetli olma, saygı ve vatanseverliktir.

Selek (2014) “Osman Yalçın’ın Hayvan Hikâyelerinde Değerler Eğitimi” adlı araştırmada Osman Yalçın’ın yirmi hikâye kitabında Burdur Millî Eğitim

Müdürlüğü'nün 2011-2014 yılları arasında okullarda uygulanmasını istediği yirmi bir değer yer alıp almadığı incelenmiştir. Araştırma sonunda Burdur Millî Eğitim Müdürlüğü'nün belirlediği tüm değerlere değinildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Erol (2014) “Tarık Buğra'nın Hikâyelerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi” adlı araştırmada Tarık Buğra'nın hikâyeleri değerler eğitimi açısından incelenmiştir. Çalışmada betimsel doküman analizi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda en fazla sevgi ve çalışkanlık değerine, en az da estetik değerine yer verildiği tespit edilmiştir. Tarık Buğra'nın hikâyelerinde değerlerin açık ya da örtük bir şekilde işlendiği, dolaylı olarak telkin edildiği, daha çok kahramanların ağzından değer eğitimi bakımından uygun söz ve davranışların ifade edildiği belirlenmiştir.

Emiri (2014) “Gülsüm Cengiz'in Eserlerine Değerler Eğitimi Açısından Bir Yaklaşım” adlı araştırmada Gülsüm Cengiz'in eserlerini değerler eğitimi açısından incelemiştir. Araştırma sonucunda eserlerde aile birliği, bilimsellik, çalışkanlık, dayanışma, duyarlılık, sağlık, sorumluluk, söze güven, uygarlık, yardımlaşma değerleri tespit edilmiştir.

Yılmaz (2013) “Fatih Erdoğan'ın Eserlerine Değerler Eğitimi Açısından Bir Yaklaşım” adlı araştırmada Fatih Erdoğan'ın 6-14 yaş arasında bulunan çocuklar için yazdığı eserler değerler eğitimi bakımından incelenmiştir. Çalışmada nitel araştırma yaklaşımlarından tarama modeli kullanılmıştır. Çalışma sonucunda Fatih Erdoğan'ın, çocuk edebiyatı ile ilgili pek çok noktada ufuk açıcı öneriler sunduğu, eserlerinde olumlu ve olumsuz olmak üzere pek çok değere yer verdiği tespit edilmiştir.

Çırak (2013) “Cengiz Aytmatov Romanlarının Değerler Eğitimine Katkısı” adlı araştırmada Cengiz Aytmatov romanlarının değerler eğitimine katkısı incelenmiştir. Cengiz Aytmatov'un beş kitabı incelenmiştir. Araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Eserler yirmi değer bakımından incelenmiş ve toplamda sekiz yüz on adet veri tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda Cengiz Aytmatov'un incelenen romanlarının değerler eğitimine katkı bakımından zengin bir içeriğe sahip olduğu tespit edilmiştir.

Aktürk (2012) “Çocukta Değerler Eğitimi Açısından Üzeyir Gündüz’ün Eserleri” adlı araştırmada Üzeyir Gündüz’ün eserlerinde değerler vasıtasıyla verilmeye çalışılan eğitsel iletiler tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışmada tarama yöntemi ile araştırma yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini ise yazarın altmış bir hikâyesi ve üç romanı oluşturmaktadır. Çalışma sonunda Üzeyir Gündüz’ün eserlerine baktığımızda dinî ve ahlâkî değerlerin ağırlıklı olduğunu ve bunu kişilik değerleri ile sosyal değerler izler.

Kaynak (2012) “Değerler Eğitimi Bağlamında Sevinç Çokum’un Hikâyelerinin Analizi” adlı araştırmada değerler eğitimi bağlamında Sevinç Çokum’un yedi hikâyesi incelenmiştir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi tekniği kullanılmıştır. Elde edilen veriler, kategorileştirilerek betimsel olarak incelenmiştir. Araştırma sonucunda değerler eğitimi bağlamında Çokum’un hikâyelerinde ahlâka ait unsurların geniş yer tuttuğu ve bu ahlâkî değerlerin içerisinde en çok değindiği tema, yardımseverlik temasıdır. Yardımseverlik temasına hemen hemen bütün hikâyelerinde yer verilmiştir.

Kumbasar (2011) “Muzaffer İzgü’nün Romanlarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi” adlı araştırmada değerler eğitimi bağlamında Muzaffer İzgü’nün on iki romanı incelenmiştir. Araştırmada betimsel nitelikte tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma sonucunda romanlarda en çok sevgi değerine rastlanılmıştır. Sevgi değerini sırasıyla saygı, yardımlaşma, çalışkanlık ve temizlik izlemiştir. Alçak gönüllü olma değeri romanlarda hiç tespit edilmemiştir. Sigara ve içki içen kahramanlara sıkça yer verilmesi sağlıklı olmaya önem verme değeri ile çelişmiş, özellikle içki sahnelerinin ve argo ifadelerin romanlarda bulunması değerler eğitimi açısından eserlere ait olumsuz özellikler olarak tespit edilmiştir.

“Bilgin Adalı’nın Eserlerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi” adlı bu araştırmada Bilgin Adalı’nın MEB Kök Değerleri, Temalar ve Konular programı incelenerek hazırlanan on dokuz değere göre incelenen otuz bir eserinde toplam altı yüz on altı değer tespit edilmiştir. Çalışmada en fazla sevgi (92) değerine rastlanıldığını bunu yardımseverlik, dayanışma, saygı ve dostluk değeri izlemiştir. En az alçak gönüllülük, dürüstlük ve öz denetim (4) değerinin yer aldığı tespit edilmiştir.

2.3. Bilgin Adalı'nın Yaşamı ve Yapıtları

Bilgin Adalı, 11 Aralık 1944 tarihinde Karabük ilinin Safranbolu ilçesinde dünyaya geldi. Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın Yayın Yüksek Okulu'nda radyo ve televizyon programcılığı konusunda öğrenim gördü. 1968-1976 yılları arasında TRT Ankara Televizyonu'nun ilk yönetmenlerinden biri olarak Kurtuluş Savaşı, Atatürk ve Atatürk devrimlerini konu alan belgesel filmler, kültür ve sanat programları, çocuk ve gençlik programları hazırladı.

Daha ilkokul öğrencisiyken öykü ve şiir yazmaya başlamıştı. Lise çağındayken, yazdığı öykü ve şiirler günün edebiyat dergilerinde yayınlanmaya başladı. 70'li ve 80'li yıllarda o dönemin izlerini taşıyan şiirler yazdı. 1976'da Dokuz Eylül Üniversitesi GSF Sinema TV Bölümü'nde Öğretim Görevlisi, daha sonra Bölüm Başkanı oldu.

1984'te üniversiteden ayrılarak İstanbul'a gelen Bilgin Adalı bir süre çeşitli reklam ajanslarında reklam yazarı olarak çalıştı. Daha sonra, serbest reklam ve senaryo yazarlığı yaptı (<http://www.kimkimdir.gen.tr/kimkimdir.php?id=4840> Erişim Tarihi: 20.04.2019).

Çocuk kitapları yazarı, şair, çevirmen ve eğitimci Bilgin Adalı 30 Eylül 2012'de yaşamını yitirdi.

Bilgin Adalı'nın Eserleri

1. Aninna'nın Serüvenleri 1
2. Aninna'nın Serüvenleri 2
3. Argo Gemicilerinin Destanı-Rodoslu Aapollonios
4. Arkadaşım Papi
5. Âşık Garip
6. Atlantis'in Çocukları
7. Atlantis'in Çocukları 2

8. Barış Çocuk Atatürk'le Kurtuluş Savaşında

9. Barış Çocuk Kurtuluş Savaşında

10. Barış'ın Uçurtmaları

11. Barışın Tarihçesi

12. Belgesel Sinema

13. Bencil Dev Nar Tanesi

14. Benekli

15. Beyaz Diş

16. Bizim Sokakta Şenlik Var

17. Buzul Çağı

18. Büyük Tuzlu Su Kılanı

19. Çanakkale Destanı

20. Çatalhöyük Öyküleri 1

21. Çatalhöyük Öyküleri 2

22. Çatalhöyük Öyküleri 3

23. Dede Korkut Hikâyeleri

24. Dünya Artık Daha Güzel

25. Dünya Artık Daha Güzel

26. Dünyayı Kurtaran Çocuk

27. Elif'in Olağanüstü Düşleri

28. Elif'in Olağanüstü Düşleri-2

29. Ertuğrul Firkateyn'nin Öyküsü
30. Eski Tüfekler
31. Eskimeyen Yüreğim
32. Eşek Klanı
33. Genlerin Şifresi
34. Gezgin
35. Gılgamış Destanı
36. Gün Dağların Ardında
37. Güncel Türkçe Yazım Kılavuzu
38. Güneşi Arayan Çocuk
39. Havşan Öyküleri
40. Hayvanların ABC'si
41. İstanbullu Kız
42. İyi Yaşamak İçin Yaratıcı Düşünmek
43. Kaledibi Sokağı
44. Kanatlı Kirpiyle Uçan Kaplumbağa
45. Kariye Hazinesi
46. Kral Artur, Merlin ve Yuvarlak Masa Şövalyeleri
47. Kralın Adaleti
48. Mavi Gezegenin İlk İnsanları
49. Meraklı Karınca Cimcim Yollarda

50. Meraklı Karınca Cimcim'in Serüvenleri

51. Mezar Soyguncuları

52. Odysseia

53. Oğuz Kağan Destanı

54. Protesto

55. Robin Hood

56. Sümbüllü Köşk

57. Troya Savaşı ve İlyada Destanı

58. Uzaylılar Geliyor

59. Yaralı Kuşlar Tanığı

60. Yavru Aslan- Renklerin Kardeşliği

61. Yavru Kartal – Renklerin Kardeşliği

62. Zamana Açılan Kapı

63. Zaman Bisikleti 1

64. Zaman Bisikleti 2

65. Zaman Bisikleti 3

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bilgin Adalı'nın eserlerindeki değerleri belirlemeye ilişkin unsurlara yönelik çalışma bilimsel araştırma yöntemlerinden nitel araştırma özelliği taşımaktadır. Nitel araştırmayı Yıldırım ve Şimşek (2011: 39) "Gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma" olarak tanımlamışlardır.

Bilgin Adalı'nın eserlerinin değerler eğitimi bakımından incelenmesine ilişkin yapılan bu çalışmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Karasar (2012: 77)'a göre "Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır."

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman inceleme tekniği kullanılmıştır. Karasar (2012: 183)'a göre "belli bir amaca dönük olarak, kaynakları bulma, okuma, not alma ve değerlendirme işlemlerini kapsar."

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Bilgin Adalı'nın eserleri oluşturmaktadır. Bilgin Adalı'nın otuz bir eserinin değerler eğitimi açısından incelenmesi çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır. Bu eserlerin seçilme sebebi Türkçe dersi öğretim programına uygun olması ve eserler rastgele yöntemle seçilmiştir. Seçilen eserlerde diğer eserlere göre değer ve kültür aktarımına ait verilerin yoğun bir şekilde yer almasıdır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Çalışmanın veri toplama araçlarını Bilgin Adalı'nın otuz bir eseri oluşturmaktadır. Bu eserler Tablo 3.1'de gösterilmiştir.

Tablo 3.1: Bilgin Adalı'nın Araştırma Kapsamında Ele Alınan Eserleri

1. Atlantis'in Çocukları 1	17. Gezgin
2. Atlantis'in Çocukları 2	18. Güneşi Arayan Çocuk
3. Atlantis'in Çocukları 3	19. Kaledibi Sokağı
4. Barış'ın Uçurtması	20. Kariye Hazinesi
5. Bizim Sokakta Şenlik Var	21. Kralın Adaleti
6. Bencil Dev	22. Mavi Gezegenin İlk İnsanları
7. Buzul Çağı	23. Meraklı Karınca Cimcim Yollarda
8. Büyük Tuzlu Su Klanı	24. Mezar Soyguncuları
9. Çatalhöyük Öyküleri 1	25. Sümbüllü Köşk
10. Çatalhöyük Öyküleri 2	26. Troya Savaşı ve İlyada Destanı
11. Çatalhöyük Öyküleri 3	27. Uzaylılar Geliyor
12. Dünya Artık Daha Güzel	28. Zamana Açılan Kapı
13. Dünyayı Kurtaran Çocuk	29. Zaman Bisikleti 1
14. Elif'in Olağanüstü Düşleri	30. Zaman Bisikleti 2
15. Eşek Klanı	31. Zaman Bisikleti 3
16. Genlerin Şifresi	

3.4. Verilerin Analizi

Türk edebiyatının önemli yazarlarından biri olan “Bilgin Adalı'nın eserlerinin değerler eğitimi açısından incelenmesi” amacıyla yapılan bu araştırmada yazarın eserlerinde yer alan değerler Türk Millî Eğitiminin genel amaçları, ilköğretimin amaçları, ortaöğretimin temel ilkeleri ve Türkçe dersi genel amaçları, 2019 yılında yayımlanan İlkokul ve Ortaokul Türkçe Dersi öğretim programında yer alan MEB Kök Değerleri, Temalar ve Konular programı incelenerek hazırlanan değerler listesine göre incelenmiştir.

Bilgin Adalı'nın eserlerinde Türk Millî Eğitiminin genel amaçları, ilköğretimin amaçları, ortaöğretimin temel ilkeleri ve Türkçe dersi genel amaçları, 2019 yılında yayımlanan İlkokul ve Ortaokul Türkçe Dersi öğretim programında yer alan MEB Kök Değerleri, Temalar ve Konular programında yer alan on dokuz değere göre analiz edilmiştir, ayrıntılı olarak verilmiştir. Bilgin Adalı'nın eserlerinde ilgili değeri veren kelime ve cümleler tablolar hâlinde ayrıntılı olarak verilmiştir. Çalışmada incelenen değerler şunlardır:

1. Adalet
2. Alçak Gönüllü Olma
3. Barış
4. Başarı
5. Çalışkanlık
6. Dayanışma
7. Dostluk
8. Duyarlılık
9. Dürüstlük
10. Estetiklik
11. Misafirperverlik
12. Öz Denetim
13. Özgürlük
14. Sabır
15. Saygı
16. Sevgi
17. Sorumluluk

18. Vatanseverlik

19.Yardımselik

4. BULGULAR VE YORUMLAR

4.1. “Atlantis'in Çocukları 1”Eserinde Yer Alan Değerler

Araştırmanın bu bölümünde Bilgin Adalı'nın “Atlantis'in Çocukları 1” isimli hikâyesinde yer alan değerlerin sayfa numaralarına ve ilgili bölümden alıntılara yer verilmiştir.

Tablo 4.1: Bilgin Adalı'nın “Atlantis'in Çocukları 1” Eserindeki Değerlerin Dağılımı

1	Adalet
	“Çünkü Atlantis yasalarının birincisi, bir insanın bir başka insana zarar vermesini kesinlikle yasaklıyordu” (Adalı, 2018: 14).
2	Alçak gönüllülük
	“Sakin ünlü olmanın etkisine kapılıp kimliğimizi açıklamayın, diye uyardı bizim beş kafadarı Atamya. “Biz, dünyamızı kurtarmanın gönüllü savaşçılarıyız, bunu unutmayın.”(Adalı, 2018: 82).
3	Başarı
	“O çocuklar her kimseler, çok önemli işler başarıyorlar. Keşke onlarla tanışabilsem,” diye düşünüyor Sahil Güvenlik Komutanı gazeteleri okurken (Adalı, 2018: 91).
4	Dayanışma
	Böylece çevreye duyarsız olanlarla savaşacak olan Çevre Kardeşliği Takımı kurulmuş oluyordu (Adalı, 2018: 33). “Birimiz beşimiz, beşiniz dünyamız için !” diye bağırды heyecanla Çevre Kardeşliği Takımı üyeleri (Adalı, 2018: 46).
5	Dostluk
	Yolda, arkadaşlarını arayıp bilgilendirerek gerektiğinde yardım için hazır olmalarını söyledi (Adalı, 2018: 84).
6	Duyarlılık
	“Peki, bunun için neden yetişkin birini seçmediniz?” “Çünkü yetişkinler çocuklar kadar duyarlı değil” (Adalı, 2018: 17). Akıllı, duyarlı bir çocuktı Tekin. Çevre kirliliği konusunda gördüklerinden rahatsız oluyor, küresel ısınmayla ilgili haberleri okuduğunda üzülüyordu. Bu konuda bir şeyler yapamadığı için de çok öfkeleniyordu (Adalı,2018: 19). Şikâyet üzerine fabrikaya gelen zabıta ekibi, buranın kapatılmasına karar verdi. Zaten atık su baskını yüzünden çalışılmaz hale gelmişti fabrika (Adalı, 2018: 29). “Bu kadar önemli bir konuda ne yapabiliriz ki?” diye sordu Emre. “Küçücük çocuklar biz...” “Öyle düşünme, “dedi Barış. “El ele verince pek çok şeyi başarabiliriz” (Adalı, 2018: 32). Yüzlerce yıl boyunca hayvan ya da bitki yaşamayacaktı buralarda. Belki de getirdikleri atıklar, bu radyoaktiviteyi önleyecek, burasının daha kısa bir sürede yaşanılır hale gelmesini sağlayacaktı (Adalı, 2018: 43). “Sorumsuz insanlar, tüm bu güzellikleri yok edecekler,” diye homurdandı Tekin öfkeyle.” Ama biz buna engel olacağız” (Adalı, 2018: 50). Yaklaşık iki buçuk saat kadar sonra piknik sepetlerini ve çöpleri toparlayıp yeniden Alliano'i'ye döndüler (Adalı, 2018: 72).
7	Dürüstlük
	Kurallara uygun olarak ava çıkan balıkçıların yüzü gülmeye başlamıştı yeniden (Adalı, 2018: 90).
8	Estetiklik
	Denizin altı olağanüstü güzeldi. Bir düş görüyor gibiydi ama rüyada olmadığını biliyordu (Adalı, 2018: 19).

9	Saygı
<p>“Benim adım Enki,” dedi yaşlı adam. Sonra ötekileri tanıttı, “ Bu Sunku. Bu da Atamya. Biz Atlantis’in en yaşlıları ve yöneticileriyiz” (Adalı, 2018: 16).</p> <p>Atamya, Enki ve Sunku, Çevre Kardeşliği Takımı’nı yürekten kutladılar (Adalı, 2018: 37).</p> <p>Atamya’yı aradı Tekin. Yaşlı Atlantislinin dingin yüzü hemen belirdi bilgisayarın ekranında. Tekin uzun süre düşündükten sonra, onlara “dede” demeye karar vermişti (Adalı, 2018: 40).</p> <p>O gece Vali Okutan’ın cep telefonu çaldı.</p> <p>“Basına, bizimle ilgi ipucu vermediğiniz için teşekkür ederiz. Saygılarımızı sunuyoruz sayın valimiz,” diyordu Barış’ın sesi (Adalı, 2018: 100).</p>	
10	Sevgi
<p>Yattığı yatak, anne kucacı gibi sarıp sarmalamıştı onu. Sıcacıktı (Adalı, 2018: 9).</p> <p>“Anneciğim, benim en büyük aşkım sensin,” dedi Tekin tüm sevecenliğiyle. Bu yanıt daha çok şaşırtmıştı annesini (Adalı, 2018: 30).</p> <p>Üç yaşlı Atlantisli, sevgi gösterileriyle karşıladı onları (Adalı, 2018: 107).</p>	
11	Sorumluluk
<p>“Eğer kabul edersen seni birkaç kez daha Atlantis’e getirip eğiteceğiz. Sonra da bizim çevre konusunda dış dünyadaki temsilcimiz olacaksın” (Adalı, 2018: 17).</p>	
12	Yardımseverlik
<p>“Onun için yardımına gereksinim duyuyoruz,” dedi Sunku. “Kabul edersen yeryüzündeki tüm olumsuzluklara karşı seninle birlikte savaşacağız” (Adalı, 2018: 17).</p> <p>“Oğul yalnız ben değil, tüm ülke teşekkür etmeli size. Keşke tanışabilseydik... O zaman daha yakın bir iş birliğine girebilirdik belki,” dedi komutan (Adalı, 2018: 91).</p>	

“Atlantis’in Çocukları 1” adlı eserde Tablo 4.1’de görüleceği üzere Türk Millî Eğitiminin genel amaçları, ilköğretimin amaçları, ortaöğretimin temel ilkeleri ve Türkçe dersi genel amaçları, 2019 yılında yayımlanan İlkokul ve Ortaokul Türkçe Dersi öğretim programında yer alan MEB Kök Değerleri, Temalar ve Konular programı incelenerek hazırlanan değerler listesinden yirmi beş değer yer almaktadır. “Atlantis’in Çocukları 1” adlı eserde “adalet” değerine bir yerde, “alçak gönüllülük” değerine bir yerde, “başarı” değerine bir yerde, “dayanışma” değerine iki yerde, “dostluk” değerine bir yerde, “duyarlılık” değerine yedi yerde, “dürüstlük” değerine bir yerde, “estetiklik” değerine bir yerde, “saygı” değerine dört yerde, “sevgi” değerine üç yerde, “sorumluluk” değerine bir yerde, “yardımseverlik” değerine bir yerde rastlanmıştır.

4.2. “Atlantis’in Çocukları 2” Eserinde Yer Alan Değerler

Araştırmanın bu bölümünde Bilgin Adalı’nın “Atlantis’in Çocukları 2” isimli hikâyesinde yer alan değerlerin sayfa numaralarına ve ilgili bölümden alıntılara yer verilmiştir.

Tablo 4.2: Bilgin Adalı'nın“Atlantis'in Çocukları 2” Eserindeki Değerlerin Dağılımı

1	Adalet
Tekin, oy birliğiyle başkan seçildi (Adalı, 2018: 31). Tekneyi bırakıp kaçan kaptan üç gün sonra yakalanmış, yargılanmak üzere tutuklanmıştı ama verdiği bilgiler konuya hiçbir açıklık getirmiyordu (Adalı, 2018: 48). Derslerden sonra yapılan ilk toplantıda Tekin, oy birliğiyle başkan seçildi (Adalı, 2018: 74).	
2	Dayanışma
Kaymakamlıklar, belediyeler, esnaf ve gönüllüler elbirliğiyle çalışacaklardı (Adalı, 2018: 27). “Arkadaşlar, önce kimin nereye gideceğini belirlememiz gerekiyor. Aslıhan arkadaşımız hepimizle teker teker konuşup bir liste hazırlayacak. Aynı kasabaya, aynı tatil sitesine gidenler, birbirlerine yakın olanlar belirlenecek. Ona göre bir işbölümü yapacağız” (Adalı, 2018: 30).	
3	Duyarlılık
Bu gönüllüler, çevrelerindeki kasaplardan atılacak etleri ve kemikleri toplayacaklar, haşlayıp barınağa getireceklerdi (Adalı, 2018: 71).	
4	Saygı
Müziğin son notalarıyla birlikte Atatürk, başını hafifçe eğerek selamladı izleyenleri (Adalı, 2018: 24). TURMEPA Genel Müdürü, böyle güzel bir etkinlik başlattıkları için kutladı Tekin ve arkadaşlarını (Adalı, 2018: 34).	
5	Sevgi
Sonra, coşkulu, büyük bir alkış koptu. Atatürk yerine otururken ayna kararı. Çevre Kardeşliği Takımı üyeleri, gözyaşlarını tutamamışlar, ağlıyorlardı. Sevgiyle baktı onların bu duygulanmalarına Enki (Adalı, 2018: 24).	
6	Sorumluluk
Sınıflardan birer temsilci çağırıp eylemin sorumlusu olarak onları görevlendirdiler. O gün öğleye kadar, yirmi okula gidilmiş, broşürler dağıtılmış, tüm öğrenciler sınıf temsilcileri tarafından bilgilendirilmişti (Adalı, 2018: 82).	
7	Vatanseverlik
“O gün Atatürk, Bursa'daymış. Merinos Suni İpek Fabrikası'nı işletmeye açmış. Akşam bir balo varmış. Atatürk o gece zeybek havasıyla oynamış. İki gün önce bir kitapta okudum, öyle güzel oynamış ki... Gerçek zeybekler bile böyle oynayamazmış. Salondakiler gözyaşları içinde izlemişler, uzun uzun alkışlamışlar. Oynadığı oyunla, Çanakkale'yi, Kurtuluş Savaşı'nı, Cumhuriyet'i bir destan havasında anlatır gibiymiş. Onun için görmek istiyorum o geceyi” (Adalı, 2018: 22-23). “Atatürk'ten. Onun sözlerinden ve ilkelerinden. Atamız bu ülkeyi biz gençlere emanet etmedi mi? Emanete sahip çıkmanın çeşitli yolları var. Bizimki de bunlardan biri...”(Adalı, 2018: 39)	

“Atlantis'in Çocukları 2” adlı eserde Tablo 4.2'de görüleceği üzere Türk Millî Eğitiminin genel amaçları, ilköğretimin amaçları, ortaöğretimin temel ilkeleri ve Türkçe dersi genel amaçları, 2019 yılında yayımlanan İlkokul ve Ortaokul Türkçe Dersi öğretim programında yer alan MEB Kök Değerleri, Temalar ve Konular programı incelenerek hazırlanan değerler listesinden on iki değer yer almaktadır. “Atlantis'in Çocukları 2” adlı eserde “adalet” değerine üç yerde, “dayanışma” değerine iki yerde, “duyarlılık” değerine bir yerde, “saygı” değerine iki yerde, “sevgi” değerine bir yerde, “sorumluluk” değerine bir yerde, “vatanseverlik” değerine iki yerde rastlanmıştır.

4.3. “Atlantis'in Çocukları 3” Eserinde Yer Alan Değerler

Araştırmanın bu bölümünde Bilgin Adalı'nın “Atlantis'in Çocukları 3” isimli hikâyesinde yer alan değerlerin sayfa numaralarına ve ilgili bölümden alıntılara yer verilmiştir.

Tablo 4.3: Bilgin Adalı'nın“Atlantis'in Çocukları 3” Eserindeki Değerlerin Dağılımı

1	Barış
	<p>“Yapılan aptalca savaşlarda, babalarımız, analarımız, kardeşlerimiz öldü,” dedi hıçkırarak Barış. Bu aptalca savaşlara bir an önce son vermeliyiz (Adalı, 2018: 46).</p> <p>Dünyada öyle bir ortam oluşmuştu ki artık askere, savaşıya gerek kalmamıştı. Savaşa gitmek yerine evlerine dönüyordu tüm askerler (Adalı, 2018: 49).</p> <p>Dünyayı silahlardan arındırıp, çatışmaların sona erdirilmesini sağlamışlardı (Adalı, 2018: 62).</p> <p>Dünyanın tüm düzeni değişmişti. Bir barış ve işbirliği ortamında yaşıyorlardı artık (Adalı, 2018: 62).</p> <p>Devletler, bambaşka bir dünya düzenine doğru yelken açmışlardı. Barış ve eşitlik içinde bir dünyaya... (Adalı, 2018: 68)</p>
2	Başarı
	<p>Tekin bir gün internette Atamya'ya, “Atamya Dede,” dedi, “bu kadar başarılı olabileceğimizi bilmiyordum” (Adalı, 2018: 23).</p> <p>Başarıya ulaşan ilk girişimlerden biri, üstelik en sevdikleri yerde orası (Adalı, 2018: 63-64).</p> <p>“Kuzularım,” dedi, ilk kez böyle sesleniyordu onlara, “kısa sürede inanılmayacak kadar büyük işler başardık” (Adalı, 2018: 64).</p>
3	Dayanışma
	<p>İlk yanıt Emre'den geldi. “Birimiz hepimiz, hepimiz dünyamız için,” diye yazıyordu Emre(Adalı,2018: 15-16).</p> <p>Birlik olurlarsa başarabilecekleri büyük işlerden söz etmişti. Yazıların İngilizce çevirilerini, Barış'ın babası Bilgin amca üstlenmişti (Adalı, 2018: 21).</p> <p>“Bizim çocuklarımızın başlattığı bu eylemi gücümüz oranında, sonuna kadar destekleyeceğiz,” diyordu Cumhurbaşkanı (Adalı, 2018: 29).</p> <p>“Ülkemizde yıllardır çocuk haklarını savunmaya çalışan bir vakıf olarak, tüm olanaklarımızla yanınızdayız; bizden her türlü desteği alabilirsiniz,” deniyordu mesajda (Adalı, 2018: 34).</p> <p>Toplumsal sorumluluk projeleri kapsamında etkinlik yapan pek çok kurum, çocukların bu girişimini sonuna kadar desteklediklerini duyuruyorlardı (Adalı, 2018: 36).</p> <p>O gün, Atlantis'teki tüm bilim insanlarına böyle bir çalışmanın yapılacağı duyuruldu ve katkıda bulunabileceklerden yardım istendi (Adalı, 2018: 57).</p>
4	Dostluk
	<p>Birkaç ay önce savaşan ülkeler, yeni dostluk antlaşmaları imzalıyorlardı, çeşitli konularda işbirliği için yeni adımlar atıyorlardı (Adalı, 2018: 53).</p>
5	Duyarlılık
	<p>“Olsun,” dedi Tekin, “en azından dünyanın dikkatini çekmiş oluruz bu konuya. Bir farkındalık, bir bilinçlenme yaratmış oluruz” (Adalı, 2018: 14).</p> <p>Yeşiller grubu ve öteki çevreci örgütler hemen harekete geçmiş, Tuna Nehri'nin geçtiği ülkeleri acilen önlem almaya çağırmaya başlamıştı (Adalı, 2018: 15-16).</p> <p>Bunun üzerine Birleşmiş Milletler Örgütü, acil yardım toplantısı düzenledi (Adalı, 2018: 18).</p> <p>Çocuklar, yetişkinlerin sorumsuzca davranışlarıyla neden oldukları çevre kirliliğine isyan etmişlerdi (Adalı, 2018: 23).</p> <p>“Dünya üzerinde o kadar çok sağduyulu çocuk var ki,” dedi Atamya ona, “başarılı olmasanız şaşardım ben (Adalı, 2018: 23).</p> <p>Dünya üzerinde bir milyar insanın açlık sorunuyla boğuştuğu anlatılmıştı katılımcılara (Adalı, 2018: 24).</p>
6	Estetiklik
	<p>Bembeyaz bir topa benziyordu Ay. Dünya ise üstünü saran bulut kümeleriyle bir ebru çalışması gibi görünüyordu (Adalı, 2018: 17).</p>

7	Misafirperverlik
	“Çocuklar açlık çeken kardeşlerine kucak açıyor,” dendi bir televizyon haberinde de (Adalı, 2018: 28).
8	Sabır
	“Öyle deme, bir çözüm yolu bulunur elbette,” diye söze girdi Emre (Adalı, 2018: 10).
9	Saygı
	“Doğaya, doğadaki öteki canlılara saygımızın bir göstergesi olur bu (Adalı, 2018: 56).
10	Sevgi
	Nereye gideceklerini çok iyi biliyor ve orayı çok seviyordu köpecik (Adalı, 2018: 54).
11	Sorumluluk
	Bu gezegeni paylaşıyorsak bu paylaşımında hepimizin sorumluluğu var, onları yerine getirmeliyiz (Adalı, 2018: 46). Atlantis teknolojisiyle bacalar, atıksu boruları tıkanınca, kendi ürettikleri pisliğince içinde boğulmaya başlayan sorumsuz endüstri kuruluşları, acil önlemler almak zorunda kaldılar (Adalı, 2018: 47).
12	Yardımseverlik
	Bu konuda Elif’in deneyimli bir bankacı olan Çiğdem Teyzesi yardımcı oldu onlara (Adalı, 2018: 27). Bu haber internetten duyulur duyulmaz, dünyanın dört bucağındaki çocuklar Açlık İçin Altın Eylem hesabına para yağdırmaya başladı. Kimi 10 lira, kimi 100 lira yatırıyordu. Bankanın da katkılarıyla, çığ gibi büyüyordu hesaptaki para (Adalı, 2018: 28). Atlantisliler, isteyen her ülkeye, barışçıl amaçlarla ve insanlığın iyiliği için kullanılmak şartıyla her türlü teknolojiyi karşılık beklemeden veriyordu (Adalı, 2018: 53). “Biz onlara yardımcı oluruz,” dedi Atamya. “Sibirya çok büyük bir yer” (Adalı, 2018: 60).

“Atlantis’in Çocukları 3” adlı eserde Tablo 4.3’de görüleceği üzere Türk Millî Eğitiminin genel amaçları, ilköğretimin amaçları, ortaöğretimin temel ilkeleri ve Türkçe dersi genel amaçları, 2019 yılında yayımlanan İlkokul ve Ortaokul Türkçe Dersi öğretim programında yer alan MEB Kök Değerleri, Temalar ve Konular programı incelenerek hazırlanan değerler listesinden otuz iki değer yer almaktadır. “Atlantis’in Çocukları 3” adlı eserde “barış” değerine beş yerde, “başarı” değerine üç yerde, “dayanışma” değerine altı yerde, “dostluk” değerine bir yerde, “duyarlılık” değerine altı yerde, “estetiklik” değerine bir yerde, “misafirperverlik” değerine bir yerde, “sabır” değerine bir yerde, “saygı” değerine bir yerde, “sevgi” değerine bir yerde, “sorumluluk” değerine iki yerde, “yardımseverlik” değerine dört yerde rastlanmıştır.

4.4. “Barış’ın Uçurtması” Eserinde Yer Alan Değerler

Araştırmanın bu bölümünde Bilgin Adalı’nın “Barış’ın Uçurtması” isimli hikâyesinde yer alan değerlerin sayfa numaralarına ve ilgili bölümden alıntılara yer verilmiştir.

Tablo 4.4: Bilgin Adalı'nın“Barış'ın Uçurtması” Eserindeki Değerlerin Dağılımı

1	Çalışkanlık
Annecik hemen mutfağa girdi. Ooooh, gelsin börekler, çörekler. Annemiz her konuda bir numaradır ama özellikle yemek konusunda şampiyondur (Adalı, 2013: 25-26).	
2	Dayanışma
Babasının kestiği zülüfleri, onun gösterdiği yerlere Umut Barış yapıştırdı (Adalı, 2013: 11). Teraziyi de birlikte yaptılar. Göbekten bir ip, tepedeki çıtalardan iki ip eşit boyutlarda bağlanınca, terazi de tamam oldu (Adalı, 2013: 11). Aldığım bezi uygun boylarda kestik ve anneme dikiş makinesiyle diktirdik (Adalı, 2013: 52).	
3	Duyarlılık
Anneannemiz hemen Yağmur'un doğum günü armağanını verdi. Bir armağanda Damla'ya... (Adalı 2013: 26)	
4	Estetiklik
Çok güzel bir sonbahar günüydü. Deniz yönünden gelen ak bulutlar, hızla kayıp dağlara doğru ilerliyordu (Adalı, 2013: 17).	
5	Özgürlük
Uçurtmaya ne mi oldu? Yükseldi, Aydede'nin yanına kadar yükseldi. Aydede'nin göklerinde özgürce dolaşıp durdu (Adalı, 2013: 15).	
6	Sabır
Kayığımızı bir an önce suya indirmek için sabırsızlanıyorduk ama babamızın önerisine uyarak üçüncü kat boyayı da sürdük. Sonra kurumasını beklemeye başladık (Adalı, 2013: 53).	
7	Sevgi
Kışın, kar topu oynamayı seviyordu Umut Barış ama baharı daha çok seviyordu (Adalı, 2013: 7). “Söyle bakalım, oğulcuk, sorun nedir?” diye sordu. Oğulcuğunu üzgün görmeye hiç dayanamazdı babası (Adalı, 2013: 8). Sisi'nin havlayışı öfkeli değildi. Sevdiği kişilerle karşılaştığında yaptığı gibi, keyifle sallıyordu kuyruğunu (Adalı, 2013: 18).	
8	Yardımseverlik
Yarım seninle birlikte bir uçurtma yaparız (Adalı, 2013: 10). Önce, birkaç renk kağıdı birbirine yapıştırdı babası. Sonra Umut Barış'ın da yardımıyla kasnağı bu renkle kağıtlarla kapladı (Adalı, 2013: 11). Paylaşmak güzeldir, dedi babası. O da uçurtmanın ipini Filiz'e uzattı (Adalı, 2013: 14). Kardeşimin de yardımıyla, iki günde bitirdik iskeleti (Adalı, 2013: 52). Biz binmediğimiz zamanlar, arkadaşlarımızın binmesine izin veriyor, kayık keyfimizi onlarla da paylaşıyorduk (Adalı, 2013: 54).	

“Barış'ın Uçurtması” adlı eserde Tablo 4.4'de görüleceği üzere Türk Millî Eğitiminin genel amaçları, ilköğretimin amaçları, ortaöğretimin temel ilkeleri ve Türkçe dersi genel amaçları, 2019 yılında yayımlanan İlkokul ve Ortaokul Türkçe Dersi öğretim programında yer alan MEB Kök Değerleri, Temalar ve Konular programı incelenerek hazırlanan değerler listesinden on altı değer yer almaktadır. “Barış'ın Uçurtması” adlı eserde “çalışkanlık” değerine bir yerde, “dayanışma” değerine üç yerde, “duyarlılık” değerine bir yerde, “estetiklik” değerine bir yerde, “özgürlük” değerine bir yerde, “sabır” değerine bir yerde, “sevgi” değerine üç yerde, “yardımseverlik” değerine beş yerde rastlanmıştır.

4.5. “Bizim Sokakta Şenlik Var” Eserinde Yer Alan Değerler

Araştırmanın bu bölümünde Bilgin Adalı'nın “Bizim Sokakta Şenlik Var” isimli hikâyesinde yer alan değerlerin sayfa numaralarına ve ilgili bölümden alıntılara yer verilmiştir.

Tablo 4.5: Bilgin Adalı'nın “Bizim Sokakta Şenlik Var” Eserindeki Değerlerin Dağılımı

1	Duyarlılık
“Güzelim, turistleri çekebilmek için biraz abartılı adlar kullanılıyor burada. Bu gece oranın açılışı yapılacakmış.” “Bence yalın adlar koysalar daha güzel olurdu. Örneğin adı Bahçecik olsa daha sevimli gelmez miydi insanlara?” (Adalı, 2017: 21) Yasak değil miydi kıyının bu kadar yakınında ağla balık avlamak? Buna kimsenin engel olmamasına da pek şaşırdım doğrusu (Adalı, 2017: 23). Sonra bir polis aracı geldi, sanırım onlardan müziğin sesini biraz kısımlarını istedi ki müziğin sesi az da olsa kısıldı. Birileri şikâyet etmiş olmalı (Adalı, 2017: 33-34).	
2	Estetiklik
Renk renk, kocaman bir kuşak sarıyordu gökyüzünü. İnanılmaz güzellikteydi bu gökkuşağı (Adalı, 2017: 28-29).	
3	Sabır
Babam yine güldü.. “Bunu biraz daha büyügünce anlarsın,” dedi. “Şimdi anlamak istiyorum” (Adalı, 2017: 28).	
4	Saygı
“Niye Türkçe yazmamışlar?” “Turistler anlamaz diye” (Adalı, 2017: 21).	
5	Sevgi
Ben annemi de, babamı da, babaannemi, halamı, teyzemi, arkadaşlarımı da çok seviyordum (Adalı, 2017: 34).	
6	Vatanseverlik
Hemen içeri koşup babama sordum.. “Karşıdaki lokantanın tabelasında yazıyor, Green Garden ne demek?” “Yeşil Bahçe,” demek (Adalı, 2017: 21).	
7	Yardımseverlik
Hemen koştum yine babamın yanına. Annemle birlikte sofrayı hazırlıyorlardı (Adalı, 2017: 34). Hemen aşağıda Sarı'yı gördüm. Bizim sokağın koca köpeği. İçeriden bir dilim ekmek alıp attım ona (Adalı, 2017: 39).	

“Bizim Sokakta Şenlik Var” adlı eserde Tablo 4.5’de görüleceği üzere Türk Millî Eğitiminin genel amaçları, ilköğretimin amaçları, ortaöğretimin temel ilkeleri ve Türkçe dersi genel amaçları, 2019 yılında yayımlanan İlkokul ve Ortaokul Türkçe Dersi öğretim programında yer alan MEB Kök Değerleri, Temalar ve Konular programı incelenerek hazırlanan değerler listesinden on değer yer almaktadır. “Bizim Sokakta Şenlik Var” adlı eserde “duyarlılık” değerine üç yerde, “estetiklik” değerine bir yerde, “sabır” değerine bir yerde, “saygı” değerine bir yerde, “sevgi” değerine bir yerde, “vatanseverlik” değerine bir yerde, “yardımseverlik” değerine iki yerde rastlanmıştır.

4.6. “Bencil Dev Nar Tanesi” Eserinde Yer Alan Değerler

Araştırmanın bu bölümünde Bilgin Adalı'nın “Bencil Dev Nar Tanesi” isimli hikâyesinde yer alan değerlerin sayfa numaralarına ve ilgili bölümden alıntılara yer verilmiştir.

Tablo 4.6: Bilgin Adalı'nın “Bencil Dev Nar Tanesi” Eserindeki Değerlerin Dağılımı

1	Alçak gönüllülük
Alçak gönüllü olmayan insanların yüreği de iyi olmaz (Adalı, 2013: 133).	
2	Barış
DEV - Bundan sonra burası çocukların bahçesi olacak. Acaba beni bağışlar mı çocuklar? Gene eskisi gibi gelip oynarlar mı benimle? (Adalı, 2013: 88). İnsan için en değerli Barış ile kardeşliktir (Adalı, 2013: 109). Çocuklar! Çocuklar kaçmayın, ne olur geri gelin. Ben sizin böyle iyi huylu, akıllı çocuklar olduğunuzu bilmiyordum. Bağışlayın beni... (Adalı, 2013: 114-115). Binbir oyun bahçemizde gelin artık barışalım (Adalı, 2013: 115). İnsan için en değerli barış ile kardeşliktir (Adalı, 2013: 118).	
3	Çalışkanlık
ERDEM – Bana kalırsa ağacına çiçeğine emek verdiğimiz için bu kadar güzel geliyor bize (Adalı, 2013: 40).	
4	Dayanışma
ERDEM – Gevezeliği bırakın da yardım edin bana. (Erdem ağaca çıkıp sopayı destek yaparak dalı bağlar.) (Adalı, 2013: 21). 1.KUŞ – Birlik olursak kolaylıkla yenebiliriz onu (Adalı, 2013: 50). ARI – Birlik olursak güç kazanırız. Kolayca yeneriz onu. Bahçeyi duvarla çeviremez. Çocukları kovamaz buradan (Adalı, 2013: 51). ANLATICI ÇOCUK – Ne kadar da büyük bir bahçe. Kim bilir nereye gizlenmiştir hınzır tavşan. Bulmama yardım eder misiniz? Lütfen... (Adalı, 2013: 77)	
5	Dostluk
2.KUŞ – O çocuklar bizim dostumuz. Bize ne diyemeyiz (Adalı, 2013: 47). Bundan böyle hep el ele, dostluklarla, sevgilerle (Adalı, 2013: 115). Dostluk kadar güzel ne var Dostlar geldi, kuşlar geldi (Adalı, 2013: 118).	
6	Duyarlılık
1.AĞAÇ – Onların sorunlarıyla ilgilenmek zorundayız (Adalı, 2013: 47). ERDEM – Sevgi haklı. Onca zaman bizim oldukları için mi baktık ağaçlara? Kimin malı olursa olsun, ağaçları korumamız gerekir. Elimizden geleni yapmalıyız (Adalı, 2013: 82).	
7	Özgürlük
1.KUŞ – İmdaat, yetişin! Adam öldürüyorlar! Hey arkadaşlar, özlük haklarına, aykırı bu davranışınız. Ben de herkes gibi flüt çalma özgürlüğüne sahibim (Adalı, 2013: 32-33).	
8	Sabır
DEV – Bu gün biraz geç olmadı mı çocuklar. İsterseniz bugünlük kalsın, yarın geldiğinizde uçurursunuz. Bol bol zamanınız olur yarın (Adalı, 2013: 94).	
9	Saygı
BARIŞ – Bak özür diliyor senden (Adalı, 2013: 15). ANLATICI ÇOCUK – Az sonra göreceksiniz nasıl olsa. Yalnızca iyi huylu, iyi yürekli, şımarık olmayan çocuklar görebilir şimdi olacakları (Adalı, 2013: 24). ANLATICI ÇOCUK – Şey... Görmemiştim. Belki izin istesem, bahçe sahibi... (Adalı, 2013: 77). BARIŞ – Yaşasın! Dünyanın en güzel uçurtması bu! ERDEM – Eline sağlık dev dede (Adalı, 2013: 94). PADİŞAH – Böyle bir ceza insanlara yakışmaz. Bağışlıyorum sizi. Hadi güle güle gidin evlerinize... (Adalı, 2013: 151).	

Tablo 4.6: Bilgin Adalı'nın“Bencil Dev Nar Tanesi” Eserindeki Değerlerin Dağılımı

10	Sevgi
	BARIŞ – Önemli olan ne, biliyor musun Sevgi? Biz onlara sevgi gösteriyoruz, onlar da bize? (Adalı, 2013: 15) 2.AĞAÇ – Baharda, çocukların sevincini gördükçe dallarındaki çiçekler çoğalırdı (Adalı, 2013: 48). ANLATICI ÇOCUK – Şimdi kentte herkesin sevip saydığı biri oldu Dev. Kentin tüm çocuklarının sevgilisi (Adalı, 2013: 96). DEV- Çocuklarımı bir kez daha görüp hoşça kalın demek isterdim (Adalı, 2013: 107). Bu sözleri unutmayın Sevgi bitmez sevgi bitmez (Adalı, 2013: 109). Bundan böyle hep elele, Dostluklarla, Sevgilerle (Adalı, 2013:115). Dev'in huyu değişince Sevgi geldi, sevinç geldi (Adalı, 2013: 118). Bu sözleri unutmayın Sevgi bitmez sevgi bitmez (Adalı, 2013: 119). Bencillik çok kötü bir huy Sevgi gibi bir duygu yok (Adalı, 2013: 119). PRENS ÇOKOBUR – Saygıdeğer babamdan size selam ve sevgi getirdiğim yüce Padişah'ım (Adalı, 2013: 131). PRENS – Sen beni sınadın kendince, ben de seni sınadım. Böylece ikimiz de gerçek sevgiyi bulduğumuzu anlamış olduk (Adalı, 2013: 188).
11	Yardımseverlik
	1.AĞAÇ – Daha dün bir arkadaşın kırık dalını bağladılar (Adalı, 2013: 48). DEV – Hem yarın size uçurtma yapmasını da öğretirim (Adalı, 2013: 95). Bahçemizi paylayalım Doğa ile kaynaşalım (Adalı, 2013: 115).

“Bencil Dev – Nar Tanesi” adlı eserde Tablo 4.6’da görüleceği üzere Türk Millî Eğitiminin genel amaçları, ilköğretimin amaçları, ortaöğretimin temel ilkeleri ve Türkçe dersi genel amaçları, 2019 yılında yayımlanan İlkokul ve Ortaokul Türkçe Dersi öğretim programında yer alan MEB Kök Değerleri, Temalar ve Konular programı incelenerek hazırlanan değerler listesinden otuz yedi değer yer almaktadır.“Bencil Dev – Nar Tanesi” adlı eserde “alçak gönüllülük” değerine bir yerde, “barış” değerine beş yerde, “çalışkanlık” değerine bir yerde, “dayanışma” değerine dört yerde, “dostluk” değerine üç yerde, “duyarlılık” değerine iki yerde, “özgürlük” değerine bir yerde, “sabır” değerine bir yerde, “saygı” değerine beş yerde, “sevgi” değerine on bir yerde, “yardımseverlik” değerine üç yerde rastlanmıştır.

4.7. “Buzul Çağı” Eserinde Yer Alan Değerler

Araştırmanın bu bölümünde Bilgin Adalı'nın “Buzul Çağı” isimli hikâyesinde yer alan değerlerin sayfa numaralarına ve ilgili bölümden alıntılara yer verilmiştir.

Tablo 4.7: Bilgin Adalı'nın "Buzul Çağı" Eserindeki Değerlerin Dağılımı

1	Barış
Tor Baba'mız başkanımız olduğu sürece, mutlu bir şekilde, barış içinde yaşayabiliriz bu ülkede (Adalı, 2017: 95).	
2	Çalışkanlık
Küçük obsidiyen bıçağıyla bunu yapması güç oluyordu ama o yılmadan çalışıyordu (Adalı, 2017: 22). "Aç konuk" Ron, çalışkan ve becerikli bir gençti. Sabah herkes uyurken kalkıp balık avlamaya gitti (Adalı, 2017: 44). "Oooo!" dedi Orka balıkları görünce, "İyi av! Şansın yerindeymiş. Senin de günün aydınlık olsun." "Yok" dedi Ron, "Şans değil bu, ustalık" (Adalı, 2017: 46).	
3	Dayanışma
Orka kabakların uygun yerlerine delik açarken Şin de içlerini temizliyor, çekirdeklerini çıkarıyordu (Adalı, 2017: 19). İki delikanlı avlanmaya giderken, kızlar ve Tor da kamptaki işleri yapmaya koyuldu (Adalı, 2017: 63).	
4	Dostluk
"Amanımın, ne de güzel kokuyor!" diye bir ses duyuldu ansızın. "Ben dostuuuum, ben dostuuuum!" diye sürdürdü ses konuşmasını (Adalı, 2017: 43). Boynuna elini attığı eşek, tatlı tatlı anırarak yanıtladı onu. "Tamam dostum" dedi Tor Baba, "Anladım, sizinle geliyorum" (Adalı, 2017: 75).	
5	Duyarlılık
Orka, bir sığır avlamayı düşündüyse de etinin çok azını beraberinde götürebileceklerini bildiğinden, kıyamadı hayvanlara. Üç parça et için koca bir canlıyı telef etmek hoş değildi (Adalı, 2017: 30-31). Orka canını kurtarmak için onu da öldürmeliydi ama kıyamıyordu bu görkemli hayvana. Ölü gibi yattı yere (Adalı, 2017: 52).	
6	Dürüstlük
"Size rastlamasaydım sanırım sağ çıkamazdım bu uzun ve eziyetli yolculuktan. Sağ olun!" dedi gençlere (Adalı, 2017: 60).	
7	Estetiklik
Sabah gökyüzü ıslık ıslık. Çevredeki ağaçlarda kuşlar ötüyor, kuş sesleri aşağıdaki derenin şırıltısına karışıyordu (Adalı, 2017: 38).	
8	Misafirperverlik
Şin, aç olduğu belli olan bu konuğa hemen pişmekte olan etlerden uzattı (Adalı, 2017: 44).	
9	Saygı
Önce damatlar çıktı ortaya. Babaları saydıkları Tor'un önüne gittiler. Eğilip saygılarını sundular (Adalı, 2017: 64).	
10	Sevgi
Ağabeyini izledi Şin. Ama bir yandan da ağlıyordu. Tüm sevdikleri ölmüştü. Şu koca dünyada yapayalnız kalmışlardı. İyi ki Orka vardı yanında (Adalı, 2017: 11). Annesi, babası ve küçük Lin geldi aklına. Binlerce güzel görüntü uçuşturmuş gözlerinin önünde (Adalı, 2017: 15). Orka kalkıp kardeşinin yanına gitti ve sarıldı ona (Adalı, 2017: 15). Orka'nın yüreği pıt pıt atmaya başlamıştı. Onca serüvenin orta yerinde, aklına hiç gelmeyen bir şeydi bu. Mina onu seviyor muydu yoksa? Ya kendisi? O gece bu iki soruyu düşünmekten gözüne uyku girmeyecekti Orka'nın (Adalı, 2017: 69). Kardeşinin burada mutlu olduğunu görmüştü. Bu, onu da mutlu etmişti (Adalı, 2017: 75). Bir gece Orka, Tor Baba'yı bir kıyıya çekip sordu.. "Mina benimle evlenir mi?" "Seviyorsa evlenir." "Sence seviyor mu?" "Bence çok seviyor..." (Adalı, 2017: 79) Dört gencin de yüzleri kızarmıştı. Kendisini sezdirmeden az ötede dur Tor Baba, sokuldu arada. "Çifte düğün hoş olur şenlikli olur" dedi. Gençler o zaman anladılar bu oyunda Tor Baba'nın parmağı olduğunu mutluluk içinde ayrıldılar Başkan'ın yanından (Adalı, 2017: 82-83). Genç evliler Tor Baba'yı öpmeye geldiklerinde, uzaktaki, çok uzaktaki dağlara bakıyordu o. Sevgiyle sarıldı dört çocuğuna (Adalı, 2017: 91).	

12	Yardımsverlik
<p>Şin hemen derenin kıyısındaki çayıra koştu. İncinmiş bacağı uyuşturup kızın duyduğu acıyı azaltacak bitkiler topladı (Adalı, 2017: 33).</p> <p>Pişen balıkların ortalığa yayılan kokusu, günlerdir hiçbir şey yemediği belli olan kızı uyandırdı. “Güzel kokuyorlar” dedi gülümseyerek. “Benim adım Mina. Size yaşamımı borçluyum” (Adalı, 2017: 35).</p> <p>Kızlara, bulabildiklerince çok, uzun sarmaşıklar getirmelerini söyledi. Uzun bir ip örmeye koyuldu sarmaşıklardan. Ron da ona yardım ediyorlardı (Adalı, 2017: 48).</p> <p>“Bu genç dostlarımız, babaları Tor’un başkanlığında yeni bir klan kurmak istiyorlar. Onlara yol gösterin. Yakınıımızdaki mağaralardan uygun birini seçip oraya yerleşmelerini yardım edin (Adalı, 2017: 95).</p>	

“Buzul Çağı” adlı eserde Tablo 4.7’de görüleceği üzere Türk Millî Eğitiminin genel amaçları, ilköğretimin amaçları, ortaöğretimin temel ilkeleri ve Türkçe dersi genel amaçları, 2019 yılında yayımlanan İlkokul ve Ortaokul Türkçe Dersi öğretim programında yer alan MEB Kök Değerleri, Temalar ve Konular programı incelenerek hazırlanan değerler listesinden yirmi altı değer yer almaktadır. “Buzul Çağı” adlı eserde “barış” değerine bir yerde, “çalışkanlık” değerine üç yerde, “dayanışma” değerine iki yerde, “dostluk” değerine iki yerde, “duyarlılık” değerine iki yerde, “dürüstlük” değerine bir yerde, “estetiklik” değerine bir yerde, “misafirperverlik” değerine bir yerde, “saygı” değerine bir yerde, “sevgi” değerine sekiz yerde, “yardımsverlik” değerine üç yerde rastlanmıştır.

4.8. “Büyük Tuzlu Su Klanı” Eserinde Yer Alan Değerler

Araştırmanın bu bölümünde Bilgin Adalı’nın “Büyük Tuzlu Su Klanı” isimli hikâyesinde yer alan değerlerin sayfa numaralarına ve ilgili bölümden alıntılara yer verilmiştir.

Tablo 4.8: Bilgin Adalı’nın “Büyük Tuzlu Su Klanı” Eserindeki Değerlerin Dağılımı

1	Adalet
Bir araya gelen bu üç klanın tüm üyeleri eşittir, hiçbirinin ötekine üstünlüğü yoktur (Adalı, 2017: 61).	
2	Barış
Mavi gök içinde güneş ışıl ışıl, çevrede doğa renk renkti; her şey böylesine bir güzellik ve barış içindeyken, anlamsız bir savaşa ne gerek vardı? (Adalı, 2017: 39)	
Geçmişteki çekişmeleri, savaşları unutup birlikte barış içinde yaşamalıyız (Adalı, 2017: 61).	
Sonunda klanlar arası çekişme ve savaş dönemi bitmiş, birlikte yaşama dönemi başlamıştı. Bundan sonra o yörede barış ve kardeşlik egemen olacaktı (Adalı, 2017: 62).	
Savaşlar, göçler bitmiş, barış ve mutluluklar çağı başlamıştı Büyük Tuzlu Su Klanı’nda... (Adalı, 2017: 95)	
3	Başarı
Yemlerinden birazını daha gözden çıkarıp ezdikten sonra kumla karıştırıp yine aynı yere attı. Ardından da oltasını yolladı. Atar atmaz bir balık daha yakalanmıştı oltaya (Adalı, 2017: 14).	

4	Dayanışma
	Önce dallardan temizlenmiş kütük, klanın da yardımıyla kumsala taşındı (Adalı, 2017: 21). İki klan elbirliğiyle kış için hazırlık yapmaya koyuldu (Adalı, 2017: 44). Avcılar av peşinde koşarken gençler balık avlamaya, kadınlar ve çocuklar ormandan kışlık yakacak toplama koşturmuşlardı (Adalı, 2017: 62). Birleşik klan, elbirliğiyle her tür zorluğun üstesinden gelinebileceğini görmüştü (Adalı, 2017: 64). Herkes, yüreklerindeki yaşam sevinciyle, yeni yurtlarının yaşamaya daha elverişli bir hale getirilmesi için elbirliğiyle koşturmaya başlamıştı bile (Adalı, 2017: 77).
5	Dostluk
	Birbirlerinin dillerinin bile anlamayan iki halk birleşip tek klan olmuş, dostluk içinde yaşamaya başlamıştı (Adalı, 2017: 46).
6	Duyarlılık
	Yoğun kara karşı ilk anda aldıkları önlem hepsini kurtarmıştı (Adalı, 2017: 67).
7	Estetiklik
	İzleyen günlerde güneş ışıdı, her taraf yeşerdi, meyve ağaçları renk renk çiçek açtı, inanılmaz bir güzelliğe büründü tüm yeryüzü (Adalı, 2017: 71).
8	Sabır
	Ağacı kesmek ve gövdeyi dağlardan temizlemek bir hafta sürdü (Adalı, 2017: 21). Hazırlıklar iki günde tamamlandı. Torr yola çıkmak için sabırsızlanıyordu (Adalı,2017: 30).
9	Sevgi
	Geçen günler içinde Ork ve Torr birbirlerini pek sevdiler (Adalı, 2017: 20). Ork'un klandan ayrılmasına herkes üzülmüştü ama en çok üzülen Eyşa olmuştu (Adalı, 2017: 22). Birkaç gün sonra klanın kamp kurduğu yere ulaşmışlardı. Gelenleri büyük bir sevinç sevgiyle karşıladı klan halkı (Adalı, 2017: 28). Şinya hemen yaralı kediyi kök toplamak için kullandığı çuvala sarıp köye, otacı Kara'ya götürdü. Kara, otlardan yaptığı merhemlerle sarıp acısını dindirdi yaralı hayvanın. Ağzına birkaç damla ilaç damlatıp uyumaya bıraktı onu (Adalı, 2017: 87).
10	Yardımseverlik
	Fakat sonra bunun yanlış bir davranış olduğunu düşünüp bulduğu yöntemi öteki avcılarla da paylaştı. Artık, balık avına çıkan herkes bol bol balık avlayabiliyordu (Adalı, 2017: 15). Oyuk kütüğü kıyıya çektikten sonra baygın adamı kucaklayıp en yakın çadıra götürdü. Klanın otacısına bir çocukla haber saldıktan sonra, biraz su damlattı yabancının ağzına (Adalı, 2017: 18). Güçten düşüp kuytu bir koya sığındıkları bir gün akşama doğru, kıyıda oturan bitkin bir yaşlı adamla karşılaştılar. Su içirip islenmiş balık eti verdiler ona. Az sonra kendine geldi ve konuşmaya başladı (Adalı, 2017: 25). Yaralılarınıza yardım ederek toparlanın ve gidin (Adalı, 2017: 40).

“Büyük Tuzlu Su Klan” adlı eserde Tablo 4.8'de görüleceği üzere Türk Millî Eğitiminin genel amaçları, ilköğretimin amaçları, ortaöğretimin temel ilkeleri ve Türkçe dersi genel amaçları, 2019 yılında yayımlanan İlkokul ve Ortaokul Türkçe Dersi öğretim programında yer alan MEB Kök Değerleri, Temalar ve Konular programı incelenerek hazırlanan değerler listesinden yirmi dört değer yer almaktadır. “Büyük Tuzlu Su Klanı” adlı eserde “adalet” değerine bir yerde, “barış” değerine dört yerde, “başarı” değerine bir yerde, “dayanışma” değerine beş yerde, “dostluk” değerine bir yerde, “duyarlılık” değerine bir yerde, “estetiklik” değerine bir yerde, “sabır” değerine iki yerde, “sevgi” değerine dört yerde, “yardımseverlik” değerine dört yerde rastlanmıştır.

4.9. “Çatalhöyük Öyküleri 1”Eserinde Yer Alan Değerler

Araştırmanın bu bölümünde Bilgin Adalı'nın “Çatalhöyük Öyküleri 1” isimli hikâyesinde yer alan değerlerin sayfa numaralarına ve ilgili bölümden alıntılara yer verilmiştir.

Tablo 4.9: Bilgin Adalı'nın“Çatalhöyük Öyküleri 1” Eserindeki Değerlerin Dağılımı

1	Başarı
<p>Yine yaptıkları araç hem daha güçlü, daha dengeli olmuş, hem de çok daha büyük taşları bile devrilmeden taşıyabiliyor. Bu başarı ikisini de çok sevindirmiş (Adalı, 2018: 39). “Başardımım!” diye bağırarak Ningur heyecanla. Koşa koşa gidip, icat ettiği bu aracı Bilgin Amca'ya göstermiş (Adalı, 2018: 45). Bu arada, unutmadan, keçilerin artık insanlara iyice alıştığını, iki de yeni yavrunun doğduğunu belirtmeliyim. Ningurların bu başarısından sonra, büyükler de başka keçiler yakalayıp evcilleştirmeye başlamışlar (Adalı, 2018: 48). Ningur'la Sungur o gün akşama kadar hiç ara vermeden çalışıp tam dört tane tekerlek yapmışlar (Adalı, 2018: 51). Ningur danalardan ikisini daha yük çekmeye alıştırdınca, iki hafta içinde kışlık odun gereksinimlerinden çok daha fazlasını toplamışlardı (Adalı, 2018: 127).</p>	
2	Çalışkanlık
<p>Yıllar önce Bilgin Amca da küçük bir çocukmuş. Ama meraklı, merak ettiği şeyleri araştırıp öğrenen, öğrendiklerini bir daha unutmayan bir çocuk (Adalı, 2018: 26). O gece, Ningur da, Bilgin Amca da doğru dürüst uyuyamamışlar. Sabah erkenden dere kıyısında buluşup, çalışmalarını bıraktıkları yerden sürdürmüşler (Adalı, 2018: 37).</p>	
3	Dayanışma
<p>Ertesi gün Sungur ve o gün işi olmayan delikanlılardan birkaçının da yardımıyla ormandan büyük kütükler toplamışlar (Adalı, 2018: 40). Ondan sonra iki arkadaş, taş baltalarla kütüklerin ucundaki kömürleşmiş bölümleri yontarak kesmeye başlamışlar. Kütükler ufaldıkça, tek başına çalışamaz olmuşlar. Biri kütüğü tutuyor, öteki de düzgün olmasına çalışarak ucunu kesiyormuş (Adalı, 2018: 51). Her iş ortaklaşa yapılıyor (Adalı, 2018: 67). Bunlar uygunlaştıkları zaman elbirliğiyle toplanıyor, kimisi hemen yeniyor, kimisi kış ayları için kurutulup saklanıyor (Adalı, 2018: 67).</p>	
4	Dostluk
<p>“Öfff!” demiş güneş, “Keşke yanımda yöremde arkadaşlık edebileceğim birileri olsaydı” (Adalı, 2018: 10).</p>	
5	Dürüstlük
<p>Bilgin Amca'nın her zaman doğruları söylediğini bilen kalabalık sessizce dağıldı (Adalı, 2018: 86).</p>	
6	Estetiklik
<p>Sabah Ningur uyandığında her taraf ışıltılı. Dört bir yandan cıvıltı cıvıltı kuş sesleri geliyor, hava bin bir çiçeğin kokusuyla mis gibi kokuyormuş (Adalı, 2018: 60). Işıl ışıl bir bahar sabahı. Meyve ağaçları top top çiçek açmış, çevreyi çiçeklerin kokusu sarmış, uzun kış aylarından sonra doğa yeniden uyanmıştı (Adalı,2018: 69).</p>	
7	Öz Denetim
<p>Bir şeyler icat edebilmek için çok iyi gözlemci olmak gerekir (Adalı, 2018: 55).</p>	
8	Özgürlük
<p>“Bilgin Amca, yabankeçileri acaba en çok neden hoşlanır?” diye sormuş. Uzun uzun düşünmüş Bilgin Amca: “Özgür olmaktan sanırım,” demiş (Adalı, 2018: 55).</p>	

9	Sabır
	Doğrusunu isterseniz, aradaki milyonlarca yılı atlayıp, insanların ilkel yaşama biçimlerinin aşılıp, bugünküne benzer bir yaşamın temellerinin atıldığı Çatalhöyük’e, Ningur’la Ninlil’in zamanına geçmek için sabırsızlanıyorum ben (Adalı, 2018: 17). Ellerinde birer mızrak, beklemeye başlamışlar. Epeyi uğraştıktan sonra, önce Sungur, ardından da Ningur orta büyüklükte birer balık vurmaya başlamışlar (Adalı, 2018: 54). “Ningur, sen aklını yitirmişsin. Hiç yabansıgırı evcilleşir mi?” diye bağırıldı kalabalıktan biri. “Sabırla uğraşırsanız evcilleşir (Adalı, 2018: 85). Birkaç hafta sonra, bitkilerin boyu gözle görülür biçimde uzamıştı. Çabalarının sonuçlarını alabilmeleri için birkaç ay beklemeleri gerekecekti (Adalı, 2018: 123).
10	Saygı
	İşte böyle araştırıp deneyerek, öğrendiklerinin birbirine ekleyerek, bizim küçük Bilgin, zaman içinde Çatalhöyük’ün “Bilgin Amca” sı olmuş. Köyde herkes ona çok saygı duymuş (Adalı, 2018: 29). O gece Ningur’un annesi, ince çubuklardan yaptığı şişlere balıkları geçirip ocaktaki ateşin üstünde ızgara yapmış. “Ah oğlum, ne de güzel balıklar yakalamışsın, eline sağlık,” diyerek Ningur’a teşekkür etmiş (Adalı, 2018: 58). Tüm köy halkı bu yeni buluşundan ötürü Ningur’u kutlamış (Adalı, 2018: 64). “Bugünden başlayarak Ningur, köyümüzün “avcıbaşı” sı olmuştur. Avcılar ava giderken, önce ona danışacaklar, onun söylediği gibi davranacaklar” (Adalı, 2018: 117).
11	Sevgi
	Bilgin Amca onları bekliyordu. Önce Ningur’u kucaklayıp kutladı. Cesaretini öven sözler söyledi (Adalı, 2018: 109).
12	Yardımseverlik
	Bu arada Ningur’la Sungur, sapanla avlanma yöntemini köyün tüm avcılarına öğretmişlerdi (Adalı, 2018: 86). İşte burada Bilgin Amca, Ninlil’in yardımına koştu (Adalı, 2018: 88). Köy halkı, evlerdeki ocaklarda, yeni kaplarında pişirilmiş yiyecekleri paylaşarak bu inanılmaz olayı kutlarken leoparın ve kurtların yanan ateşte pişirilmiş etlerini yiyen köpekler de, en büyük bayramı yaptılar (Adalı, 2018: 117).

“Çatalhöyük Öyküleri 1” adlı eserde Tablo 4.9’da görüleceği üzere Türk Millî Eğitiminin genel amaçları, ilköğretimin amaçları, ortaöğretimin temel ilkeleri ve Türkçe dersi genel amaçları, 2019 yılında yayımlanan İlkokul ve Ortaokul Türkçe Dersi öğretim programında yer alan MEB Kök Değerleri, Temalar ve Konular programı incelenerek hazırlanan değerler listesinden yirmi dokuz değer yer almaktadır. “Çatalhöyük Öyküleri 1” adlı eserde “başarı” değerine beş yerde, “çalışkanlık” değerine iki yerde, “dayanışma” değerine dört yerde, “dostluk” değerine bir yerde, “dürüstlük” değerine bir yerde, “estetiklik” değerine iki yerde, “öz denetim” değerine bir yerde, “özgürlük” değerine bir yerde, “sabır” değerine dört yerde, “saygı” değerine dört yerde, “sevgi” değerine bir yerde, “yardımseverlik” değerine üç yerde rastlanmıştır.

4.10. “Çatalhöyük Öyküleri 2” Eserinde Yer Alan Değerler

Araştırmanın bu bölümünde Bilgin Adalı’nın “Çatalhöyük Öyküleri 2” isimli hikâyesinde yer alan değerlerin sayfa numaralarına ve ilgili bölümden alıntılara yer verilmiştir.

Tablo 4.10: Bilgin Adalı'nın“Çatalhöyük Öyküleri 2”Eserindeki Değerlerin Dağılımı

1	Alçak gönüllülük
	Ningur bu büyük başarıdan ötürü çok mutluydu. Şimdi herkesin gelip onu bir kez daha kutlamaya başlayacağını bildiği için, sessizce uzaklaştı oradan (Adalı, 2016: 61).
2	Başarı
	Ayrıca, Ningur'un buluşu olan sapan ile yay ve ok sayesinde, avcılar daha büyük avları, daha kolay avlar olmuşlardı (Adalı, 2016: 132).
3	Çalışkanlık
	Torbalarını, artık bakırı dövüp biçimlendirmede de ustalaşmaya başlamış olan taşçı ustasının çalıştığı yere bıraktıktan sonra, bu yeni bilgiyi Bilgin Amca'yla paylaşmaya gittiler (Adalı, 2016: 31). Üç gün süreyle, hiç durmadan iğne kalıpları hazırladı (Adalı, 2016: 49). O gün akşama kadar hiç durmadan çalıştı Ningur (Adalı, 2016: 71). Aslanla sırtlanın kokusunu, yırtıcı hayvanları oraya çekmesinden yararlanabileceğini düşünmüştü Sungur. Onları yem olarak kullanabilirdi. Keyfi yerine gelmişti. Hızla çalışmaya koyuldu (Adalı, 2016: 86).
4	Dayanışma
	Çocuklardan birinin yardımıyla, topladığı kili, çömlekçilerin yanına götürdü (Adalı, 2016: 49). Taşıma işine herkes yardımcı oldu (Adalı, 2016: 60). Kayaların arasında, o geceyi geçirebilecekleri korunaklı bir yer bulduktan sonra, arkadaşları odun toplayıp gece için hazırlık yaparken, Sungur da, Ningur'un buluşlarından biri olan oltayla gölette balık avlamaya gitti (Adalı 2016: 76). Geceleri uygun bir yere kamp kurduktan sonra, bol odun topluyorlar, nöbetleşe uyuyarak ateşin sönmesini önüyorlardı (Adalı,2016: 101).
5	Dostluk
	Gülümseyerek dostça Ningur'un omzuna vurdu adam (Adalı,2016: 13). Sungur'un tehlikede olduğunu sanan arkadaşlarından üçü birden ellerine mızrakları, yıldırım gibi geldiler (Adalı, 2016: 77). “Ben Çatalhöyükli Ningur'um,” dedi. “Dost olarak geldim, izin verirseniz, dost olarak gideceğim. Bu da Köy Başkanımıza küçük bir armağan...” (Adalı, 2016: 103)
6	Duyarlılık
	“Sana söylemiştim. Bu köyde kadınların da bir sürü gereksinimi var. Kafanı biraz da onlar için yorabilirsin” (Adalı, 2016: 62).
7	Dürüstlük
	“Şimdi ben böyle bir fırın yapsam, onu, şu gördüğün parçalar gibi, ama düzgün parçalara ayırsam; sen, kilden bu parçaların daha büyüklerini, çok daha büyüklerini yapabilir misin?” “En azından yapmaya çalışırız,” dedi çömlekçi ustası (Adalı, 2016: 55).
8	Misafirperverlik
	“Uzak yoldan geldiniz, yorulmuşsunuzdur. Önce sizi doyuralım, sonra uzun uzun konuşuruz,” dedi Aymar (Adalı, 2016: 104).
9	Sabır
	Kalıplardaki bakırın soğumasını beklemek zorundaydılar. Herkes sonucu görmek için sabırsızlanıyordu (Adalı, 2016: 41).
10	Saygı
	“Hepiniz saygıyla selamlıyorum,” diye başladı söze. “Dün gece pek çok şeyi düşünmek zorunda olduğum için çok geç yattım. Sizleri beklediğim için bağışlayın beni.” (Adalı, 2016: 143).
11	Sevgi
	Köy halkı, iki arkadaşı çok merak etmişti, ama iki yerine dört torba tuzla geldiklerini görünce de çok sevindiler (Adalı, 2016: 20). “Biz gelene kadar çok dikkatli ol!” diye bağırdı giderken Tungar (Adalı, 2016: 84). Köyde, kendileri gibi genç avcılardan arkadaşlar edinmişlerdi. Bu yeni arkadaşları, köy gözden yitene kadar onlara eşlik ettiler (Adalı, 2016: 110).
12	Sorumluluk
	Kendini tümüyle taylara vermezden önce yapacağı bir iş daha vardı.. Komşu köyden getirdiği şişler... (Adalı, 2016: 127) Şimdi yeni bir görev üstleniyordu. Artık onu daha büyük sorumluluklar bekliyordu (Adalı, 2016: 140).

16	Yardımseverlik
<p>Herkes kahkahalarla gülerken Ningur, yerde debelenen adamın yanına koşup ayaklarını sapanın ipinden kurtardı. Kolundan tutup kalkmasına yardım etti (Adalı, 2016: 13).</p> <p>Bu çanak, çocukların ulaşamayacağı bir yere konacak, isteyen, gerek duyduğu zaman, işini görecektir büyüklükteki bir işi buradan alıp kullanacaktı (Adalı, 2016: 50).</p> <p>Sizinle paylaşacak o kadar çok şeyimiz var ki! Bunları siz paylaşmazsanız, başka köylere gideceğiz. Oysa biz, söylencelere göre kardeşimiz olan sizinle paylaşmak istiyoruz! (Adalı,2016: 152)</p>	

“Çatalhöyük Öyküleri 2” adlı eserde Tablo 4.10’da görüleceği üzere Türk Millî Eğitiminin genel amaçları, ilköğretimin amaçları, ortaöğretimin temel ilkeleri ve Türkçe dersi genel amaçları, 2019 yılında yayımlanan İlkokul ve Ortaokul Türkçe Dersi öğretim programında yer alan MEB Kök Değerleri, Temalar ve Konular programı incelenerek hazırlanan değerler listesinden yirmi altı değer yer almaktadır. “Çatalhöyük Öyküleri 2” adlı “alçak gönüllülük” değerine bir yerde, “başarı” değerine bir yerde, “çalışkanlık” değerine dört yerde, “dayanışma” değerine dört yerde, “dostluk” değerine üç yerde, “duyarlılık” değerine bir yerde, “dürüstlük” değerine bir yerde, “misafirperverlik” değerine bir yerde, “sabır” değerine bir yerde, “saygı” değerine bir yerde, “sevgi” değerine üç yerde, “sorumluluk” değerine iki yerde, “yardımseverlik” değerine üç yerde rastlanmıştır.

4.11. “Çatalhöyük Öyküleri 3” Eserinde Yer Alan Değerler

Araştırmanın bu bölümünde Bilgin Adalı’nın “Çatalhöyük Öyküleri 3” isimli hikâyesinde yer alan değerlerin sayfa numaralarına ve ilgili bölümden alıntılara yer verilmiştir.

Tablo 4.11: Bilgin Adalı’nın “Çatalhöyük Öyküleri 3” Eserindeki Değerlerin Dağılımı

1	Adalet
<p>Bir gece Ningur, köyün ileri gelenleriyle bir toplantı yaptı. Kış artık çok yaklaşmıştı. Alınan önlemler konusunda herkesin görüşlerini aldı (Adalı, 2017: 81).</p> <p>“Önce şunu belirtmeliyim,” diye konuşmaya başladı Ningur. “Bugün, bu köyde bulunan herkes bu köyün insanıdır ve her konuda eşit haklara sahiptir. Bunu aklınızdan çıkarmayın” (Adalı, 2017: 83).</p>	
2	Barış
<p>Çok akıllı bir adam olan Bilgin Amca, ”Bunlara bir ceza verirsek iki köy arasında düşmanlık başlatmış oluruz. Köylere geri götürelim; cezalarını kendi başkanları versin,” dedi (Adalı, 2017: 16).</p> <p>“Onlara desek ki, düşman olacağımıza dost olalım (Adalı 2017: 97).</p> <p>Savaş, kötülük demektir (Adalı, 2017: 100).</p>	
3	Başarı
<p>Başkan olmadan önce, o güne kadar bilinmeyen birçok buluş yaparak köyündeki insanların yaşam seviyesini yükseltmiş, halkına önemli katkılarda bulunmuş, köyünün gücüne güç katmış bir genç Ningur (Adalı, 2017: 8).</p>	

4	Dayanışma
	<p>Önce, komşu köyden gelenler için el birliğiyle yeni evler yapıldı (Adalı, 2017:8). Komşu köyün halkı da Çatalhöyük'e taşındıktan sonra, Ningur, köyün en bilge ve en deneyimli kişisi Bilgin Amca'nın da yardımıyla köy halkı arasında çok iyi bir iş bölümü yaptı (Adalı, 2017: 8).</p> <p>Ama bir şekilde bu köyün dostluğunu kazanabilirse başka köylerden gelebilecek saldırılara karşı onlardan yararlanabilir, gerektiğinde onlardan yardım alabilirdi (Adalı, 2017: 20).</p> <p>Bu kadar eti sırtımızda taşıyamayız. Kalanlar da iş bölümü yapıp şu vurulan sığırların derilerini yüzmeye başlasın (Adalı, 2017: 40).</p> <p>Bu arada, tüm köy halkının iş birliğiyle bir büyük barınak ve altı ev daha tamamlanmıştı (Adalı, 2017: 86).</p> <p>Üç gün boyunca, başka işi olmayan herkes dere kıyısından kil taşıdı bu çukurlara (Adalı, 2017: 110).</p> <p>Ertesi gün, tüm köy halkı seferber olmuş, köyü çapulculardan koruyacak duvarı inşa etmeye başlamışlardı. Kimisi kerpiç döküyor, kimisi tuğla pişiriyor, kimisi de yandan, yöreden taşlar, kaya parçaları getiriyordu (Adalı, 2017: 115).</p>
5	Dostluk
	<p>Bilgin Amca'nın bir sözünü anımsadı; "Dost kazanmak, düşman kazanmaktan çok daha iyidir. Unutma, birlikten güç doğar," demişti bir gün ona (Adalı, 2017: 20).</p> <p>Büyük bir şenlik yapılacaktı ve bu şenliğe dost olan herkes davetliydi (Adalı, 2017: 48).</p> <p>Hepsi sustu bir an. Bu yöntemle, düşmanı dost yapabilirlerdi (Adalı, 2017: 97).</p> <p>Çapulcularla çatışmaya girmektense, onların dostluğunu kazanmanın, köyelerinin geleceği açısından daha yararlı olacağını düşünüyordu Ningur da (Adalı, 2017: 98).</p>
6	Estetiklik
	<p>Güneşin kızılığ ufk u sarmıştı. Gökyüzüne baktı Ningur, sonra köyü çevreleyen uçsuz bucaksız topraklara, ormanlara, aşağıda, yılan gibi kıvrılarak akan dereye baktı (Adalı, 2017: 117).</p>
7	Misafirperverlik
	<p>Ningur, ilk iş olarak Akka'nın köyünden gelen yirmi gencin kalacağı bir yer hazırlanmasını istedi (Adalı 2017: 30).</p> <p>Akka'nın köyünden gelen konuk gençlerse bu okulun ilk öğrencileri oldular (Adalı, 2017: 34).</p> <p>Akka'nın köyünden gelen göçmen aileler büyük barınaklara yerleştirilmişti (Adalı, 2017: 81).</p>
8	Özgürlük
	<p>Çatalhöyük'te yaşam, olanca güzelliğiyle sürüp gidiyordu. Baharla birlikte gelen özgürlük tüm köyü canlandırmıştı (Adalı, 2017: 112).</p>
9	Saygı
	<p>"Sevgili dostum ve değerli komşularım, hepinizi saygıyla selamlıyorum!" diye başladı söze (Adalı,2017: 21).</p>
10	Sevgi
	<p>Kendi gençliğini, hâlâ çok sevdiği karısına ilk âşık olduğu gençlik günlerini anımsamıştı (Adalı, 2017: 41).</p> <p>Birkaç gün, tayların insanlara alıştırılmasıyla geçti. Ninlil'in öğrettiği sevgiyle yaklaşma yöntemi her zaman işe yarıyordu (Adalı, 2017: 43).</p> <p>Bütün çocuklar onun çocuklarıydı; Bütün gençler kardeşleri, yetişkinler dostları, yaşlılarsa anaları, babalarıydı. Onun sevgili halkı, sevgili ailesiydi bu insanlar. Hepsini ama hepsini çok seviyordu (Adalı, 2017: 118).</p>
11	Sorumluluk
	<p>Yapılan bu yeni iş bölümünde, beş yaşından büyük çocukların bile belli görevleri vardı artık (Adalı, 2017: 9).</p> <p>Köyde herkes bir işin ucundan tutmak zorundaydı. İşbirliği yapılır, herkes üstüne düşen görevi yerine getirirse kimse gereğinden çok çalışmak zorunda kalmazdı (Adalı, 2017: 103).</p> <p>Bilgin Amca'nın da yardımıyla öyle bir süzen kurmuştu ki Ningur, herkes görevini biliyor ve eksiksiz yerine getiriyordu (Adalı, 2017: 112).</p>
12	Yardımseverlik
	<p>Çatalhöyük halkı, tüm bilgilerini ve buluşlarını başka köylerde yaşayanlarla paylaşmaya hazırdı (Adalı, 2017: 11).</p> <p>Sungur, tutsakların ellerini çözerek atlarından inmelerine yardım etti (Adalı, 2017: 18).</p> <p>Benim köyüm Çatalhöyük'te insanların ihtiyaç duyduğu her şeyden bol bol var. Biz, bunları da bize bu bolluğu sağlayan bilgileri de en yakın komşumuz olan sizinle paylaşmak istiyoruz (Adalı, 2017: 21).</p> <p>Sizden on delikanlı ile on genç kız istiyorum. Bizimle gelip bu bilgileri bizden öğrensinler;</p>

köyümüzdeki bolluğu size de getirsinler (Adalı, 2017: 22).
 Ninlil ile Anilla çok iyi anlaşıyorlardı. Ninlil ona hayvanları evcilleştirmede yararlandığı özel yöntemleri öğretiyordu (Adalı, 2017: 31).
 Bu arada Sungur, boş zamanlarında Akka'nın köyünden delikanlılara ata binmeyi ve atlara bakmayı öğretiyordu (Adalı, 2017: 32).
 Yeni evlerin yapımı sürüyor barınaklardaki aileler bu yeni evlere taşındıkça, barınaklardaki yaşam koşulları da iyileşiyordu (Adalı, 2017: 82).
 Köylerine giderken yanlarında kendi yakaladıkları ve Ninlil'in yardımıyla evcilleştirdikleri küçük bir dana ve kuzu sürüsü vardı (Adalı, 2017: 102).

“Çatalhöyük Öyküleri 3” adlı eserde Tablo 4.11’de görüleceği üzere Türk Millî Eğitiminin genel amaçları, ilköğretimin amaçları, ortaöğretimin temel ilkeleri ve Türkçe dersi genel amaçları, 2019 yılında yayımlanan İlkokul ve Ortaokul Türkçe Dersi öğretim programında yer alan MEB Kök Değerleri, Temalar ve Konular programı incelenerek hazırlanan değerler listesinden otuz yedi değer yer almaktadır. “Çatalhöyük Öyküleri 3” adlı eserde “adalet” değerine iki yerde, “barış” değerine üç yerde, “başarı” değerine bir yerde, “dayanışma” değerine yedi yerde, “dostluk” değerine dört yerde, “estetiklik” değerine bir yerde, “misafirperverlik” değerine üç yerde, “özgürlük” değerine bir yerde, “saygı” değerine bir yerde, “sevgi” değerine üç yerde, “sorumluluk” değerine üç yerde, “yardımseverlik” değerine sekiz yerde rastlanmıştır.

4.12. “Dünya Daha Artık Daha Güzel” Eserinde Yer Alan Değerler

Araştırmanın bu bölümünde Bilgin Adalı'nın “Dünya Artık Daha Güzel” isimli hikâyesinde yer alan değerlerin sayfa numaralarına ve ilgili bölümden alıntılara yer verilmiştir.

Tablo 4.12: Bilgin Adalı'nın “Dünya Artık Daha Güzel” Eserindeki Değerlerin Dağılımı

1	Barış
Herkes barışı korumaya büyük bir özen gösterirdi. Ormanın geleneği böyleydi (Adalı, 2018: 14). “Savaş çok kötü bir şey” diye ağlıyordu eşi, “Bir yığın genç insan anlamsız yere ölüyor. Yüreğim kaldırmıyor bu kadar acıyı ” (Adalı, 2018: 14).	
2	Başarı
“Doğru” dedi güneş ışını, “Ama ya siz olmasaydınız? O zaman ben canlandıracak birilerini bulabilir miyim?” “Demek ki, bunu birlikte başardık” (Adalı, 2018: 24). “Tekboynuzları kurtardınız. Bunu siz başardınız” dedi Bayko, “Bundan daha önemli bir şeyi kimse yapamazdı” (Adalı, 2018: 130).	
3	Çalışkanlık
O gün akşama kadar hiç durmadan çalıştılar. Akşam yorgun bir halde eve dönerlerken, yarı yarıya bitmişti sal (Adalı, 2018: 67). Anne de boş durmamıştı tabii. Bir ucunda yunusların boynuna geçirip salı çekebilecekleri bir halka olan on tane uzun ip örmüştü ince sarmaşıklardan (Adalı, 2018: 67).	

4	Dayanışma
	<p>“Tamam” dedi Kırkla, “Hemen duyururum herkese...” (Adalı, 2018: 12)</p> <p>Dede ile baba sazları kestiler, kızlarla Cansu da onları, deniz kıyısında, salı kolayca denize indirebilecekleri bir yere taşıdılar (Adalı, 2018: 65).</p> <p>Babacığım da yardımıyla, dede sepeti kısa sürede örüp hazırlamıştı bile (Adalı, 2018: 116).</p> <p>Geçen sefer olduğu gibi, sepeti taşımada pelikanlarla leylekler iş birliği yapmaya karar vermişlerdi (Adalı, 2018: 130).</p>
5	Dostluk
	<p>Gün geçtikçe Akcan umudunu yitiriyor, Bayku ise dostunu yüreklendirmek için elinden geleni yapıyordu (Adalı, 2018: 30).</p> <p>“Biz de seninle geliriz” dedi Elif.</p> <p>“Evet,” dedi Ayça, “Seni bu uzun yolculukta yalnız bırakmayız” (Adalı, 2018: 60).</p> <p>Sonunda, Akku’yla Ayiko’nun çok eski arkadaş oldukları anlaşılmişti (Adalı, 2018: 94).</p>
6	Estetiklik
	<p>Yolculuklarının ilk günleri olaysız geçti. Binbir çiçekle dolu kırlarda, mis kokulu ormanlarda, gülerken, şarkılar söyleyerek yürüyüp gittiler (Adalı, 2018: 74).</p> <p>Her yan binbir renkli çiçeklerle doluydu. Kuşlar cıvı cıvı öterek uçuşuyor, tavşanlar, sincaplar seke seke koşuşturuyordu (Adalı, 2018: 89).</p>
7	Sabır
	<p>Dede bunu duyunca çok heyecanlanmıştı. Hemen ahıra koşup eski dostunu görmek istedi. Kızlar engel oldular</p> <p>“Dedeciğim, çok yorgun. Uyuyor şimdi (Adalı, 2018: 41).</p> <p>Akcan’ın günlerdir merakla beklediği haber sonunda gelmişti (Adalı, 2018: 53).</p>
8	Saygı
	<p>“Çağırma uyup geldiğiniz için hepimize teşekkür ediyorum” dedi Akcan kuşlara (Adalı, 2018: 14-15).</p> <p>Ormanın tüm hayvanları saygı duyardı Bayku’ya (Adalı, 2018: 87).</p> <p>Ormanın düzeni buydu ama bu ormanda tek boynuzların yasaları da geçerliydi ve herkes buna uymak zorundaydı. Bu da gerektiği zaman saygı ve işbirliğini gerektiriyordu (Adalı 2018:125).</p>
11	Sevgi
	<p>Anne, Cansu’nun boynuna sarıldı, pembe burnuna yürekte gelen küçücük bir öpücük kondurdu. Gitme zamanı gelmişti artık (Adalı, 2018: 70).</p> <p>Elif koşup, “Teşekkür ederiz” diyerek pembe burnundan öptü Cansu’yu (Adalı, 2018: 73).</p> <p>İki kardeş ve Ayiko, bütün gün ormanda geziniyor, yardım gereksinimi olan hayvanlara yardım ediyor, Bozku gibi, Bayku gibi ormanın yaşlı ve bilge hayvanlarının anlattığı öyküleri dinliyorlardı (Adalı, 2018: 99).</p> <p>Anne kızlarına, onları çok özlediğini yazıyor, gizli ormanda fazla oyalanmadan geri dönmelerini istiyordu (Adalı, 2018: 99).</p> <p>Akcan ve Cansu, çevreye paydıkları sevgi ışığıyla dünyanın daha mutlu olmasını sağlıyordu (Adalı, 2018: 125).</p>
12	Sorumluluk
	<p>“Ateşi iyice söndürmezsek yangın çıkabilir bu da çok kötü bir şey” dedi Elif kendilerini izleyen Bayku’ya (Adalı, 2018: 102).</p>
13	Yardımseverlik
	<p>“Kuşlar bana yardım eder mi?” diye sordu heyecanla (Adalı, 2018: 11).</p> <p>Yardımlaşarak yangını söndürmeye çabalarlar. Şimdi de yangın gibi çözümlenmesi güç bir sorunumuz var. Yardımlaşmamız gerek ...” (Adalı, 2018: 54-55).</p> <p>“Bir tek boynuza yardım etmekten onur duyacaklarını ve seve seve götüreceklerini söylediler” (Adalı, 2018: 59).</p> <p>Baba, sal yapımında dedeye seve seve yardımcı olacağını söyledi (Adalı, 2018: 63).</p> <p>“Ayça... Elif...” dedi sevgiyle, “Siz olmasaydınız, bu güzel günleri asla yaşayamazdım (Adalı, 2018: 96).</p> <p>“Hep böyle akıllı ve iyi yürekli insanlar olun. Unutmayın ki, iyilik yapan iyilik bulur.” (Adalı,2018: 105).</p> <p>“Dedeciiii!” dedi Elif, “Bize yardım eder misin?”</p> <p>“Elbette ederim” dedi dede (Adalı, 2018: 114).</p>

“Dünya Artık Daha Güzel” adlı eserde Tablo 4.12’de görüleceği üzere Türk Millî Eğitiminin genel amaçları, ilköğretimin amaçları, ortaöğretimin temel ilkeleri ve Türkçe dersi genel amaçları, 2019 yılında yayımlanan İlkokul ve Ortaokul Türkçe Dersi öğretim programında yer alan MEB Kök Değerleri, Temalar ve Konular programı incelenerek hazırlanan değerler listesinden otuz iki değer yer almaktadır. “Dünya Artık Daha Güzel” adlı eserde “barış” değerine iki yerde, “başarı” değerine iki yerde, “çalışkanlık” değerine iki yerde, “dayanışma” değerine dört yerde, “dostluk” değerine dördünlük yerde, “estetiklik” değerine iki yerde, “sabır” değerine iki yerde, “saygı” değerine üç yerde, “sevgi” değerine beş yerde, “sorumluluk” değerine yedi yerde rastlanmıştır.

4.13. “Dünyayı Kurtaran Çocuk” Eserinde Yer Alan Değerler

Araştırmanın bu bölümünde Bilgin Adalı’nın “Dünyayı Kurtaran Çocuk” isimli hikâyesinde yer alan değerlerin sayfa numaralarına ve ilgili bölümden alıntılara yer verilmiştir.

Tablo 4.13: Bilgin Adalı’nın “Dünyayı Kurtaran Çocuk” Eserindeki Değerlerin Dağılımı

1	Adalet
Her kıta on temsilci seçiyordu kendilerini temsil etmek için. “Onlar Meclisi” deniyordu bu doksan kişilik temsilcilere (Adalı, 2018: 25). Rüşvet, haksız kazanç, hırsızlık, tefecilik kavram olarak bile bilinmeyen şeylerdi Derek Gezegeni’nde. Herkes yurttaş olarak haklarını biliyor, başkalarının haklarına zarar vermeyi asla düşünmüyordu (Adalı, 2018: 49). “Komutan Akirra’nın önerisini oylarınıza sunuyorum,” dedi Başkan (Adalı, 2018: 59). Dedemin önerisi oybirliğiyle onaylanmıştı ama ben de aklımın alamayacağı kadar büyük bir sorumluluğun altına girmiştım (Adalı, 2018: 59). Yeni dünya düzeni gerçekten demokratik, hakça bir yönetim olacaktı (Adalı, 2018: 81).	
2	Barış
Büyük savaşlar... Anlamsız bir kin ya da hırs uğruna akıtılan kanlar. Bir ordu bir yeri kuşatırken, bir başka ordu bir başka yerde can alma peşindeydi. Ne kadar kötüydü savaşlar. Sonra soyguncuların gelip yağmaladığı köyleri gördüm. Sonra görüntü değişti. Bir tek klan vardı tüm yıkımlara karşı koyabilen. Sonra barış içinde yaşayan klanları gördüm (Adalı, 2018: 22). Savaş olmadan uyum içinde yaşıyordu tüm insanlar (Adalı, 2018: 25). Dünya üzerinde yüzyıllardır bitmeyen savaşları durdurup barışçı ve hakça bir düzen kurmamıza yardım etmek için buradayız (Adalı, 2018: 72). Derek gezegeni olarak bunu önlemeye, gezegeninizde barışçı bir yöntem kurmaya karar verdik (Adalı, 2018: 76).	
3	Dayanışma
Yardımcım olarak Kitay ve Bilgin amca’yı seçmişim (Adalı, 2018: 75).	
4	Dostluk
“Ben senin komutanın değilim Kitay,” dedim, “Senin dostunum. Bana bir şey söyleyeceğin zaman komutanım deme, Özgür de” (Adalı, 2018: 70).	

5	Saygı
<p>“Adım Özgür Kraliçem,” dedim kısık sesle. “Umarım adın gibi özgürlük getirirsin dünyaya. Yoksa her şey yok olacak” (Adalı, 2018: 18). Neyse ki özel yaşamımıza karışmak gibi bir saygısızlık yapmıyorlardı (Adalı, 2018: 55). “Hanımlar ve beyler, bu kadar gürültü yapacağımıza, Komutan Akirra’nın önerisini dinleyin önce. Buyurun komutanım, sizi dinliyoruz” (Adalı, 2018: 57). “Komutan Akirra, seni yeniden görmek ne güzel, “Yeni görevini kutluyor, başarılı olmanı diliyorum,” diye ekledi sonra da (Adalı, 2018: 61).</p>	
6	Sorumluluk
<p>Kırılan bardağın parçalarını, parmak uçlarımla topladım (Adalı, 2018:9).</p>	

“Dünyayı Kurtaran Çocuk” adlı eserde Tablo 4.13’de görüleceği üzere Türk Millî Eğitiminin genel amaçları, ilköğretimin amaçları, ortaöğretimin temel ilkeleri ve Türkçe dersi genel amaçları, 2019 yılında yayımlanan İlkokul ve Ortaokul Türkçe Dersi öğretim programında yer alan MEB Kök Değerleri, Temalar ve Konular programı incelenerek hazırlanan değerler listesinden on altı değer yer almaktadır. “Dünyayı Kurtaran Çocuk” adlı eserde “adalet” değerine beş yerde, “barış” değerine dört yerde, “dayanışma” değerine bir yerde, “dostluk” değerine bir yerde, “saygı” değerine dört yerde, “sorumluluk” değerine bir yerde rastlanmıştır.

4.14. “Elif’in Olağanüstü Düşleri” Eserinde Yer Alan Değerler

Araştırmanın bu bölümünde Bilgin Adalı’nın “Elif’in Olağanüstü Düşleri” isimli hikâyesinde yer alan değerlerin sayfa numaralarına ve ilgili bölümden alıntılara yer verilmiştir.

Tablo 4.14: Bilgin Adalı’nın “Elif’in Olağanüstü Düşleri” Eserindeki Değerlerin Dağılımı

1	Adalet
<p>Güney Afrika’da siyahiler yani yerli halk, beyazlara karşı yıllarca direnip ırk ayrımcılığından birkaç yıl önce kurtulmamışlar mıydı? Keşke dünya üzerinde böyle kıyımlar, bu tür haksızlıklar olmasaydı (Adalı, 2017: 110).</p>	
2	Alçak gönüllük
<p>Korsan bile olsa, bir insanı incitmezdi (Adalı, 2017: 70).</p>	
3	Barış
<p>Görüşmeler gerçekten de olumlu sonuçlandı. Yüzyıllardır evreni kasıp kavuran savaş sona ermişti. Artık tüm evren barış içinde yaşayacaktı (Adalı, 2017: 15). Savaşmak, ne adına olursa olsun insan öldürmek ne kadar korkunç bir şeydi... İnsanlar ırkları, dilleri, dinleri ne olursa olsun barış içinde yaşayamazlar mıydı? Yaşayabilirlerdi elbette (Adalı, 2017: 110). “Çevremizdeki tüm kabilelerde barış yapacağız, bundan sonra kabileler arasında savaş ve adam kaçırmaya olmayacaktır. Tüm esirler serbest bırakılacak” (Adalı, 2017: 114). “Keşke insanlar savaşmadan, barış içinde birlikte yaşamayı öğrenebilseler” diye düşündüğü sırada teneffüs zili çaldı (Adalı, 2017: 125).</p>	
4	Başarı
<p>Ertesi gün, dünyanın tüm TV kanallarında ve gazetelerinde Elif’in başarısının öyküleri anlatılıyordu... (Adalı, 2017: 72)</p>	

5	Çalışkanlık
O Pazar Sariyer'e pikniğe gideceklerdi. Anneleri akşam gerekli her şeyi hazırlamıştı (Adalı, 2017: 26).	
6	Dayanışma
O gece Elif ve Can, babalarının yardımıyla çok güzel bir uçurtma yaptılar (Adalı, 2017: 46). Yüzlerce kişi, onun buraya gelebilmesi için yıllardır çaba harcamıştı. Sonunda gelmişti işte (Adalı, 2017: 61). Evet, Robenson Cuma'yı kurtarmıştı ama o da Cumaliye'yi kurtarmıştı yerlilerin elinden. Uzun süre birlikte yaşayacaklardı o ıssız adada (Adalı, 2017: 108).	
7	Dostluk
"Baba, bir köpek alalım!" diye bağırarak yerinden fırladı Elif. "Hayrola kızım, bu da nereden çıktı şimdiden?" "Görmüyor musun, onlar insanların en sadık dostları..." (Adalı, 2017: 116)	
8	Duyarlılık
Ama o biliyordu ki, notlardan daha önemli olan şey, çevre konusunda bilinçli olmaktı (Adalı, 2017: 81). "Çocuklarınıza bir çöl bırakmak istemiyorsanız, suyu idareli kullanın! Bence bu iyi bir slogan." Hemen tahtaya yazdı bunu Elif. "Bulaşık makinenizi tam dolmadan çalıştırmayın" dedi bir başka çocuk. "Dişinizi fırçalarken ya da tıraş olurken suyu açık bırakmayın" dedi Ayça. "Çamaşır yıkamak için makinenizin dolmasını bekleyin" dedi Ercan (Adalı, 2017: 129).	
9	Öz Denetim
Bu yerliler kendisi gibi uygar bir eğitim almadıklarından her şeyi yapabilirlerdi. Elif onların canlarını yakmadan bu sorunu çözümlenmek istiyordu. Şiddet şiddeti doğururdu. Onları korkutup adadan kaçırabilse amacına ulaşmış olurdu (Adalı, 2017: 100).	
10	Saygı
Genç kız birden Elif'in önünde yere kapandı. Böylelikle ona duyduğu saygıyı göstermek istiyordu. Hemen omuzlarından tutup kaldırdı onu. Ellerini birleştirip başına dayayarak uyuma işaretini yaptı, kendi yatağını gösterdi (Adalı, 2017: 102).	
11	Sevgi
Yeteri kadar böğürtlen topladıktan sonra masalarına döndüler. Pek sevinmişti anneleri. Teşekkür edip öptü ikisini de, sonra yemek hazırlığına başladı (Adalı, 2017: 27). Yepyeni bir renk gelmişti Gofri'yle yaşamlarına. Elif her gün sabah okula gitmezden önce onu beş dakikalığına bile olsa dışarıya çıkarıyor, okul dönüşü uzun uzun gezdiriyordu. Tek kusuru vardı Gofri'nin: Terlikleri kemirmek. Birkaç azarlamadan sonra o huyundan da vazgeçti. Evin her an neşe kaynağı bir üyesi oluverdi... (Adalı, 2017: 118)	
12	Sorumluluk
O gece babaları olta takımlarını, yedek iğneleri, kurşunları, misinaları elden geçirip hepsini ertesi güne hazır etmişti (Adalı, 2017: 21). "Tamam" dedi sonunda, "Yarın gidip bir köpek alıyoruz. Ama tüm sorumluluğu senin üstünde olacak (Adalı, 2017: 117).	
13	Vatanseverlik
"Orman yangını... Şimdi orada yüzlerce, belki binlerce ağaç cayır cayır yanıyor. Ormana cam kırıkları atan, piknik ateşlerini söndürmeyi unutan ya da tarlalarını genişletmek için ormanları bilinçli olarak yakan, doğa bilincinden yoksun insanlar yüzünden." (Adalı, 2017: 74)	
14	Yardımseverlik
Geride, Mohawk köyünde bıraktığı oğluna gelince, annesi gittikten sonra, her gün ormana gidip sağaltıcı otlar toplamaya koyulmuş, köydeki hastaları sağaltmaya başlamıştı. Köy halkı ona büyük saygı duyuyordu (Adalı, 2017: 114). Elif dışarıya fırlayıp yardım edilecek başka yaralılar aramaya koştu (Adalı, 2017: 115). Elif, sahiplerinin kurtarılmasını bekleyen köpeğe bir parça kemikli et ve su getirdi. Günlerdir aç olmalıydı köpek. Bir anda yalayıp yuttu hepsini (Adalı, 2017: 116).	

"Elif'in Olağanüstü Düşleri" adlı eserde Tablo 4.14'de görüleceği üzere Türk Millî Eğitiminin genel amaçları, ilköğretimin amaçları, ortaöğretimin temel ilkeleri ve Türkçe dersi genel amaçları, 2019 yılında yayımlanan İlkokul ve

Ortaokul Türkçe Dersi öğretim programında yer alan MEB Kök Değerleri, Temalar ve Konular programı incelenerek hazırlanan değerler listesinden yirmi dört değer yer almaktadır. “Elif’in Olağanüstü Düşleri” adlı eserde “adalet” değerine bir yerde, “alçak gönüllülük” değerine bir yerde, “barış” değerine dört yerde, “başarı” değerine bir yerde, “çalışkanlık” değerine bir yerde, “dayanışma” değerine üç yerde, “dostluk” değerine bir yerde, “duyarlılık” değerine iki yerde, “öz denetim” değerine bir yerde, “saygı” değerine bir yerde, “sevgi” değerine iki yerde, “sorumluluk” değerine iki yerde, “vatanseverlik” değerine bir yerde, “yardımseverlik” değerine üç yerde rastlanmıştır.

4.15. “Eşek Klanı” Eserinde Yer Alan Değerler

Araştırmanın bu bölümünde Bilgin Adalı’nın “Eşek Klanı” isimli hikâyesinde yer alan değerlerin sayfa numaralarına ve ilgili bölümden alıntılara yer verilmiştir.

Tablo 4.15: Bilgin Adalı’nın “Eşek Klanı” Eserindeki Değerlerin Dağılımı

1	Barış	“Hayır, bırakalım ölülerini ve yaralılarını toplayıp klanlarına dönsünler; barışçı bir başkan seçsinler ve bizimle barış içinde yaşasınlar” diye karşı çıktı Orka (Adalı, 2017: 19).
2	Başarı	Çocukluğunda bu oyuncakla çok oynamış olduğundan, çocukların yeniden yerine dikmiş oldukları hedefi ilk atışta vurdu (Adalı, 2017: 71).
3	Çalışkanlık	Nom onlara bu yörede kışın pek yumuşak geçtiğini, kar falan yağmadığını söylediye de gençler her türlü olasılığa karşı hazırlıklı olmak istiyorlardı. Gerektiğinden çok odun toplamak kimseye zarar vermezdi; daha sonra da yakabilirlerdi artan odunları (Adalı, 2017: 7).
4	Dayanışma	Ya bizim klana ya da güneşin battığı yöndeki iki büyük klandan birine saldıracaklar. Bunlar acımasız insanlar. Güç birliği yapmamız gerekiyor onlara karşı durabilmek için” (Adalı, 2017: 14).
5	Dostluk	Klana geldiğinden beri onunla hiç ilgilenmeyen Tor Baba’nın bir gün Kurt’la dostluk kuracağı tuttu (Adalı 2017: 12). “Bu insanları köleleştirmek bize karşı şiddet duygularını artırır. Sonunda yine çatışmalar başlar... Oysa onları özgür bırakırsak ileride belki onları dost olarak kazanabiliriz” (Adalı, 2017: 19). Böylelikle ona zarar vermek istemediklerini, dost olduklarını göstermek istiyordu (Adalı, 2017: 47). “Kızımı yitirmedin, bir oğul kazandım. Klanın, klanımızın kardeşi oldu” dedi Orka, “Bu kardeşlikle büyüyoruz. Sık sık gelip gideriz bundan sonra (Adalı, 2017: 75). Mork, Eşek Klanı’nda alışıp sevdiği arkadaşlarıyla kalmaya karar vermişti. Dilediği zaman gidebilirdi annesinin yanına (Adalı, 2017: 47).
6	Duyarlılık	Bu tür bilgiler bizi hem geliştirir hem de gelecekteki herhangi bir tehlikeye karşı hazırlıklı olmamızı sağlar” diyordu (Adalı, 2017: 40).
7	Misafirperverlik	Genç kızlar konuklara meyve ikram etti. Yaban elması, yaban armudu gibi meyvelerdi bunlar ama hepsi de çok lezzetliydi (Adalı, 2017: 57).

8	Özgürlük
“Anlat onlara, isteyen burada bizimle özgür olarak kalır, isteyen kendi klanına dönebilir (Adalı, 2017: 35).	
9	Saygı
Orka bir kahraman olarak anılıyor, herkes ona büyük saygı duyuyordu (Adalı, 2017: 19).	
10	Sevgi
Hepsini sevdiiren bir şey oldu sonra: Kurt başını kaldırdı, güçsüz bacaklarının üstünde ayağa kalkıp birkaç adım attı. İlk kez evcil bir kurt gören Mork çok tedirgin olmuştu ama ötekiler hep bir ağızdan, “Yaşa Kurt!” diye gülerken bağırınca korkacak bir şey olmadığını anladı (Adalı, 2017: 48). Üstelik en önemlisi, kızı da bu genç avcıyı sevmişti. Sevginin, sevdanın önüne geçmek olmazdı. O da onayladı bu evliliği (Adalı, 2017: 64).	
12	Yardımseverlik
Kardeşi Nom, Tor Baba’ya balıkların nasıl tütsüleneceğini göstermişti (Adalı 2017:7). “Komşu klanlardan hangisine saldırırlarsa saldırınlar, tüm gücümüzle onlara karşı koyarız, merak etme” dedi kardeşine Tor Baba (Adalı, 2017: 4). Şin ve Agira, Mina’yı gözetim altında tutuyor, ne zaman bir sıkıntısı olsa yardımına koşuyorlardı (Adalı, 2017: 22). Döneceklerine su ve yiyecek de veririz dedi Tor Baba (Adalı, 2017: 35). Avcının yaraları hafifti; birkaç tırnak yarası vardı yalnızca. Ama onu savunmaya gelen Kurt ciddi bir biçimde yaralanmıştı. İki yaralıyı hemen kamp yerine götürdüler (Adalı, 2017: 44). “Bu ilaç onun ağrılarını hafifletir. Akşama kalmaz ayaklanacaktır” (Adalı, 2017: 45).	

“Eşek Klanı” adlı eserde Tablo 4.15’de görüleceği üzere Türk Millî Eğitiminin genel amaçları, ilköğretimin amaçları, ortaöğretimin temel ilkeleri ve Türkçe dersi genel amaçları, 2019 yılında yayımlanan İlkokul ve Ortaokul Türkçe Dersi öğretim programında yer alan MEB Kök Değerleri, Temalar ve Konular programı incelenerek hazırlanan değerler listesinden yirmi bir değer yer almaktadır. “Eşek Klanı” adlı eserde “barış” değerine bir yerde, “başarı” değerine bir yerde, “çalışkanlık” değerine bir yerde, “dayanışma” değerine bir yerde, “dostluk” değerine beş yerde, “duyarlılık” değerine bir yerde, “misafirperverlik” değerine bir yerde, “öz denetim” değerine bir yerde, “saygı” değerine bir yerde, “sevgi” değerine iki yerde, “yardımseverlik” değerine altı yerde rastlanmıştır.

4.16. “Genlerin Şifresi” Eserinde Yer Alan Değerler

Araştırmanın bu bölümünde Bilgin Adalı’nın “Genlerin Şifresi” isimli hikâyesinde yer alan değerlerin sayfa numaralarına ve ilgili bölümden alıntılara yer verilmiştir.

Tablo 4.16: Bilgin Adalı’nın “Genlerin Şifresi” Eserindeki Değerlerin Dağılımı

1	Adalet
“Doğada her canlının yaşayıp çoğalma hakkı vardır. Bu dışı kurda yaşama hakkı tanınmalıdır.” (Adalı, 2018: 72)	
2	Barış
Çirkin bir şeydi savaş. Kötü bir şeydi. Ne adına yapılırsa yapılsın, insanlığa yakışmayan bir şeydi (Adalı, 2018: 81).	

3	Çalışkanlık
Hattuşaş kentinde güzel bir gün başlıyordu. Çiftçiler erkenden tarlalarına koşarken, çobanlar sürülerini otlaklara götürüyor, tüccarlar dükkânlarını erkenci müşterilere hazırlamak için çıraklarına söylenip duruyorlardı (Adalı, 2018: 77).	
4	Dostluk
Yeni edindiği dostlarıyla kalacaktı yaşamının sonuna kadar (Adalı, 2018: 64).	
5	Estetiklik
Karlar eriyor, ortalığı yeşil çimenler, bin bir renkli bahar çiçekleri sarıyordu (Adalı, 2018: 68).	
6	Misafirperverlik
Kızın yardımıyla ayağa kalktı. Ağır ağır yürüyerek kızın köyüne ulaştılar. Sevgiyle karşılandı burada Benkar (Adalı, 2018: 63).	
7	Özgürlük
Öldürmek istemiyordu onu Afrahim. Tek amacı bu kölecilerin elinden kurtulup yeniden özgür olmaktı (Adalı, 2018: 42). Zincirlerinden kurtulan esirler, ağlayarak avcılarının ellerine sarılıyor, sevinçten ne yapacaklarını bilemiyorlardı (Adalı, 2018: 47). Herkes özgürlüğün ve bu keyifli yemeğin tadını çıkarırken yanık bir ses duyuldu: (Adalı, 2018: 48).	
8	Saygı
Bu, o yaştaki bir çocuk için çok büyük bir onurdu. Herkes Şarrum’u coşkuyla kutluyordu (Adalı, 2018: 15).	
9	Sevgi
Bu şakaya güldü ikisi de. Sarılıp öptü annesi İlyayanna’yı (Adalı, 2018: 10). Çocukların da yardımıyla, üstünü karla kapadıkları çalılardan altı kişiyi barındırmaya yetecek büyüklükte bir kar evi yaptılar. Kışı burada güven içinde geçirebilirlerdi (Adalı, 2018: 32). Afrahim’in günlerdir ağlamaktan gözleri kan çanağına dönmüş karısı Eliya koşarak geldi, sarıldı kocasına. Bu kez mutluluktan ağlıyordu (Adalı, 2018: 45).	
10	Yardımseverlik
“Annemiz bu gece bunları bir güzel pişirir. Yarısını komşulara dağıtsa, kalanlar bize yeter de artar bile.” (Adalı, 2018: 9). İlyayanna balıkları temizlemesi için annesine dereden koca bir kabak dolusu su getirdikten sonra, yeniden babasıyla ağabeyinin yanına döndü (Adalı, 2018: 10). O gün orada dinlenecek, esirlerin yaralarını tedavi edecek, beslenmelerini sağlayacaklardı (Adalı, 2018: 47). Sağlığına ve gücüne kavuştuktan sonra, köy halkının gösterdiği boş bir yamaçta, köy gençlerinin yardımıyla şirin bir ev, küçük bir de kayık yaptı kendine (Adalı, 2018: 64).	

“Genlerin Şifresi” adlı eserde Tablo 4.16’da görüleceği üzere Türk Millî Eğitiminin genel amaçları, ilköğretimin amaçları, ortaöğretimin temel ilkeleri ve Türkçe dersi genel amaçları, 2019 yılında yayımlanan İlkokul ve Ortaokul Türkçe Dersi öğretim programında yer alan MEB Kök Değerleri, Temalar ve Konular programı incelenerek hazırlanan değerler listesinden on yedi değer yer almaktadır. “Genlerin Şifresi” adlı eserde “adalet” değerine bir yerde, “barış” değerine bir yerde, “çalışkanlık” değerine bir yerde, “dostluk” değerine bir yerde, “estetiklik” değerine bir yerde, “misafirperverlik” değerine bir yerde, “özgürlük” değerine üç yerde, “saygı” değerine bir yerde, “sevgi” değerine üç yerde, “yardımseverlik” değerine dört yerde rastlanmıştır.

4.17. “Gezgin” Eserinde Yer Alan Değerler

Araştırmanın bu bölümünde Bilgin Adalı'nın “Gezgin” isimli hikâyesinde yer alan değerlerin sayfa numaralarına ve ilgili bölümden alıntılara yer verilmiştir.

Tablo 4.17: Bilgin Adalı'nın “Gezgin” Eserindeki Değerlerin Dağılımı

1	Adalet	Yıldırımın gelen o gizilgüç sayesinde, her istediği anda dilediği her yere gidebilirdi Ege. Oysa öteki insanların bunu yapabilmek için özel bir çaba, emek harcamaları gerekiyordu. Onu bu yeteneğinin nasıl gerçekleştiğinin bulunması, insanlar arasında eşitsizlik yaratacağı. Her İnsan bundan yararlanmayacaktı ki... (Adalı, 2017: 87)
2	Barış	Ya yakın tarihlerde yaşadığımız iki büyük dünya savaşı? Milyonlarca insan ölmüştü o savaşlarda. Kötü bir şeydi savaş. Ege, savaşmayı, dövüşmeyi hiç sevmiyordu. Her türlü sorunun barışçı yöntemlerle çözümlenebileceğine inanıyordu (Adalı, 2017: 84).
3	Duyarlılık	“Ah minik bir lemurum olsa,” diye geçirdi içinden Ege. Ama düşününce, bu güzel hayvanları doğal ortamlarından uzaklaştırmanın da bir başka türlü cinayet olacağı sonucuna vardı (Adalı, 2017: 66).
4	Misafirperverlik	“Ah, o buranın incisidir. Yahudilerin Ağlama Duvarı, çok güzel kiliseler de var ama burada. Hadi gel gezdirelim sana.” (Adalı, 2017: 40).
5	Saygı	Kana kana içti suyu Ege. Başını selam verir gibi eğdi, “Teşekkür ederim,” dedi (Adalı, 2017: 19). Kimseyi rahatsız etmemek için sessizce çıktı Ege oradan (Adalı, 2017: 37). Sonra Bedros Amca'ya teşekkür edip annesi ve babasıyla buluşacaklarını söyleyerek izin istedi (Adalı, 2017: 42).
6	Sevgi	Oğluyla vedalaşmış gibi kucakladı onu Bedros Amca (Adalı, 2017: 42).
7	Yardımseverlik	Geri döndüğünde, elinde küçük bir çikolata tutuyordu. Bilgin Amca yerinden kıpırdamamıştı bile. Çikolatayı üçe bölüp paylaştırdı Ege (Adalı, 2017: 55).

“Gezgin” adlı eserde Tablo 4.17de görüleceği üzere Türk Millî Eğitiminin genel amaçları, ilköğretimin amaçları, ortaöğretimin temel ilkeleri ve Türkçe dersi genel amaçları, 2019 yılında yayımlanan İlkokul ve Ortaokul Türkçe Dersi öğretim programında yer alan MEB Kök Değerleri, Temalar ve Konular programı incelenerek hazırlanan değerler listesinden dokuz değer yer almaktadır. “Gezgin” adlı eserde “adalet” değerine bir yerde, “barış” değerine bir yerde, “duyarlılık” değerine bir yerde, “misafirperverlik” değerine bir yerde, “saygı” değerine üç yerde, “sevgi” değerine bir yerde, “yardımseverlik” değerine bir yerde rastlanmıştır.

4.18. “Güneşi Arayan Çocuk” Eserinde Yer Alan Değerler

Araştırmanın bu bölümünde Bilgin Adalı'nın “Güneşi Arayan Çocuk” isimli hikâyesinde yer alan değerlerin sayfa numaralarına ve ilgili bölümden alıntılara yer verilmiştir.

Tablo 4.18: Bilgin Adalı'nın “Güneşi Arayan Çocuk” Eserindeki Değerlerin Dağılımı

1	Başarı
Ertesi gün yeniden denize açılıp oltalarını suya saldıığında, pek mutluydu Ayata. On dört yaşındaki bir çocuk için çok önemli sayılabilecek, çok büyük bir av yakalamıştı. Belki de köyün başkanı, onu çocuklardan ayırıp avcılar arasına geçirecekti. Onun yaşında pek rastlanmayan bir şeydi bu (Adalı, 2018: 10). Mızrakla ancak bir haftada avlanabilecek balıktan çoğun, yarım günde avlamıştı çocuklar (Adalı, 2018: 49).	
2	Çalışkanlık
Sonra balıkçılar için geyik boynuzundan olta kancası kesmeye koyuldular. Kanca kesmek özen isteyen bir işti. Çok dikkatli çalışıyorlar, bu arada yeni biçimlerde oltalar da üretiyorlardı. Günlerce çalıştılar. Yüzün üzerinde olta ürettiler (Adalı, 2018: 81).	
3	Dayanışma
Balığın yarısı tüm köy halkını doyurmuş, ertesi gün de kalan yarısını isleyip kışa saklamak için köyün tüm kadınları elbirliğiyle çalışmışlardı (Adalı, 2018: 9). Hemen herkes elbirliğiyle keçilerin derilerini yüzmeye, etlerini parçalayıp tütsülemeye koyuldu (Adalı, 2018: 24). Eli iş tutan herkes kerpiç tuğla kesmeye koştu. Tuğlalar hazırlanıyor, yukarıda güneş gören bir alanda kurumaya bırakılıyordu. Tüm köy halkı, çocuklar bile elbirliğiyle çalışıyordu (Adalı, 2018: 75). Olike'yi seven kadınlar şimdiden başladılar bebeğe her yaşı için bir giysi dikmeye (Adalı, 2018: 96).	
4	Dostluk
Oltasını Tana'ya armağan etti Ayata. Çok sevindirici bir armağandı bu Tana için (Adalı, 2018: 46). “Bu benim, koca dağların öte yanındaki köyden getirdiğim dostum Tana,” dedi Ayata. Hepinizin onunla dost ve gerektiğinde ona yardımcı olmanızı diliyorum (Adalı, 2018: 55). Yabancıları gölge bir köşeye oturtup onlara yiyecek ve su ikram ettiler. Dostluğa giden yolun ilk aşaması aşılmıştı (Adalı, 2018: 88).	
5	Estetiklik
Köyün çevresi, derenin kıyısı çeşit çeşit ağaçlarla süslüydü. Salkım söğütler, çınarlar, yaban elmaları, ahlatlar... Bahar gelince her yan yemyeşil olur, renk renk çiçeklerle donanırdı (Adalı, 2018: 6). Güneşin batışını izlemek için yüksekçe bir kayanın tepesine oturdu. Kocaman kızıl bir top olup denize dalıverdi güneş (Adalı, 2018: 14) Bir sabah erkenden uyandı Ayata. Güneş henüz doğmamıştı. Güneşin doğuşunu görmek istiyordu (Adalı, 2018: 90).	
6	Misafirperverlik
O gece bir uğurlama töreni düzenlendi Tana için. Çeşitli armağanlar verildi (Adalı, 2018: 64). Köyde konukları ağırlamak için her türlü hazırlık yapılmıştı (Adalı, 2018: 75). Konukların kışı rahat geçirebilmeleri için yeni evler yapılması gerekiyordu (Adalı, 2018: 75). Bu iki genç konuktan pek hoşnut olan başkan, onlara çeşitli armağanlar verdi (Adalı, 2018: 91). Kimse anlayamamıştı bu iki evin neden yapıldığını. “Güneşin doğduğu yerden gelecek konuklar için,” diye söylentiler dolaşıyordu ortalıkta (Adalı, 2018: 94).	
7	Öz Denetim
“Gökyüzü Ana intikam almayı bilmez. İntikam kötü yürekli insanların işidir. O yalnızca doğanın düzeninin gerektirdiği bir şeyi uyguluyordu. Öğrenemeyeceğimiz gizemlerden birini...”(Adalı, 2018: 73)	

8	Özgürlük
	Oğlakların bağirtısı kesilmişti. Otlarını yemeye koyuldular. Çocuklar da sessizce ayrıldılar oradan. Ertesi gün Çiçe özgürlüğüne kavuşmuştu (Adalı, 2018: 68).
9	Sabır
	Sabah, derenin yakınlarında uygun bir yere gizlenip keçilerin su içmeye gelmesini izlediler. Meleme seslerinden kulakları sağır olacaktı (Adalı, 2018: 61). Bilgin Amca, genç dostlarıyla özel olarak konuşabilmek için uygun zamanın gelmesini bekliyordu (Adalı, 2018: 93).
10	Saygı
	Başkan Akita bu evi Başkan Bada'ya vermek istedi. O ise köyün iki yaşlısına verilmesinin daha uygun olacağını söyledi (Adalı, 2018: 77). Muha onlarla birlikte gitmek için izin istedi (Adalı, 2018: 91).
11	Sevgi
	Meydandaki köy halkından büyük bir alkış koptu (Adalı, 2018: 27). Boğazı düğümlemişti sanki Ayata'nın. Tek söz çıkmıyordu ağzından. Elini uzatıp Çiçe'nin yanağını okşadı (Adalı, 2018: 28). Çiçe'nin yüreği ise mutluluktan pıt pıt atıyordu (Adalı, 2018: 28). Ona geyik dişlerinden yapılmış bir kolye ve çok güzel bir geyik postu armağan etti (Adalı, 2018: 48). Boş zamanlarının çoğunu çocuklarla geçiriyordu Tana. Çocuklarla birlikte olmaktan büyük mutluluk duyuyordu (Adalı, 2018: 60). Sonra Çiçe'ye bir sürü soru sordu. Aldığı en önemli yanıt, bu yavrulara sevgiyle yaklaşmak gereği oldu (Adalı, 2018: 63). Çiçe hemen yardımcısı iki çocukla birlikte oğlakları olatmaya götürdü. Onları biraz sevip okşadıktan sonra ötekilere yardım etmeye koştu (Adalı, 2018: 72). Eşene'nin annesiyle babası ise kendi babaları gibi bildiler Bada'yı. Sımsıcak kucakladılar. Sonunda Bada onların evine taşındı (Adalı, 2018: 82). Bada Dede, artık emeklemeye başlayan torunu Eşene'yi dizinin dibinden ayırmıyor, her gittiği yere kucaklayıp onu da götürüyordu (Adalı, 2018: 92).
12	Sorumluluk
	Etiyle, yağıyla, kurutulmuş sebzesi, ocakta yakacak odunuyla kışa hazırlıklı olmak gerekliydi (Adalı, 2018: 9).
13	Vatanseverlik
	Yani o insanlar bizim atalarımız Ayata. Atalarımız hakkında üç beş bilgi kırıntısına sahip olduk o resimler sayesinde,” dedi Bilgin Amca (Adalı, 2018: 67).
14	Yardımseverlik
	Herkes birbiriyle yardımlaşıp elindekileri paylaşarak yaşardı burada (Adalı, 2018: 5). Yeni doğan bebekler için annesinden önce komşular ince, yumuşacık ceylan derisinden giysiler getirir, hasta olan komşulara çorba hazırlamakta herkes yatışırdı (Adalı, 2018: 5). Yarım sukabağının üstüne ince bir deri gerip davul yapmayı, davul çalmayı öğretti. Salıncak yapıp salıncakta sallanmayı öğretti (Adalı, 2018: 60). Günler geçiyor, kimi biraz daha büyük, kimi biraz daha küçük, yeni yeni evler dikiliyordu köyün bitişiğine. Sonunda bir düzine ev tamamlanmış, konuklar yeni evlerine yerleştirilmişti. Evlerin çatıları birbirine bitişik olduğundan, bir evden ötekine geçmek çok kolaydı. Birliktelik, yardımlaşma kış aylarında da sürecekti (Adalı, 2018: 77). Ayata geyik boynuzundan olta kancası kesmeyi öğretti onlara, sonra birlikte balık avına gittiler (Adalı, 2018: 89).

“Güneşi Arayan Çocuk” adlı eserde Tablo 4.18’de görüleceği üzere Türk Millî Eğitiminin genel amaçları, ilköğretimin amaçları, ortaöğretimin temel ilkeleri ve Türkçe dersi genel amaçları, 2019 yılında yayımlanan İlkokul ve Ortaokul Türkçe Dersi öğretim programında yer alan MEB Kök Değerleri, Temalar ve Konular programı incelenerek hazırlanan değerler listesinden kırk değer yer almaktadır. “Güneşi Arayan Çocuk” adlı eserde “başarı” değerine iki yerde, “çalışkanlık” değerine bir yerde, “dayanışma” değerine dört yerde,

“dostluk” değerine dört yerde, “estetiklik” değerine üç yerde, “misafirperverlik” değerine beş yerde, “öz denetim” değerine bir yerde, “özgürlük” değerine bir yerde, “sabır” değerine iki yerde, “saygı” değerine iki yerde, “sevgi” değerine dokuz yerde, “sorumluluk” değerine bir yerde, “vatanseverlik” değerine bir yerde, “yardımseverlik” değerine beş yerde rastlanmıştır.

4.19. “Kaledibi Sokağı” Eserinde Yer Alan Değerler

Araştırmanın bu bölümünde Bilgin Adalı’nın “Kaledibi Sokağı” isimli hikâyesinde yer alan değerlerin sayfa numaralarına ve ilgili bölümden alıntılara yer verilmiştir.

Tablo 4.19: Bilgin Adalı’nın “Kaledibi Sokağı” Eserindeki Değerlerin Dağılımı

1	Dayanışma
	Babam, yuvarlak yuvarlak kesilmiş meşe odunlarını dörde bölüyor, ağabeyim de onları, bodrumun girişindeki boşluğa düzenli bir biçimde üst üste yerleştiriyordu (Adalı, 2017: 75). “Tamam,” dedi babam, “sen de şu tahtaları bodrumdaki odunların yanına yerleştir.” Benden başka türlü kurtuluş olmadığının pek iyi biliyordu sanırım (Adalı, 2017: 76).
2	Dostluk
	“Gel bakalım Âlim Çocuk... Seninle iyi arkadaş olacağına benziyoruz...” İzleyen yıllarda, gerçekten de çok iyi arkadaş olmuştuk (Adalı, 2018: 7). Bu arada, Ahmet Kaptan’ın benimle yaşıt kızı Ayşe’yle de arkadaş olmuştuk (Adalı, 2018: 13). Atlarla, köpeklerle, kedilerle kurduğum dostluklar yaşamım boyunca zenginleştirdi beni (Adalı, 2018: 66).
3	Misafirperverlik
	Komşular günlerce eksilmedi evimizden. Oyun oynayan çocuklar gibi açıp kapadılar ışıkları. Sonra teker teker, hepsi evlerine elektrik bağlattı (Adalı, 2018: 110).
4	Sabır
	Bir de pompalı lüks lambamız vardı; ama onu yakmak babamın işiydi. Onun işten dönüşünü beklemek gerekiyordu (Adalı, 2018: 85). Yine de sonunda ninem bile kabul etti elektriğin iyi bir şey olduğunu (Adalı, 2018: 110).
5	Sevgi
	Otobüsten indiğimizde, bizi bekleyen babama sarılıp kokusunu derin derin içime çektiğimi anımsıyorum (Adalı, 2018:6). Amcamı ne kadar çok sevdiğimi bilen Saadet halam hemen atıldı (Adalı, 2018: 7). Saadet halamın tersine, bana sorduğu her soruyu, söylediği her sözü yüzündeki ışıltılı gülümsemeye süsleyen Tevhide halamı da çok seviyordum (Adalı, 2018: 8). Yalnızca, yan yana çekilmiş bir fotoğraflarından tanıyordum Şerife halamla Ömer eniştemi; ama ikisini de çok seviyordum (Adalı, 2018: 20). Gülerek kucağına aldı Kutlu beni, iki kez havaya fırlattıktan sonra yanaklarımdan öptü. (Adalı, 2018:20). Kutlu’nun kucağına oturdum motorda. Boynuna sarıldım. Motor iskeleyle yanaşana kadar çözmedim kollarımı. Doyasıya kokladım onu (Adalı, 2018: 68). “Kardeşime... Erbil’e götüreceğim. O gelemiyor ya bizimle, daha çok küçük. O da yesin.” Dursun, üstünde dört beş limon bulunan bir dalı kopardı ağaçtan. “Al bakalım, böylece götür ona” (Adalı, 2018: 72-73). “Aslan oğlum be... İnsanın böyle çalışkan oğlu olursa, sırtı yere gelmez,” diyerek iki yanağıma birer öpücük kondurdu (Adalı, 2018: 77).
6	Sorumluluk
	“Bisikletimiz sana emanet Âlim Çocuk,” dedi. “Haftada bir tozunu, pasını silmeyi unutma (Adalı, 2018:21). Bir köşede duran sobayı yakmak da babamın göreviydi (Adalı, 2018: 85).

7	Vatanseverlik
<p>“Bir tabaka da kırmızı alalım,” dedim. “Zülüfleriyle kuyruğu için.” “Neden kırmızı?” “Türk bayrağı” (Adalı,2018: 30). Uçurtmanın kaplanması Türk bayrağı düşüncesi onun da hoşuna gitmişti (Adalı, 2018: 31). Bulutlara kadar yükseldi uçurtmamız. Sarısı ve laciverti görünmez olduğunda bile, babamın tam tepeye yerleştirdiği Türk bayrağı görülüyordu (Adalı, 2018: 32). O güne kadar, bir tek İstiklâl Marşımızı dinlerken hazır ola geçerdim (Adalı, 2018: 60).</p>	
8	Yardımseverlik
<p>Yaşatlarımız hayranlıkla, belki de biraz kıskanarak, büyüklerse övgülerle izlediler uçurtmamızı. İsteyen herkese birkaç dakikalığına verdik ipini (Adalı, 2018: 33).</p>	

“Kaledibi Sokağı” adlı eserde Tablo 4.19’da görüleceği üzere Türk Millî Eğitiminin genel amaçları, ilköğretimin amaçları, ortaöğretimin temel ilkeleri ve Türkçe dersi genel amaçları, 2019 yılında yayımlanan İlkokul ve Ortaokul Türkçe Dersi öğretim programında yer alan MEB Kök Değerleri, Temalar ve Konular programı incelenerek hazırlanan değerler listesinden yirmi üç değer yer almaktadır. “Kaledibi Sokağı” adlı eserde en fazla “dayanışma” değerine iki yerde, “dostluk” değerine üç yerde, “misafirperverlik” değerine bir yerde, “sabır” değerine bir yerde, “sevgi” değerine sekiz yerde, “sorumluluk” değerine iki yerde, “vatanseverlik” değerine dört yerde, “yardımseverlik” değerine bir yerde rastlanmıştır.

4.20. “Kariye Hazinesi” Eserinde Yer Alan Değerler

Araştırmanın bu bölümünde Bilgin Adalı’nın “Kariye Hazinesi” isimli hikâyesinde yer alan değerlerin sayfa numaralarına ve ilgili bölümden alıntılara yer verilmiştir.

Tablo 4.20: Bilgin Adalı’nın “Kariye Hazinesi” Eserindeki Değerlerin Dağılımı

1	Adalet
<p>Beş dakika geçmeden iki polis otomobili sessizce gelip sokağın önünü kapattı. Sokağın öteki ucunu da polisler kapatmış olmalıydı. Sessizce haberleşip bir anda daldılar sokağa. Kamyonetten yük boşaltan üç adam kısıvrak yakalanmıştı (Adalı, 2018: 85-86).</p>	
2	Dostluk
<p>“İyi. Kütüphaneler Genel Müdürlüğü’nden emekli sevgili bir dostum var benim. Gökçin Hanım. Onun tanıdıkları vardır. Bu konuda yardımcı olur bize” (Adalı, 2018: 52). “Tamam!” dedi dede. “En doğrusu, bu konuyu Tülin Hanım’a iletmek.” “O da kim?” dedi “Çok sevdiğim bir dostumun kızı. Doğru kişilere ulaşmamızı en iyi sağlayabilir.” (Adalı, 2018: 80-81).</p>	
3	Özgürlük
<p>“Bu gündür itibaren, yaşamınız ya da özgürlüğünüz konusunda en küçük bir korkunuz olmasın, artık benim güvencem altınıdasınız,” dedi (Adalı, 2018: 26).</p>	
4	Sabır
<p>53 gündür süren kuşatmanın artık biteceğine zafere ulaşacaklarına yürekten inanıyordu genç sultan (Adalı, 2018: 24).</p>	

5	Saygı
“Edirne’den gelen bir haberci sizi görmek için ister” (Adalı, 2018: 12). Elini kaldırıp, “Ama çocuklar, öteki sınıfları rahatsız etmeyelim olmaz mı,” diyerek susturdu hepsini Erdal Öğretmen kadife gibi yumuşacık sesiyle. Çıt çıkmaz oldu sınıftan (Adalı, 2018: 68).	
6	Sorumluluk
Dedenin itirazları vardı ama, Can böyle önemli bir operasyonda önemli bir görev almaktan pek hoşnuttu doğrusu (Adalı, 2018: 83).	
7	Vatanseverlik
“Akıllım, sayısal, digitalin Türkçesi... Türkçe konuş kardeş” (Adalı, 2018: 32).	

“Kariye Hazinesi” adlı eserde Tablo 4.20’de görüleceği üzere Türk Millî Eğitiminin genel amaçları, ilköğretimin amaçları, ortaöğretimin temel ilkeleri ve Türkçe dersi genel amaçları, 2019 yılında yayımlanan İlkokul ve Ortaokul Türkçe Dersi öğretim programında yer alan MEB Kök Değerleri, Temalar ve Konular programı incelenerek hazırlanan değerler listesinden yirmi dört değer yer almaktadır. “Güneşi Arayan Çocuk” adlı eserde “adalet” değerine bir yerde, “dostluk” değerine iki yerde, “özgürlük” değerine bir yerde, “sabır” değerine bir yerde, “saygı” değerine iki yerde, “sorumluluk” değerine bir yerde, “vatanseverlik” değerine bir yerde rastlanmıştır.

4.21. “Kralın Adaleti” Eserinde Yer Alan Değerler

Araştırmanın bu bölümünde Bilgin Adalı’nın “Kralın Adaleti” isimli hikâyesinde yer alan değerlerin sayfa numaralarına ve ilgili bölümden alıntılara yer verilmiştir.

Tablo 4.21: Bilgin Adalı’nın “Kralın Adaleti” Eserindeki Değerlerin Dağılımı

1	Adalet
“Kendinizi savunacak mısınız?” diye sordu Başyargıç (Adalı, 2018: 63). “Koca bir devleti ve insanların adaletle yönetmek kolay mı sanıyorsun?” diye sordu Murşili (Adalı, 2018: 72). Yaşlı kral Hattuşili, halkın önüne getirdiği tüm sorulara akıllıca çözümler getiriyor, ülkesini adil bir biçimde yönetiyordu (Adalı, 2018: 75).	
2	Başarı
Yücel Kral Hattuşili, Halep kentine yaptığı seferden zaferle dönüyordu (Adalı, 2018: 11).	
3	Dayanışma
Sarayın bin bir kuralla örülü sıkıcı ortamında, sürekli dayanışma içinde olan bir ikili oluşturmuşlardı (Adalı, 2018: 10).	
4	Dostluk
Bu üç gencin bir an da kaynaşıp sıcacık bir dostluk kurması çok mutlu etmişti yaşlı kralı (Adalı, 2018: 61).	
5	Saygı
Hemen kralın yanına koşup eğildi. “Yüce kralım uyanmışsınız.” “Evet uyandım.” dedi Hattuşili. “Şimdi şu çocukların söylediklerini dinle bakalım” (Adalı, 2018: 52). Kralı uyandırmamak için atamadıkları sevinç çığlıkları, çakmak çakmak olan gözlerinden fişkırıyordu dışarıya (Adalı, 2018: 56). Tören sırasında sağında Himuli ve Arinna, solunda Telipuni duruyordu. Bununla, onlara da kendisine gösterilen saygının aynısının gösterilmesini istiyordu genç Kral (Adalı, 2018: 82).	

6	Sevgi
<p>Arinna, onların uzak ülkelerden getirdiği mavi boncuklu kolyelerden almak istiyordu annesine armağan olarak (Adalı, 2018: 11).</p> <p>Hemen ardından, salondaki kalabalığın “Kralımız çok yaşa!” diye bağırış ve alkışları arasında dört subay, kralın sedyesini kaldırıp götürdüler (Adalı, 2018: 14).</p> <p>“Merak etmeyin,” dedi Labarnaş, “Ben hep kralımızın yanında olacağım. Saati geldiğinde şifalı suyu içiririm ona.” (Adalı, 2018: 15).</p> <p>Üç gün önce, Arinna’yı peleriniyle sardığı an yüreğinin nasıl attığını anımsadı birden. Evet, çok seviyordu Arinna’yı (Adalı, 2018: 33).</p> <p>Gülerek yanaklarını okşadı Muvatta Ana. Onları kendi çocukları gibi severdi (Adalı, 2018: 47).</p> <p>Oğluyla Arinna’yı orada gördüğüne çok şaşırılmıştı ama kralın uyanmış olduğunu görmek de çok sevindirmişti komutanı (Adalı, 2018: 52).</p> <p>“Herkes çıksın odadan. Başımda, hepimiz uyurken uyanık kalmayı bilen bu iki çocuk beklesin. Kapının önüne de iki nöbetçi koyun.” Sonra uzanıp derin bir uykuya daldı.</p> <p>Oda boşaldıktan sonra sevinçle birbirlerine sarıldı Arinna’yla Himuli (Adalı, 2018: 56).</p> <p>Arinna ile Himuli halkın gözünde gerçek birer kahraman olmuşlardı. Saraydan dışarı ne zaman çıksalar, halk çevrelerini sarıp onları sevgiyle alkışlıyorlardı (Adalı, 2018: 60).</p>	
7	Yardımseverlik
<p>“Keşke beni de sana yardımcı olarak görevlendirselerdi. Arada bir çene çalardık en azından” (Adalı, 2018: 50).</p>	

“Kralın Adaleti” adlı eserde Tablo 4.21’de görüleceği üzere Türk Millî Eğitiminin genel amaçları, ilköğretimin amaçları, ortaöğretimin temel ilkeleri ve Türkçe dersi genel amaçları, 2019 yılında yayımlanan İlkokul ve Ortaokul Türkçe Dersi öğretim programında yer alan MEB Kök Değerleri, Temalar ve Konular programı incelenerek hazırlanan değerler listesinden on sekiz değer yer almaktadır. “Kralın Adaleti” adlı eserde “adalet” değerine üç yerde, “başarı” değerine üç yerde, “dayanışma” değerine bir yerde, “dostluk” değerine bir yerde, “saygı” değerine üç yerde, “sevgi” değerine sekiz yerde, “yardımseverlik” değerine bir yerde rastlanmıştır.

4.22. “Mavi Gezegenin İlk İnanları” Eserinde Yer Alan Değerler

Araştırmanın bu bölümünde Bilgin Adalı’nın “Mavi Gezegenin İlk İnsanları” isimli hikâyesinde yer alan değerlerin sayfa numaralarına ve ilgili bölümden alıntılara yer verilmiştir.

Tablo 4.22: Bilgin Adalı'nın “Mavi Gezegenin İlk İnsanları” Eserindeki Değerlerin Dağılımı

1	Adalet
“Çok güzel bu baba!” dedi Damla. “Bu aynı zamanda, Anadolu’da kadına verilen önemin de bir göstergesidir. Anadolu uygarlıklarının hepsinde, kadınlar toplumun ve yönetimin temel unsurlarından biri olmuştur” (Adalı, 2016: 93).	
2	Barış
“Sonrasını nasıl olsa okuldaki tarih derslerinde göreceksiniz. Savaş çok kötü bir şey çocuklar. Gelin biz savaşları bırakalım da Hacılar’ı tanımaya çalışalım” (Adalı, 2016: 89).	
3	Başarı
“Sınıfın gerçek birincisi sen olduğunda, sahip olduğun olanakları değerlendirip mutlaka en önde bir yerlere geçersin. Bunu bir yarış gibi düşünmelisin. Araya başka etkenler girse bile, en hızlı koşan yarışı mutlaka kazanır...” (Adalı, 2016: 64)	
4	Dayanışma
“Bakın,” dedim kızlara, “gerçek bir işbirliği yapılıyor burada. İki usta, doğada bulunan bakır cevherini eritip içindeki yabancı maddelerden ayırtıyor. Öteki usta da, eritilerek elde edilen saf bakır, çekiçlerle döverek biçimlendiriyor (Adalı, 2016: 85).	
5	Dostluk
Arkadaşlarıyla iyi ilişkiler de kurmak zorundasın. Sınıfındaki arkadaşlarına her konuda yardımcı olmak zorundasın (Adalı, 2016: 61).	
6	Estetiklik
Hacılar’daki çanak çömlekler, Canhasan’da gördüklerimize oranla daha iyi biçimlendirilmişlerdi. Gerçek birer sanat yapıtıydılar doğrusu (Adalı, 2016: 96).	
7	Sorumluluk
Kızlarıma verdiğim sözü yerine getirebilmem için ciddi bir araştırma yapmam gerekiyordu. Bir sürü kitap okudum, bilgisayarda uzun süre araştırma yaptım (Adalı, 2016: 105).	

“Mavi Gezegenin İlk İnsanları” adlı eserde Tablo 4.22’de görüleceği üzere Türk Millî Eğitiminin genel amaçları, ilköğretimin amaçları, ortaöğretimin temel ilkeleri ve Türkçe dersi genel amaçları, 2019 yılında yayımlanan İlkokul ve Ortaokul Türkçe Dersi öğretim programında yer alan MEB Kök Değerleri, Temalar ve Konular programı incelenerek hazırlanan değerler listesinden yedi değer yer almaktadır. “Mavi Gezegenin İlk İnsanları” adlı eserde “adalet” değerine bir yerde, “barış” değerine bir yerde, “başarı” değerine bir yerde, “dayanışma” değerine bir yerde, “dostluk” değerine bir yerde, “estetiklik” değerine bir yerde, “sorumluluk” değerine bir yerde rastlanmıştır.

4.23. “Meraklı Karınca Cimcim Yollarda” Eserinde Yer Alan Değerler

Araştırmanın bu bölümünde Bilgin Adalı'nın “Meraklı Karınca Cimcim Yollarda” isimli hikâyesinde yer alan değerlerin sayfa numaralarına ve ilgili bölümden alıntılara yer verilmiştir.

Tablo 4.23: Bilgin Adalı'nın “Meraklı Karınca Cimcim Yollarda” Eserindeki Değerlerin Dağılımı

1	Barış
“Keşke bu savaşlar olmasa!” “İnsanlara bunu anlatmak olanaksız sanırım. Bu gün bile dünyanın birçok yerinde savaş var.” “Ne kötü. Keşke hep barış içinde yaşayabilseler” (Adalı, 2017: 72).	
2	Çalışkanlık
Cimcim, her şeyi merak eden ve öğrenmeye çalışan meraklı bir karınca (Adalı, 2017: 9). Zaten insan yaşamı yetmez buna pek çok şeyi okuyarak ya da araştırarak öğreneceksiniz ve görmüş kadar da olacaksınız (Adalı, 2017: 95).	
3	Dostluk
“Bizim dostumuz,” diye atılmış Cimcim, “ta Karadeniz kıyılarından buraya onunla geldik” (Adalı, 2017: 51).	
4	Duyarlılık
“Şu insanlar da ne akıllı canım...” demiş Cimcim. “Bir de doğaya verdikleri zararları görebilseler (Adalı, 2017: 12). “Baraj gölü su toplamaya başlayınca burası tümüyle sular altında kalacak. Yani yok olacak.” Başka bir yer bulamamışlar mı baraj yapmak için?” (Adalı, 2017: 33) “Keşke insanlar tarihi değerlere karşı böyle saygısızca davranmasalar!” diyerek yola koyulmuşlar (Adalı, 2017: 37). “Demiştin size, insanların işlerine akıl ermez. Neyse ki Dalyan’da yaşayanlar çok hoşgörülü, sevecen insanlar. Bu köpeklerin karnını doyurmayı onlar üstleniyor...” (Adalı, 2017: 92)	
5	Saygı
“Ah kusura bakma! Seni kızdırmak istememiştin. Özür dilerim...” (Adalı, 2017: 19) Simit arabasına dökülen susamları biz karıncalarla serçeler yesin diye yeşilliklerin arasına döker. İnsanlar bu yeşilliklere basmaz genelde (Adalı, 2017: 51).	
6	Sevgi
Ormanda sincaplar, tavşanlar, çeşit çeşit kuşlarla karşılaşmışlar hepsini de çok sevmişler (Adalı, 2017: 20).	
7	Vatanseverlik
Kırla iki arkadaşını Miniaturk’e götürmüş. Burada, yurdumuzdaki en güzel mimari yapıtların birer küçük modeli varmış. Bu güzellikleri görünce Cimcim, Kırla’ya başka ülkelere gitmek yerine, güzel yurdumuzu gezmeyi önermiş (Adalı, 2017: 10). “Ne kadar güzel bir yurdumuz var!” diye bağırmış Cimcim (Adalı, 2017: 18).	
8	Yardımseverlik
Düşünsene Kırla, yüz binlerce karınca yaşıyordur bu topraklarda. Her karınca yüz kum tanesi taşına temizlenir bu kumlar. Yardımlaşma, her sorunu kolayca çözümler (Adalı, 2017: 34).	

“Meraklı Karınca Cimcim Yollarda” adlı eserde Tablo 4.23’de görüleceği üzere Türk Millî Eğitiminin genel amaçları, ilköğretimin amaçları, ortaöğretimin temel ilkeleri ve Türkçe dersi genel amaçları, 2019 yılında yayımlanan İlkokul ve Ortaokul Türkçe Dersi öğretim programında yer alan MEB Kök Değerleri, Temalar ve Konular programı incelenerek hazırlanan değerler listesinden on dört değer yer almaktadır. “Meraklı Karınca Cimcim Yollarda” adlı eserde “barış” değerine bir yerde, “çalışkanlık” değerine iki yerde, “dostluk” değerine bir yerde, “duyarlılık” değerine dört yerde, “saygı” değerine iki yerde, “sevgi” değerine bir yerde, “vatanseverlik” değerine iki yerde, “yardımseverlik” değerine bir yerde rastlanmıştır.

4.24. “Mezar Soyguncuları” Eserinde Yer Alan Değerler

Araştırmanın bu bölümünde Bilgin Adalı'nın “Mezar Soyguncuları” isimli hikâyesinde yer alan değerlerin sayfa numaralarına ve ilgili bölümden alıntılara yer verilmiştir.

Tablo 4.24: Bilgin Adalı'nın “Mezar Soyguncuları” Eserindeki Değerlerin Dağılımı

1	Çalışkanlık
Kahvaltı niyetine ağzına iki lokma tıkıştırır, hemen koşup bir işin ucundan tutmaya gidiyordu (Adalı, 2017: 63).	
2	Duyarlılık
“Kaçak kazı yapanlarla, yakalanabilirlerse, bu işin ticaretini yapanlar tutuklanıp cezaevine gidecekler. Tarihi eserler müzede sergilenmek üzere koruma altına alınacak (Adalı, 2017: 46).	
3	Estetiklik
Güneş yeni doğmuştu. Işıl ışıl bir gün başlıyordu. Çevredeki ağaçlardan cıvı cıvı kuş sesleri geliyordu (Adalı, 2017: 28).	
4	Saygı
Haşep de babasının önünde saygıyla eğilip bir adım geri çekildi (Adalı, 2017: 14). Telip de saygıyla eğilip bir adım geri çekildi (Adalı, 2017: 14).	
5	Sorumluluk
Onları, özellikle de ülkemizi yönetecek olan Haşep'i gözetme, yanlış yaptıklarında uyarma görevini de sana veriyorum. Bu en önemli görevdir, sakın unutma (Adalı, 2017: 14).	
6	Vatanseverlik
Ordumuzun başına geçip yurdumuzu düşmanlardan, saldırganlardan sen koruyacaksın (Adalı, 2017: 14). Pencereden dışarıya bakarken, “Burası bizim güzel yurdumuz,” diye mırıldandı Can. “Evet, çocuklar; doğasıyla, tarihiyle, kültürüyle burası bizim güzel yurdumuz,” dedi Erdal Öğretmen, “ama ne doğasına, ne de tarihine, kültürüne sahip çıkan var (Adalı, 2017: 59).	

“Mezar Soyguncuları” adlı eserde Tablo 4.24’de görüleceği üzere Türk Millî Eğitiminin genel amaçları, ilköğretimin amaçları, ortaöğretimin temel ilkeleri ve Türkçe dersi genel amaçları, 2019 yılında yayımlanan İlkokul ve Ortaokul Türkçe Dersi öğretim programında yer alan MEB Kök Değerleri, Temalar ve Konular programı incelenerek hazırlanan değerler listesinden sekiz değer yer almaktadır. “Mezar Soygunları” adlı eserde “çalışkanlık” değerine bir yerde, “duyarlılık” değerine bir yerde, “estetiklik” değerine bir yerde, “saygı” değerine iki yerde, “sorumluluk” değerine bir yerde, “vatanseverlik” değerine iki yerde rastlanmıştır.

4.25. “Sümbüllü Köşk” Eserinde Yer Alan Değerler

Araştırmanın bu bölümünde Bilgin Adalı'nın “Sümbüllü Köşk” isimli hikâyesinde yer alan değerlerin sayfa numaralarına ve ilgili bölümden alıntılara yer verilmiştir.

Tablo 4.25: Bilgin Adalı'nın “Sümbüllü Köşk” Eserindeki Değerlerin Dağılımı

1	Adalet
Tehlikeli bir şeyin bulunmadığına karar vermiş olmalılar ki perdeleri çekip salonun ışıklarını yaktılar. Bu sırada polisler, kapının önünde toplanmışlardı. “Eller yukarı!” diye bağırdılar hep birlikte içeri girip. Hırsızlar kısıvrak, suçüstü yakalanmıştı bu kez (Adalı, 2018: 25-26).	
2	Başarı
Belgenin en üstünde “İSO Teknoloji Tasarım Yarışması Birincisi” yazıyordu (Adalı, 2018: 52). “Demek ki isteyince, çaba harcayıp araştırınca, biraz beyin jimnastiği yapınca, böyle başarılarla imza atılabiliyormuş (Adalı, 2018: 53).	
3	Dayanışma
Bu sınıfın da dereceye girebilecek en az birkaç proje bekliyorum. Şimdi kendi aranızda beşer kişilik yedi öbeğe ayrılın. Yirmi gün sonra projelerinizi bekliyorum (Adalı, 2018: 8).	
4	Duyarlılık
“Merhaba komiserim. Bir hırsızlık haberi vereceğim sana. Bizim çocuklar duymuş. Bu gece saat dokuzda, Derviş diye biri, dört adamı ve patronları, her neresiyse orası, Sümbüllü Köşk’ü soyacaklar (Adalı, 2018: 21).	
5	Misafirperverlik
“Kapımız size her zaman açık çocuklar, istediğiniz zaman gelip köşkü gezebilirsiniz. Burası müze gibi bir köşktür. Oturur çay içer, eski zamanları konuşuruz sizinle,” dedi Kemal Amca (Adalı, 2018: 32).	
6	Sabır
“Bizim açımızdan bir sorun yok müdür bey. Pek güzel geçti. Şimdi değerlendirmeyi bekleyeceğiz,” diye yanıtladı onu Ebru Öğretmen (Adalı, 2018: 49).	
7	Saygı
Ender’in babası belli ki izin vermişti. Ötekiler hemen koşup izin istediler (Adalı, 2018: 22). Az sonra, el öpüp ayrıldılar köşkten (Adalı, 2018: 32). Beşinizi de kutluyor, sizlerden daha başarılı projeler bekliyorum (Adalı, 2018: 55).	
8	Sorumluluk
Ebru Öğretmen hemen heyecanla Burhan Bey’in yanına koştu. Çocuklar için gerekli izinleri aldıktan sonra sınıfın yolunu tuttu (Adalı, 2018: 51). Vakıf, müze görevlisinin yanı sıra bir de koruma görevlisini işe almıştı. Koruma görevlisi aynı zamanda, aynı zamanda gelen konuklara bilet kesme işini üstlenecekti (Adalı, 2018: 62).	
9	Yardımseverlik
“Arkasına bakarak bize doğru koşuyordu. Biz de karşımıza çıkan bu fırsatı değerlendirdik. Güvenlik güçlerine az da olsa yardım edelim istedik” (Adalı, 2018: 27).	

“Sümbüllü Köşk” adlı eserde Tablo 4.25’de görüleceği üzere Türk Millî Eğitiminin genel amaçları, ilköğretimin amaçları, ortaöğretimin temel ilkeleri ve Türkçe dersi genel amaçları, 2019 yılında yayımlanan İlkokul ve Ortaokul Türkçe Dersi öğretim programında yer alan MEB Kök Değerleri, Temalar ve Konular programı incelenerek hazırlanan değerler listesinden on üç yer almaktadır. “Sümbüllü Köşk” adlı eserde “adalet” değerine bir yerde, “başarı” değerine iki yerde, “dayanışma” değerine bir yerde, “duyarlılık” değerine bir yerde, “misafirperverlik” değerine bir yerde, “sabır” değerine bir yerde, “saygı” değerine üç yerde, “sorumluluk” değerine iki yerde, “yardımseverlik” değerine bir yerde rastlanmıştır.

4.26. “Troya Savaşı ve İlyada Destanı” Eserinde Yer Alan Değerler

Araştırmanın bu bölümünde Bilgin Adalı'nın “Troya Savaşı Ve İlyada Destanı” isimli hikâyesinde yer alan değerlerin sayfa numaralarına ve ilgili bölümden alıntılara yer verilmiştir.

Tablo 4.26: Bilgin Adalı'nın “Troya Savaşı ve İlyada Destanı” Eserindeki Değerlerin Dağılımı

1	Barış
Barışın korunması için en büyük antlar içildi (Adalı, 2018: 55). Tüm Akhaları toplantıya çağırdı Akhilleus, Acısını paylaştı, sevgili dostu için ağlaştı, Armağanları kabul edip Agamemnon'la barıştı (Adalı, 2018: 103).	
2	Çalışkanlık
Ticaret yapar, tarımla, hayvancılıkla uğraşmış çalışkan Troya halkı(Adalı, 2018: 13).	
3	Dayanışma
Bir kötülük gelirse Helena'nın başına, birlikte savaşıacaklarmış, birleştirip ordularını(Adalı, 2018: 28).	
5	Dostluk
Akhilleus oturmuş, elindeki çalgıyı çalıp yiğitlik türküleri söylüyordu çadırının önünde, sessizce dinliyordu onu, yanı başında oturan can dostu Patroklos, kardeş kadar yakın ona (Adalı, 2018: 80).	
6	Yardımseverlik
Dost krallar en yiğit savaşçılarıyla yardıma koşmuş dört bir yandan (Adalı, 2018: 16).	

“Troya Savaşı ve İlyada Destanı” adlı eserde Tablo 4.26'da görüleceği üzere Türk Millî Eğitiminin genel amaçları, ilköğretimin amaçları, ortaöğretimin temel ilkeleri ve Türkçe dersi genel amaçları, 2019 yılında yayımlanan İlkokul ve Ortaokul Türkçe Dersi öğretim programında yer alan MEB Kök Değerleri, Temalar ve Konular programı incelenerek hazırlanan değerler listesinden altı yer almaktadır. “Troya Savaşı ve İlyada Destanı” adlı eserde “başarı” değerine iki yerde, “çalışkanlık” değerine bir yerde, “dayanışma” değerine iki yerde, “dostluk” değerine bir yerde, “yardımseverlik” değerine bir yerde rastlanmıştır.

4.27. “Uzaylılar Geliyor” Eserinde Yer Alan Değerler

Araştırmanın bu bölümünde Bilgin Adalı'nın “Uzaylılar Geliyor” isimli hikâyesinde yer alan değerlerin sayfa numaralarına ve ilgili bölümden alıntılara yer verilmiştir.

Tablo 4.27: Bilgin Adalı'nın “Uzaylılar Geliyor” Eserindeki Değerlerin Dağılımı

1	Adalet	Hemen ertesi gün yapılan toplantıda, her ülkenin temsilcisi değişik bir öneride bulunuyordu (Adalı, 2018: 12). Az sonra oylamaya geçildi ve Bilgin Amca'nın önerisi oy çokluğuyla onaylandı (Adalı, 2018: 15). İsteyen herkesin seçimlerde aday olma hakkı vardı (Adalı, 2018: 30). Bir dünyada her canlının eşit yaşama hakkı olmalı (Adalı, 2018: 73) Herkes, gereksinim duyduğu her şeyi eşitçe paylaşarak alır.” (Adalı, 2018: 79).
2	Barış	Barışçı bir ilişki kurulmuştu uzaylılarla (Adalı, 2018: 22).
3	Özgürlük	Yeşil alanların ortasında havuzlar, göletler yer alıyordu. Yeşil alanlarda yüzlerce, belki de binlerce çocuk özgürce koşuyor, oyunlar oynuyordu (Adalı, 2018: 83).
4	Saygı	“Dostlarım, böyle hep bir ağızdan konuşursak hiçbir yere ulaşamayacağımızı daha önce de söyleyip uyarıyordum sizleri. Lütfen sakın olalım” (Adalı, 2018: 43). “Söz alabilir miyim sayın Genel Sekreter?” (Adalı, 2018: 45)
5	Sorumluluk	Gelen kimdi? Dost muydu, düşman mıydı? Dostsa onları nasıl karşılamak gerekirdi? Düşmansa onlara karşı nasıl bir tavır alınabilirdi? (Adalı, 2018: 12)
6	Yardımseverlik	Kendi dünyalarında olağanüstü bir felaket yaşamaktaydı. Dünyalılardan yardım isteniyordu (Adalı, 2018: 27).

“Uzaylılar Geliyor” adlı eserde Tablo 4.27’de görüleceği üzere Türk Millî Eğitiminin genel amaçları, ilköğretimin amaçları, ortaöğretimin temel ilkeleri ve Türkçe dersi genel amaçları, 2019 yılında yayımlanan İlkokul ve Ortaokul Türkçe Dersi öğretim programında yer alan MEB Kök Değerleri, Temalar ve Konular programı incelenerek hazırlanan değerler listesinden on bir yer almaktadır. “Uzaylılar Geliyor” adlı eserde “adalet” değerine beş yerde, “barış” değerine bir yerde, “özgürlük” değerine bir yerde, “saygı” değerine iki yerde, “sorumluluk” değerine bir yerde, “yardımseverlik” değerine bir yerde rastlanmıştır.

4.28. “Zamana Açılan Kapı” Eserinde Yer Alan Değerler

Araştırmanın bu bölümünde Bilgin Adalı'nın “Zamana Açılan Kapı” isimli hikâyesinde yer alan değerlerin sayfa numaralarına ve ilgili bölümden alıntılara yer verilmiştir.

Tablo 4.28: Bilgin Adalı'nın "Zamana Açılan Kapı" Eserindeki Değerlerin Dağılımı

1	Çalışkanlık
İnternette bulabildiği her şeyi okumuştur Hasankeşif hakkında (Adalı,2017:9). Onun yaptığı gibi taşları birbirine vurarak yontmayı denediyse de başaramadı. Bu işin gerçekten büyük bir ustalık istediğini görmüştü (Adalı, 2017: 48).	
2	Dayanışma
Gençlerin hazırladığı Hasankeşif bloğuna yüz binlerce imza geliyordu. Öğrenciler, politikacılar, işadamları, ev kadınları, öğretmenler, her kesimden insan imza yolluyordu (Adalı, 2017: 25). Köyün kadınları hemen elbirliğiyle geyiklerin derisini yüzmeye başladılar (Adalı, 2017: 31). Jandarma birliği, halk ve kamptaki arkeologlar gruplara ayrılmış, en olmayacak yerlerde kaybolan beş kişinin izlerini arıyorlardı (Adalı, 2017: 37).	
3	Duyarlılık
"Ne kadar kötü kullanılmış, şu güzelim doğayı, ne hale getirmişiz," diye söylendi genç arkeologlardan Erol Ağabey (Adalı, 2017: 28). Küçük bir oğlan güdüyordu sürüyü. Kerim öne geçip ürktümecek biçimde, gülümseyerek çoban oğlana doğru yürüdü (Adalı, 2017: 28).	
4	Estetiklik
Olağanüstü güzel çiçeklerin, hiçbir parfüm firmasının üretemeyeceği kadar güzel kokuların arasında tepeye tırmanan Adnan Dayı, bulunduğu yerden görebildiği her şeyin ayrıntılı bir krokisini çıkarıyordu (Adalı, 2017: 39).	
5	Misafirperverlik
Adnan Dayı, işaretle o gece burada kalmak istediklerini anlattı Aki'ye. Heyecanla onayladı Aki. Önce geyikleri gösterdi, sonra elini ağzına götürerek birlikte yemek yiyebileceklerini anlattı (Adalı, 2017: 32). Kasabalılar gelenlere evlerini açmışlardı ama bu bile yetmemişti. Nehrin kıyısında çadırlardan oluşan bir uydu kent kurulmuştu (Adalı, 2017: 56).	
6	Öz Denetim
Bu aşamada, çevredeki askeri birlikler devreye girdi. Çadırlardan oluşan uydu kent çevresine, tuvaletler, banyolar, yemekhaneler kuruldu (Adalı, 2017: 57).	
7	Sabır
Güneşin yükselip tepeyi aşmasını beklemek zorundaydı. Yoksa gün ışığını yansıtamazdı kovuğa. Bu da öğleye kadar beklemesi demekti (Adalı, 2017: 18). "Biraz sabır gösterirseniz bulduklarımızın hepsini sizlerle paylaşacağım" (Adalı, 2017: 53). "Yanıtlanması gereken pek çok soru var. Bunların yanıtlarına ancak zaman içinde, araştırma yaparak ulaşabileceğiz. Hepsini bu kadar. Teşekkür ederim" (Adalı, 2017: 55).	
8	Sevgi
Hepsi de büyük bir sıcaklıkla karşıladılar Kerim'i (Adalı, 2017: 11). Kerim ise yüreğinde bir titremeye bu güzel kıızı bir daha görüp göremeyeceğini düşünüyordu (Adalı, 2017: 24). Küçük çocuklar, bebekler sanki hepsinin ortak çocuğuydu (Adalı, 2017: 45). "Aki biz gidey," dedi. Aki'nin yüzü sıkıntıyla buruştu. Belli ki bu yeni dostları pek sevmişti o (Adalı, 2017: 49). Nini'nin gülümseyişi, uzun saçlarını eliyle arkaya savurmuş, beyaz keçisi Ani, orada tanıştığı içten insanlar, her şey bir film gibi geçiyordu gözlerinin önünden (Adalı, 2017: 67). Hemen büyük bir şölen düzenlendi Kerim'in geri dönüşünü kutlamak için (Adalı, 2017: 74).	
9	Sorumluluk
Bir an sustu Adnan Dayı, sonra, "Arkadaşlar," dedi ciddi bir sesle, "bu toplantıda konuşulan hiçbir şeyin dışarıya sızdırılmamasını istiyorum. En küçük bir bilgi kırıntısı bile çok büyük sorunlara neden olabilir. Hepsinizin bu konuda ciddi bir sorumluluk içinde davranacağınıza inanıyorum" (Adalı, 2017: 52).	
10	Yardımsızlık
Nini hemen şekerlemeleri ve çikolataları kendisiyle birlikte gelenler arasında paylaştırdı (Adalı, 2017: 29). Tümüyle ortak bir yaşam yaşıyordu köyde. Çeşitli iş bölümleri yapılmıştı (Adalı, 2017: 44). Bir bebek ağlasa en yakındaki kadın koşup ilgileniyordu onunla. Bir çocuk düşüp dizini yaralasa yine en yakınındaki kadın, elindeki işini bırakıp koşuyor, yarasını yıkıyor, ilaç sürüp acısını hafifletmeye çalışıyordu (Adalı, 2017: 45-46). Daha ilk günden yiyecek, içecek sıkıntısı baş göstermiş, kasabaya en yakın iki kent olan Batman ve Mardin'den yardım istenmişti (Adalı, 2017: 56).	

“Zamana Açılan Kapı” adlı eserde Tablo 4.28’de görüleceği üzere Türk Millî Eğitiminin genel amaçları, ilköğretimin amaçları, ortaöğretimin temel ilkeleri ve Türkçe dersi genel amaçları, 2019 yılında yayımlanan İlkokul ve Ortaokul Türkçe Dersi öğretim programında yer alan MEB Kök Değerleri, Temalar ve Konular programı incelenerek hazırlanan değerler listesinden yirmi beş değer yer almaktadır. “Zamana Açılan Kapı” adlı eserde “çalışkanlık” değerine iki yerde, “dayanışma” değerine üç yerde, “duyarlılık” değerine iki yerde, “estetiklik” değerine bir yerde, “misafirperverlik” değerine iki yerde, “öz denetim” değerine bir yerde, “sabır” değerine üç yerde, “sevgi” değerine altı yerde, “sorumluluk” değerine bir yerde, “yardımseverlik” değerine dört yerde rastlanmıştır.

4.29. “Zaman Bisikleti 1” Eserinde Yer Alan Değerler

Araştırmanın bu bölümünde Bilgin Adalı’nın “Zaman Bisikleti 1” isimli hikâyesinde yer alan değerlerin sayfa numaralarına ve ilgili bölümden alıntılara yer verilmiştir.

Tablo 4.29: Bilgin Adalı’nın “Zaman Bisikleti 1” Eserindeki Değerlerin Dağılımı

1	Başarı
Çuka’nın baltayı icat edinişi izlediğimiz günden bu yana birkaç hafta geçmişti (Adalı, 2018: 22). O gün Yağmur’la Damla’nın sınavları vardı. Akşama sevinç içinde geldiler sınıflarında en yüksek notları onlar almıştı (Adalı, 2018: 46).	
2	Çalışkanlık
Çuka, sorun olarak gördüğü her şeye bir çözüm bulmaya çalışan bir çocuğu (Adalı, 2018: 17). Meraklı biri olan Anin Çuka’ya bu oyuncacı gösterdi. İyi bir gözlemci olan Çuka, bu oyuncaktan başka türlü nasıl yararlanabileceğini buldu (Adalı, 2018: 88). Sanırım burada önemli olan iyi bir gözlemci olup çevremizdeki şeylerin açıklamalarının dışında, ama içlerinde gizli olan değişik kullanım alanlarını bulup ortaya çıkarabilmek (Adalı, 2018: 89).	
3	Dayanışma
Bugün Çuka’yla kız kardeşi Anin’in meyve toplama günleriydi. Bayırın altındaki ovada bulunan ağaçlardan meyve toplamaya gideceklerdi. Babası Ara ile annesi İlnin, çekirdeklerini ayıklayıp o meyveleri kış için kurutacaklardı (Adalı, 2018: 16-17). Çocuklar da güçlerinin yettiği işlerde büyüklere yardım ederlerdi (Adalı, 2018: 17). Küçükler ormandan çam sakızı topluyor, büyükler bir yandan kamışlıktaki en kalın kamışları toplayıp getirirken, bir yandan da kamışları yarıp boğum yerlerini temizliyordu (Adalı, 2018: 57). “Başkanım, ne olur o yavruyu Anin’e verin.” Ortaya çıkıp konuşan Çuka’ydi. “Akıllıca bir şey onun yapmak istediği. Ona ben de yardımcı olurum. Eğer bu yavru köpeği insanlara dost yapmazsak, o zaman istediğinizi yaparsınız.” (Adalı, 2018: 74).	
4	Dostluk
“Ben sizi gördüm.” dedi, “Siz yabancısınız. Ama düşman değilsiniz. Siz dostsanız, ben de dostum...” (Adalı, 2018: 107)	

5	Duyarlılık
	“Gördüğünüz gibi, balık tutamadım ama çevre temizliğine önemli bir katkıda bulundum...” diye de böbürlendim (Adalı, 2018: 69). Bu gün biz, doğanın dengesinin bozulmaması için hayvanların avlanmasına karşı çıkıyor olsak da, o çağlarda insanların beslenmek için başvurduğu yöntemlerden biri de avlanmaktı ve belki de doğanın dengesi ancak böyle sağlanabiliyordu. Yani o çağdaki koşullar böyle gerektiriyordu... (Adalı, 2018: 96)
6	Estetiklik
	Aşağıdaki meyve ağaçları ve kır çiçekleriyle dolu vadiden gelen esinti doğanın en güzel kokularını getirdi Çuka'nın burnuna (Adalı, 2018: 18).
7	Sabır
	“Bekleyin bakalım, göreceğiz...” dedim (Adalı, 2018: 25). Taşçı Amcanın, Çuka'nın yaptığı bu şeyin ne işe yarayacağını öğrenmek için sabırsızlanıyordu (Adalı, 2018: 30).
8	Sevgi
	Çuka sevinçle fırladı yerinden. “Akıllı kardeşim benim...” diyerek Anin'i şakada şukada öptü (Adalı, 2018: 20). Kız kardeşinin bu buluşu Çuka'nın pek hoşuna gitmişti. Hemen yanına koşup kardeşinin başını okşadı. Yanaklarından öptü (Adalı, 2018: 26).
9	Sorumluluk
	Anin'i kabileimizin mızrakçıbaşısı ilan edersiniz diye düşünmüştüm. “Eeee, ne yapacak bu mızrakçıbaşı?” “Mızrakların üretiminden ve dağıtımından sorumlu olacak (Adalı, 2018: 31).
10	Vatanseverlik
	Atalarımızın yaşamış olduğu bu koca mağara beni pek etkilemişti doğrusu (Adalı, 2018: 9).
11	Yardımseverlik
	Çuka onlara mızrakla nasıl balık avlayabileceklerinin gösterdi (Adalı, 2018: 44). “Al bunu dene” dedi Çuka'ya... “Dememiş miydin?” diye böbürlendi Damla, Anin yine Çuka'nın buluşuna yardımcı oldu.” (Adalı, 2018: 57).

“Zaman Bisikleti 1” adlı eserde Tablo 4.29’da görüleceği üzere Türk Millî Eğitiminin genel amaçları, ilköğretimin amaçları, ortaöğretimin temel ilkeleri ve Türkçe dersi genel amaçları, 2019 yılında yayımlanan İlkokul ve Ortaokul Türkçe Dersi öğretim programında yer alan MEB Kök Değerleri, Temalar ve Konular programı incelenerek hazırlanan değerler listesinden yirmi bir değer yer almaktadır. “Zaman Bisikleti 1” adlı eserde “başarı” değerine iki yerde, “çalışkanlık” değerine üç yerde, “dayanışma” değerine dört yerde, “dostluk” değerine bir yerde, “duyarlılık” değerine iki yerde, “estetiklik” değerine bir yerde, “sabır” değerine iki yerde, “sevgi” değerine iki yerde, “sorumluluk” değerine bir yerde, “vatanseverlik” değerine bir yerde, “yardımseverlik” değerine iki yerde rastlanmıştır.

4.30. “Zaman Bisikleti 2” Eserinde Yer Alan Değerler

Araştırmanın bu bölümünde Bilgin Adalı'nın “Zaman Bisikleti 2” isimli hikâyesinde yer alan değerlerin sayfa numaralarına ve ilgili bölümden alıntılara yer verilmiştir.

Tablo 4.30: Bilgin Adalı'nın “Zaman Bisikleti 2” Eserindeki Değerlerin Dağılımı

1	Dayanışma
Ertesi gün, kış için kuruttukları meyveleri, mısırları saklayabilecekleri büyük küpler yapmayı öğrettim onlara. Bunları pişirmekte bir parça zorlandıysak da, başardık sonunda (Adalı, 2018: 46). Onlara son olarak yay ve ok yapmayı, ok atmayı öğrettim (Adalı, 2018: 86).	
2	Estetiklik
Ona, bizim çağımızda insanların, yaşadıkları ortamları güzelleştirmek için böyle şeyler kullandıklarını anlattım (Adalı, 2018: 33).	
3	Misafirperverlik
Konuklarımızı görünce, “Aaa! Çuka’yla Anin’de gelmiş...” diye bir çığlık attı. Çok mutlu olduğu yüzünden, gülümsemesinden belli oluyordu (Adalı, 2018: 25).	
4	Sabır
Yaptığımız bu şeyin ne işe yarayacağını hiç anlamamışlardı ama, sabırla çalışmışlar, gösterdiğim her şeyi büyük bir özenle yapmışlardı (Adalı, 2018: 84).	
5	Sevgi
Çuka ile Anin’in yüzleri mutlu bir gülümsemeyle aydınlanırken, Yağmur’la Damla sevinç içinde zıplayarak, “Yaşasın!” diye bağırmaya başlamıştı (Adalı, 2018: 23). Bu iki genç insanı kendi çocuklarım gibi sevmeye başlamıştım (Adalı, 2018: 48).	
6	Vatanseverlik
“Atatüürk!” diye bağırıyor kızların ikisi birden. Biraz daha yavaşladım hemen, ama duramadım. Dursam o da bizi görürdü ve bu zamanın akışı için hiç de iyi olmazdı doğrusu. Kızlar, “Yaşasın! Atatürk’ü de gördük!” (Adalı, 2018: 64-65).	
7	Yardımseverlik
Yardımlaşma ve birtakım şeylerin birlikte yapma, yaşamın kolaylaşması için zorunluydu. Aslında günümüzde de böyle bu, ama çoğu insan farkında bile değil (Adalı, 2018: 30). Çuka’nın yardımıyla, mutfağın ortasındaki dalları topladı. Bahçede bir köşeye bıraktık onları (Adalı, 2018: 33).	

“Zaman Bisikleti 2” adlı eserde Tablo 4.30’da görüleceği üzere Türk Millî Eğitiminin genel amaçları, ilköğretimin amaçları, ortaöğretimin temel ilkeleri ve Türkçe dersi genel amaçları, 2019 yılında yayımlanan İlkokul ve Ortaokul Türkçe Dersi öğretim programında yer alan MEB Kök Değerleri, Temalar ve Konular programı incelenerek hazırlanan değerler listesinden on değer yer almaktadır. “Zaman Bisikleti 2” adlı eserde “dayanışma” değerine iki yerde, “estetiklik” değerine bir yerde, “misafirperverlik” değerine bir yerde, “sabır” değerine bir yerde, “sevgi” değerine iki yerde, “vatanseverlik” değerine bir yerde, “yardımseverlik” değerine iki yerde rastlanmıştır.

4.31. “Zaman Bisikleti 3” Eserinde Yer Alan Değerler

Araştırmanın bu bölümünde Bilgin Adalı'nın “Zaman Bisikleti 3” isimli hikâyesinde yer alan değerlerin sayfa numaralarına ve ilgili bölümden alıntılara yer verilmiştir.

Tablo 4.31: Bilgin Adalı'nın "Zaman Bisikleti 3" Eserindeki Değerlerin Dağılımı

1	Bariş
Kendi çağımızda, dünyamızın bu güzelliğini altüst eden savaşları, düşmanlıkları, terör eylemlerini, fabrikaları, atıkları, trafik karmaşasını düşündüm bir an. Savaşların, kirliliklerin olmadığı bu çağda yaşamak pek güzel olabilirdi (Adalı, 2018: 33).	
2	Başarı
Sabah buraya Çuka'yla ilk geldiğimizde, mağara girişinin sol tarafındaki bir kayanın ucundan su damladığını görmüştüm. O suyun kaynağını bulmak istiyordum. Bisiklettteki malzemelerin arasında büyüdükçe bir tornavida olması gerekiyordu. Gerektiğinde bisikleti onarmak için almıştım onu yanımıza. Tornavidayı aldım ve kayalardan yukarıya doğru tırmanmaya başladım. Az sonra bizim mağaranın tam üstünde bulunan bir düzlüğe gelmiştim. Tahmin ettiğim gibi, dağdan süzülüp kaynak suyu buradaki bir kayanın çukuruna doluyordu. Çukur dolduktan sonra gelen sular taşır yayılıyor ve buharlaşıp gidiyordu. Benim gördüğüm damlacıklar, kendine yol bulup ilerleyen küçük bir sızıntının suyuydu (Adalı, 2018: 49).	
3	Dayanışma
Çuka'yla ben zaman bisikletini yükledik, kızlar ve Elif öteki eşyalarımızı toparlayıp ardımızdan geldi (Adalı, 2018: 48). İyi iş çıkarmıştım. Bu arada avcılar da, benim hazırladıklarımın 2-3 katını pişirecek kadar kuru odun toplamışlardı (Adalı, 2018: 90).	
4	Dostluk
"Aslında bizim sizi ağırlamamız gerekir, ama bu bir dostluğun başlangıcı olacaksa, elbette isteriz etinizi paylaşmayı," dedi Çuka (Adalı, 2018: 26).	
5	Estetiklik
Bir saat kadar sürdü bu şiddetli yağmur. Bir saat sonra, gökyüzü pırl pırl olmuş, güneş tüm görkemiyle tepemizde ışıldıyordu (Adalı, 2018: 85).	
6	Misafirperverlik
"Merhaba... Biraz daha etimiz var yemek ister misiniz?" (Adalı, 2018: 26) Bizim mağaramız çok güzel. Kışın sıcak, yazın serin olur. Hepimize yer var. Sizde gelin" (Adalı, 2018: 28).	
7	Sabır
Kızlar ve Elif de atıştırmaya başlayınca, korku dolu gözlerle bize bakmaya başladılar. Soyduğumuz kabuklarla birlikte birkaç inciri tavuklara attım. Birbirleriyle çekişerek saldırdı hayvanlar incirlere. Birkaç dakika sonra, ne bize ne de tavuklara bir şey olduğunu gören Çuka, uzanıp bir incir aldı (Adalı, 2018: 88).	
8	Sevgi
Babam yine her zaman yaptığı gibi, anneme armağan etmek için bir yasemin dalı hazırlıyordu (Adalı, 2018: 10). "Tamam," dedi, "bu gece fırında soğanlı tavşan yahnisi yiyeceğiz. Çuka'yla Anin'i de çağıralım" (Adalı, 2018: 79). Hep birlikte yemeğimizi yedikten sonra uzun süre ateşin önünde şarkılar söyleyerek oturduk (Adalı, 2018: 82). Az sonra Çuka'yla Anin geldi. Ayılmış olduğumu görünce pek sevindiler (Adalı, 2018: 95).	
9	Sorumluluk
Günlük yaşam başlamıştı orada da. Herkes bir işin ucundan tutmuş, üstüne düşen neyse, onu yapmaya çalışıyordu (Adalı, 2018: 19).	
10	Yardımseverlik
"Avcularımız bu çevreyi iyi biliyorlar. Kışı geçirmek için bize küçük ama korunaklı, suya yakın bir mağara bulabilirler mi? Sanırım uzun bir süre burada kalacağız (Adalı, 2018: 47). Önceki gün pişirmiş olduğum kandillerin hepsine birer fitil yaptık ve yağ doldurduk Çuka'yla. Kandillerin yarısını ona ver Karain'e götürmesi için (Adalı, 2018: 67). Bize yardıma gelen kızlardan ikisi, kalın yapraklara sardıkları iki güveci Karain'e götürdü. Kalanlar, Çuka, Elif, kızlar ve ben öteki iki güvece saldırdık (Adalı, 2018: 67). Çuka'nın çaldığı keskin bir ıslıkla genç avcılar geldi yanımıza. Hazırladığımız çömlükleri mağaralara çıkarmamıza yardımcı oldular (Adalı, 2018: 69). Yine onların yardımıyla yere iki sıra odun serdik. Olukları ve çanak çömleğin bir bölümünü odunların üstüne yerleştirdim (Adalı, 2018: 91).	

“Zaman Bisikleti 3” adlı eserde Tablo 4.31’de görüleceği üzere Türk Millî Eğitiminin genel amaçları, ilköğretimin amaçları, ortaöğretimin temel ilkeleri ve Türkçe dersi genel amaçları, 2019 yılında yayımlanan İlkokul ve Ortaokul Türkçe Dersi öğretim programında yer alan MEB Kök Değerleri, Temalar ve Konular programı incelenerek hazırlanan değerler listesinden on dokuz değer yer almaktadır. “Zaman Bisikleti 3” adlı eserde “barış” değerine bir yerde, “başarı” değerine bir yerde, “dayanışma” değerine iki yerde, “dostluk” değerine bir yerde, “estetiklik” değerine bir yerde, “misafirperverlik” değerine iki yerde, “sevgi” değerine dört yerde, “sorumluluk” değerine dört yerde, “yardımseverlik” değerine beş yerde rastlanmıştır.

Tablo 4.32: Bilgin Adalı’nın Eserindeki Değerlerin Kitaplara Göre Dağılımı

		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	DEĞERLER ➔																				
	KİTAPLAR ➔	adalet	alçak gönüllülük	barış	başarı	çalışkanlık	dayanışma	dostluk	duyarlılık	dürüstlük	estetiklik	misafirperverlik	öz denetim	özgürlük	sabır	saygı	sevgi	sorumluluk	vatanserverlik	yardımseverlik	toplam
1	ATLANTİS HİKÂYELERİ 1	1	1		1		2	1	7	1	1					4	3	1		2	25
2	ATLANTİS HİKÂYELERİ 2	3					2		1							2	1	1	2		12
3	ATLANTİS HİKÂYELERİ 3			5	3		6	1	6		1	1			1	1	1	2		4	32
4	BARİŞ'İN UÇURTMASI					1	3		1		1			1	1		3			5	16
5	BİZİM SOKAKTA ŞENLİK VAR								3		1				1		1		1	2	10
6	BENCİL DEV NAR TANESİ	1		5		1	4	3	2					1	1	5	11			3	37
7	BUZUL ÇAĞI	1				3	2	2	2	1	1	1				1	8			4	26
8	BÜYÜK TUZLU SU KLANI	1	1	4	1		5	1	1		1				2		4			4	24
9	ÇATALHÖYÜK ÖYKÜLERİ 1				5	2	4	1		1	2		1	1	4	4				3	29
10	ÇATALHÖYÜK ÖYKÜLERİ 2		1		1	4	4	3	1	1		1			1	1	3	2		8	26
11	ÇATALHÖYÜK ÖYKÜLERİ 3	2		3	1		7	4			1	3		1		1	3	3		8	37
12	DÜNYA ARTIK DAHA GÜZEL			2	2	2	4	3			2				2	2	5	1		7	32
13	DÜNYAYI KURTARAN ÇOCUK	5		4			1	1								4		1			16
14	ELİF'İN OLAĞANÜSTÜ DÜŞLERİ	1	1	4	1	1	3	1	2				1			1	2	2	1	3	24
15	EŞEK KLANI			1	1	1	1	5	1			1		1		1	2			6	21
16	GENLERİN ŞİFRESİ	1		1		1		1			1	1		3		1	3			4	17
17	GEZGİN	1		1					1			1				3	1			1	9
18	GÜNEŞİ				2	1	4	3			3	5	1	1	2	2	9	1	1	5	40

	ARAYAN ÇOCUK																					
19	KALEDİBİ SOKAĞI						2	3				1			2	8		2	4	1		23
20	KARIYE HAZİNESİ	1						2						1	1	2		1	1			9
21	KRALIN ADALETİ	3			1		1	1								3	8			1		18
22	MAVİ GEZEĞENİN İLK İNSANLARI	1		1	1		1	1			1							1				7
23	MERAKLI KARINCA CİMCİM YOLLARDA			1		2		1	4						2	1			2	1		14
24	MEZAR SOYGUNCULARI					1			1		1						2	1	2			8
25	SÜMBÜLLÜ KÖŞK	1			2		1		1			1			1	3		2		1		13
26	TROYA SAVAŞI VE İLYADA DESTANI			2		1	1	1												1		6
27	UZAYLILAR GELİYOR	5		1										1		2			1		1	11
28	ZAMANA AÇILAN KAPI					2	3		2		1	2	1		3		6	1			4	25
29	ZAMAN BİSİKLETİ 1				2	3	4	1	2		1				2	2			1	1	2	21
30	ZAMAN BİSİKLETİ 2						2				1	1			1		2			1	2	10
31	ZAMAN BİSİKLETİ 3			1	1		2	1			1	2			1		4	1			5	19
	TOPLAM	26	4	37	25	26	69	41	38	4	21	21	10	4	26	48	92	25	16	83	616	

İncelenen eserlerin değer eğitimine katkıları: “Atlantis’in Çocukları 1” (25), “Atlantis’in Çocukları 2” (12), “Atlantis’in Çocukları 3” (32), “Barış’ın Uçurtması” (16), “Bizim Sokakta Şenlik Var” (10), “Bencil Dev Nar Tanesi” (37), “Buzul Çağı” (26), “Büyük Tuzlu Su Klanı” (24), “Çatalhöyük Öyküleri 1” (29), “Çatalhöyük Öyküleri 2” (26), “Çatalhöyük Öyküleri 2” (26), “Çatalhöyük Öyküleri 3” (37), “Dünya Artık Daha Güzel” (32), “Dünyayı Kurtaran Çocuk” (16), “Elif’in Olağanüstü Düşleri” (24), “Eşek Klanı” (21), “Genlerin Şifresi” (17), “Gezgin” (9), “Güneşi Arayan Çocuk” (40), “Kaledibi Sokağı” (23), “Kariye Hazinesi” (9), “Kralın Adaleti” (18), “Mavi Gezenin İlk İnsanları” (7), “Meraklı Karınca Cımcim Yollarda” (14), “Mezar Soyguncuları” (8), “Sümbüllü Köşk” (13), “Troya Savaşı ve İlyada Destanı” (6), “Uzaylılar Geliyor” (11), “Zamana Açılan Kapı” (25), “Zaman Bisikleti 1” (21), “Zaman Bisikleti 2” (10), “Zaman Bisikleti 3” (19). En fazla değere sahip eserin “Güneşi Arayan Çocuk”, en az değere sahip eserin “Troya Savaşı ve İlyada Destanı” olduğu belirlenmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde Bilgin Adalı'nın eserleri MEB Kök Değerler, Temalar ve Konular programında yer alan on dokuz değere göre incelendiğinde değerler eğitimine katkı sağlar niteliktedir. Eserlerde yer alan sevgi (92), yardımseverlik (83), dayanışma (69), saygı (48), dostluk (41), duyarlılık (38), adalet (26), barış (25), çalışkanlık (26), sabır (26), başarı (25), sorumluluk (25), estetiklik (21), misafirperverlik (21), vatanseverlik (16), özgürlük (10), alçak gönüllülük (4), dürüstlük (4), öz denetim (4) değerleri göz önünde bulundurulduğunda bu eserlerin değer aktarımında etkili olduğu ön görülmektedir.

Bu bakımdan literatürde değerler eğitimi kapsamında yer alan diğer araştırmalarla bu araştırmanın benzer - farklı yönleri belirtilerek sonuç ve öneriler ortaya konulmuştur.

Abacı (2018) "Behiç Ak'ın Çocuk Kitaplarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi" adlı çalışmada yirmi dokuz eser altmış üç değere göre incelenmiştir. Araştırmada sevgi (85) değerine sıklıkla yer verildiği belirtilmiştir. Kuru (2016) "Ayşe Yamaç'ın Çocuk Romanlarının Değerler Eğitimi ve Dil Zenginliği Açısından İncelenmesi" adlı çalışmada yedi eser on iki değere göre incelenmiştir. En fazla sevgi (93) değerine rastlanmıştır. Kumbasar (2011) "Muzaffer İzgü'nün Romanlarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi" adlı çalışmada ise on iki eser yirmi beş değere göre incelenmiştir. Araştırma sonucunda en fazla sevgi (109) değerine rastlanmıştır. Bu çalışmada ise otuz eser on dokuz değere göre incelenmiştir. Araştırma sonucunda en fazla sevgi (92) değerine rastlanmıştır. Araştırmanın sonucu bu yönüyle diğer üç araştırmanın sonucuyla benzerlik göstermektedir. Araştırmada sevgi değerinden sonra en fazla yer alan değerler sırasıyla şunlardır: yardımseverlik (83), dayanışma (69), saygı (48).

Topbaş (2015) "Sema Maraşlı'nın Masallarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi" adlı çalışmada dört masal kitabında yer alan seksen iki masal otuz iki değere göre incelenmiştir. İncelenen masallarda en az dayanışma (5) değerine rastlanmıştır. Bu bakımdan araştırmanın sonucu Bilgin Adalı'nın

eserlerindeki değer ile farklılık göstermektedir. Bilgin Adalı'nın incelenen otuz bir eserinde en fazla rastlanan üçüncü değerin dayanışma (69) olduğu tespit edilmiştir.

Yılmaz (2018) "Değerler Eğitimi Bağlamında Aytül Akal'ın Çocuk Romanları" adlı araştırmada on dört eser otuz değere göre incelenmiş az rastlanan değerler arasında alçak gönüllülük (3) tespit edilmiştir. Bir başka araştırma olan Yıldırım (2017) "Pakize Özcan'ın Eserlerinin Değerler Eğitimi Açıısından İncelenmesi" adlı araştırmada dokuz eser kırk bir değere göre incelenmiş, az rastlanan değerler arasında dürüstlük (3) tespit edilmiştir. Bilgin Adalı'nın eserleri de iki araştırmanın sonucuyla benzerlik gösterir nitelikte olup en az rastlanan değerler arasında alçak gönüllülük (4) ve dürüstlük (4) tespit edilmiştir.

Yılmaz (2015) "Fatma Karabıyık Barbarosoğlu'nun Öykülerinin Değerler Eğitimi Açıısından İncelenmesi" adlı araştırmada altı kitapta yer alan altmış öykü yirmi beş değere göre incelenmiştir. Öykülerde barış değeri ile ilgili iletilere rastlanmamıştır. Bilgin Adalı'nın eserlerinde barış (37) değerine orta sıklıkta rastlanmıştır. Bu bakımdan iki çalışmanın sonucu farklılık göstermektedir. Bilgin Adalı'nın eserleri barış değeri bakımından incelenen diğer araştırmalarla karşılaştırıldığında yeterli içerik sunmaktadır.

Sonuç olarak Bilgin Adalı'nın otuz bir eseri MEB Kök Değerler, Temalar ve Konular programında yer alan on dokuz değere göre incelenmiş olup inceleme sonucunda on dokuz değerin tamamının eserlerde yer aldığı tespit edilmiştir. Bu bakımdan ilkokuldan itibaren edebi eserler olarak değerler eğitiminin aktarımında kullanılabilir.

Bu araştırmanın bulgularından elde edilen sonuçlara ilişkin öneriler şu şekildedir:

1. 2018 yılında yayımlanan Türkçe Dersi Öğretim Programında değer konusu ayrı bir başlık olarak ele alınmıştır. Türkçe Dersi Öğretim Programında zorunlu üç temadan biri olarak değerler eğitimine yer verilebilir.

2. Türkçe ders kitaplarında değerler eğitiminin aktarımına yönelik etkinliklerde Bilgin Adalı'nın eserlerinden yararlanılabilir.

3. İlkokuldan itibaren öğrencilere Bilgin Adalı'nın eserleri tavsiye edilebilir.

4. MEB Türkçe dersinde değerlerin aktarımında Bilgin Adalı'nın eserlerinden yararlanabilir.

5. MEB, Temalar ve Konular programında yer alan farklı değerlere göre Bilgin Adalı'nın eserleri incelenebilir.

KAYNAKÇA

- Abacı, Erdem (2018); *“Behiç Ak’ın Çocuk Kitaplarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi,”* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bülent Ecevit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Zonguldak.
- Adalı, Bilgin (2013a); Barış’ın Uçurtması, Nemesis Kitap, İstanbul.
- Adalı, Bilgin (2013b); Bencil Dev Nar Tanesi, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Adalı, Bilgin (2016a); Çatalhöyük Öyküleri 2, Can Sanat Yayınları, İstanbul.
- Adalı, Bilgin (2016b); Mavi Gezegenin İlk İnsanları, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Adalı, Bilgin (2017a); Bizim Sokakta Şenlik Var, Can Sanat Yayınları, İstanbul.
- Adalı, Bilgin (2017b); Buzul Çağı, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Adalı, Bilgin (2017c); Büyük Tuzlu Su Klanı, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Adalı, Bilgin (2017ç); Çatalhöyük Öyküleri 3, Can Sanat Yayınları, İstanbul.
- Adalı, Bilgin (2017d); Elif’in Olağanüstü Düşleri, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Adalı, Bilgin (2017e); Eşek Klanı, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Adalı, Bilgin (2017f); Gezgin, Can Sanat Yayınları, İstanbul.
- Adalı, Bilgin (2017g); Kaledibi Sokağı, Fom Kitap, İstanbul.
- Adalı, Bilgin (2017ğ); Meraklı Karınca Cimcim Yollarda, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Adalı, Bilgin (2017h); Zamana Açılan Kapı, Can Sanat Yayınları, İstanbul.
- Adalı, Bilgin (2018a); Atlantis’in Çocukları 1, Can Sanat Yayınları, İstanbul.
- Adalı, Bilgin (2018b); Atlantis’in Çocukları 2, Can Sanat Yayınları, İstanbul.
- Adalı, Bilgin (2018c); Atlantis’in Çocukları 3, Can Sanat Yayınları, İstanbul.
- Adalı, Bilgin (2018ç); Çatalhöyük Öyküleri 1, Can Sanat Yayınları, İstanbul.
- Adalı, Bilgin (2018d); Dünya Artık Daha Güzel, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Adalı, Bilgin (2018e); Dünyayı Kurtaran Çocuk, Fom Kitap, İstanbul.
- Adalı, Bilgin (2018f); Genlerin Şifresi, Can Sanat Yayınları, İstanbul.

- Adalı, Bilgin (2018g); Güneşi Arayan Çocuk, Hep Kitap, İstanbul.
- Adalı, Bilgin (2018ğ); Kariye Hazinesi, Can Sanat Yayınları, İstanbul.
- Adalı, Bilgin (2018h); Kralın Adaleti, Can Sanat Yayınları, İstanbul.
- Adalı, Bilgin (2018ı); Sümbüllü Köşk, Hep Kitap, İstanbul.
- Adalı, Bilgin (2018i); Troya Savaşı ve İlyada Destanı, Can Sanat Yayınları, İstanbul.
- Adalı, Bilgin (2018j); Uzaylılar Geliyor, Can Sanat Yayınları, İstanbul.
- Adalı, Bilgin (2018k); Zaman Bisikleti 1, Can Sanat Yayınları, İstanbul.
- Adalı, Bilgin (2018l); Zaman Bisikleti 2, Can Sanat Yayınları, İstanbul.
- Adalı, Bilgin (2018m); Zaman Bisikleti 3, Can Sanat Yayınları, İstanbul.
- Adalı, Bilgin (2013); Barış'ın Uçurtması, Nemesis Kitap, İstanbul.
- Akbaş, Oktay (2004); “*Türk Millî Eğitim Sisteminin Duyuşsal Amaçlarının İlköğretim İkinci Kademedeki Gerçekleşme Derecesinin Değerlendirilmesi,*” Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara s. 29-100.
- Akbaş, Oktay (2008); “Değer Eğitimi Akımlarına Genel Bir Bakış,” *Değerler Eğitimi Dergisi*, Cilt 6, Sayı 16, s. 9-25.
- Aktürk, Gülfidan Funda (2012); “*Çocukta Değerler Eğitimi Açısından Üzeyir Gündüz'ün Eserleri,*” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Afyon.
- Aydın, Mehmet Zeki (2011); “Aile ve Çocuk Eğitiminde Öncelikli İlkeler,” 1.Türkiye Çocuk Hakları Kongresi, Çocuk Vakfı Yayınları, s.256-264, İstanbul.
- Aydın, Mustafa (2003); “Gençliğin Değer Algısı: Konya Örneği,” *Değerler Eğitimi Dergisi*, Cilt I, Sayı 3, s.121-144.
- Aydın, Mustafa (2011); “Değerleri, İşlevleri ve Ahlak,” *Eğitime Bakış Dergisi*, Cilt 7, Sayı 19, s. 39-45.
- Başaran, İbrahim Ethem (1997); *Eğitim Psikolojisi: Eğitimin Psikolojik Temelleri*, Özgün Matbaacılık, 5.Baskı, İstanbul.
- Balat, Uyanık Gülden ve Dağal Balaban Asude (2011); *Okul Öncesi Eğitimde Değerler Eğitimi Etkinlikleri*, 3. Baskı, Kök Yayıncılık, Ankara.

- Bircan, Hasan Hüseyin (2015); *Felsefede Değerler Problemi*, Çizgi Kitabevi, Konya.
- Bozkurt, Veysel (2008); *Değişen Dünyada Sosyoloji: Temeller, Kavramlar, Kurumlar*, 4. Baskı, Ekin Yayınları, Bursa.
- Çelikkaya, Hasan (1996); *Fonksiyonel Eğitim Sosyolojisi*, Alfa Yayınları, İstanbul.
- Çıracak, Ersu (2003); “*Cengiz Aytmatov Romanlarının Değerler Eğitimine Katkısı*,” Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Uşak.
- Çubukçu, Zühal (2012); “İlköğretim Öğrencilerinin Eğitimi Sürecinde Örtük Programın Etkisi,” *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12/2, s.1516.
- Çubukçu Zühal, Özenbaş Eker Demet, Çetintaş Nilüfer, Satı Derya ve Şeker Yazlık Ümit(2012); “Yönetici, Öğretmen, Öğrenci ve Veli Gözünde Öğretmenin Sahip Olması Gereken Değerler,” *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, Cilt 2, Sayı 1, s.27.
- Demirel, Özcan (2010); *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme*, 14. Baskı, Pegem Yayıncılık, Ankara.
- Dilmaç, Bülent (1999); “İlköğretim Öğrencilerine İnsani Değerler Eğitiminin Verilmesi Ve Ahlaki Olgunluk Ölçeği İle Eğitimin Sınanması,” Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Dilmaç, Bülent (2007); “*Bir Grup Fen Lisesi Öğrencisine Verilen İnsani Değerler Eğitiminin İnsani Değerler Ölçeği İle Sınanması*,” Yayımlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı, Konya s 36-46.
- Doğan, Hıfzi (1997); *Eğitimde Program ve Öğretim Tasarımı*, Önder Matbaacılık, Ankara.
- Doğan, İsmail (2012); *Sosyoloji Kavramlar ve Sorunlar*, Pegem Akademi, Ankara.
- Doğanay, Ahmet (2006); *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*, (Editör: Cemil Öztürk), Pegem Yayıncılık, Ankara.
- Ekinci, Hürşit (2018); *Okulda ve Ailede Değerler Eğitimi*, Kayhan Yayınları, İstanbul.

- Ekşi Halil ve Katılmış Ahmet (2014); *Karakter Eğitimi El Kitabı*, Nobel Yayıncılık, Ankara.
- Emirhan, Tuğba (2016); “*Değerler Eğitimi Bağlamında Yavuz Bahadıroğlu'nun Çocuk Romanları*,” Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Samsun.
- Emiri, Engin (2014); “*Gülsüm Cengiz'in Eserlerine Değerler Eğitimi Açısından Bir Yaklaşım*,” Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili Ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Van.
- Erol, Emin Emrullah (2014); “*Tarık Buğra'nın Hikâyelerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*,” Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Van.
- Fichter, Joseph H. (2012); *Sosyoloji Nedir* (Çev: Nilgün Çelebi), Anı Yayıncılık, Ankara.
- Güngör, Erol (2000); *Değerler Psikolojisi Üzerine Araştırmalar*, 3. Basım, Ötüken Yayınları, İstanbul.
- Hökelekli Hayati ve Gündüz Turgay (2004); “*Üstün Yetenekli Çocukların Değer Yönelimleri ve Eğitimleri*,” 1.Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Bildiriler Kitabı, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, s.133-138.
- İstanbul Millî Eğitim Müdürlüğü: <http://www.istmem.com/Sayfa/24/Degerler-Egitimi.aspx>
- Karasar, Niyazi (2012); *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Nobel Yayınları, Ankara.
- Kaynak, Latife (2012); “*Değerler Eğitimi Bağlamında Sevinç Çokum'un Hikâyelerinin Analizi*,” Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı, Antalya.
- Kumbasar, Ezgi (2011); “*Muzaffer İzgü'nün Romanlarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*,” Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Trabzon.
- Kuşdil, M.Ersin ve Kağıtçıbaşı Çiğdem (2000); “*Türk Öğretmenlerinin Değer Yönelimleri Ve Schwartz Değer Kuramı*,” *Türk Psikolojisi Dergisi*, Sayı 45, Cilt 15, s.59-76, Ankara.
- Kızılçelik Sezgin ve Yaşar Erdem (1994); *Açıklamalı Sosyoloji Terimler Sözlüğü*, Atilla Kitabevi, Ankara.

- Korkmaz, Sezai (2015); “*Din Psikolojisine Değerler Yaklaşımı Çerçevesinde Erol Güngör'ün Katkıları*,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, Kahramanmaraş.
- Kösemihal Nurettin Şazi (2005); *Sosyoloji Tarihi, Remzi Kitapevi, İstanbul.*
- Köylü, Mustafa (Ed.) (2016); *Teoriden Pratiğe Değerler Eğitimi*, Nobel Yayıncılık, Ankara.
- MEB (2010); *18. Şura Kararları*, 2010, s. 10-12.
- MEB (2018); *İlköğretim Türkçe Dersi öğretim Programı Ve Kılavuzu (6, 7, 8. sınıflar)*, MEB Yayınları, Ankara.
- Mehmedoğlu, Ali Ulvi (2006); “Gençlik, Değerler ve Din”, (Editör: Yurdagül Mehmedoğlu ve Ali Ulvi Mehmedoğlu), Lita Yayıncılık, İstanbul.
- Millî Eğitim Bakanlığı (1973); “Millî Eğitim Temel Kanunu,”: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1739.pdf>
- Millî Eğitim Bakanlığı (1973); “Millî Eğitim Temel Kanunu,” ; İstanbul Miilli Eğitim Müdürlüğü: http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/34/39/749197/dosyalar/2015_02/09093609_degerleregitimi.pdf
- Otmar, Özden (2017); “*Yalvaç Ural'ın Çocuk Yapıtlarının Evrensel Değerler Açısından İncelenmesi*,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitimin Kültürel Temelleri Anabilim Dalı Türkçe Eğitimi Programı, Ankara.
- Özensel, Ertan (2003); “Sosyolojik Bir Olgu Olarak Değer,” *Değerler Eğitimi Dergisi*, EDAM, Cilt 1, Sayı 3, İstanbul, s. 222-223.
- Sarı, Mediha (2007); “*Demokratik Değerlerin Kazanımı Sürecinde Örtük Program: Düşük ve Yüksek “Okul Yaşam Kalitesi” Ne Sahip İki İlköğretim Okulunda Nitel Bir Çalışma*,” Yayınlanmamış Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Selek, Melek (2014); “*Osman Yalçın'ın Hayvan Hikâyelerinde Değerler Eğitimi*,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı, Burdur.
- Senek, Semra (2018); “*Aytül Akal'ın Masallarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bilim Dalı, Antalya.
- Silah, Mehmet (2005); *Sosyal Psikoloji Davranış Bilimi*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

- Ulusoy, Kadir ve Bülent Dilmaç (2016); *Değerler Eğitimi*, 4. Baskı, Pegem Akademi, Ankara.
- Tahiroğlu Mustafa ve Çetin Turhan (2012); “*İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Sağlıklı Olmaya Önem Verme Değerinin Öğretimine İlişkin Öğrenci Tutumları*,” *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12/2, s.1634-1646.
- Taşpınar, Mehmet (2009); “Eğitinde Örtük Program ve Değerler Eğitimi,” (Editör: Cihad Demirli), *I. İyilik Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Elazığ Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğü ve Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, s.25-30.
- Tezcan, Mahmut (2003); Gizli Müfredat: Eğitim Sosyolojisi Açısından Bir Kavram Çözümlemesi. *Türk Eğitim Bilimleri*, 1/1 s.53-59.
- Turan Selahattin ve Aktaş Dilek (2008); “*Okul Hayatında Var Olan ve Olması Düşünülen Sosyal Değerler*,” *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(2), s.231-232.
- Türk Dil Kurumu (2005); *Türkçe Sözlük*, 10. Baskı, Ankara: Türk Dil Kurumu Basım Evi.
- Tokcan, Fatih (2017); “*Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın Çocuk Şiirlerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sınıf Eğitimi Bilim Dalı, Konya.
- Tokdemir, Muhammed Ahmet (2007); “*Tarih Öğretmenlerinin Değerler ve Değerler Eğitimi Hakkında Görüşleri*,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Topbaş, Ayşegül (2015); “*Sema Maraşlı'nın Masallarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sınıf Eğitimi Bilim Dalı, Konya.
- Yaman, Ertuğrul (2014); *Değerler Eğitimi*, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Yazıcı, Kubilay (2006); “Değerler Eğitimine Genel Bir Bakış,” *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, Sayı 19, s.501-50.
- Yıldırım, Melike (2017); “*Pakize Özcan'ın Eserlerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Bilim Dalı, Elazığ.
- Yıldırım, Ali ve Şimşek, Hasan (2011); *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, 8 Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara.

Yılmaz, Ahmet (2018);“*Değerler Eğitimi Bağlamında Aytül Akal'ın Çocuk Romanları,*” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Nevşehir.

Yılmaz, Mehmet Emin (2015); “*Fatma Karabıyık Barbarosoğlu'nun Öykülerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi,*” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Van.

Yılmaz, Oğuzhan (2013);“*Fatih Erdoğan'ın Eserlerinin Eğitsel Açıdan İncelenmesi,*” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Erzurum.

Yüksel, Sedat (2004); “*Örtük Program Eğitimde Saklı Uygulamalar*” Nobel Yayınları, Ankara.

ÖZGEÇMİŞ

Bedriye Baran Yir, 1991 yılında Hatay'da doğmuştur. Hatay Dörtyol Mehmet Akif İlköğretim Okulu'nda İlköğretim ve Ortaöğretimi, liseyi Hatay Dörtyol Atatürk Lisesi'nde tamamlamıştır. 2011 yılında başladığı Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Türkçe Öğretmenliği Bölümü'nden 2015 yılında mezun olmuştur. 2015 yılında Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı'nda tezli yüksek lisans programına başlamıştır. 2017-2018 yılında İstanbul Avcılar Yunus Emre İmam Hatip Ortaokulu'nda, 2018 yılından beri İstanbul Avcılar Ali Karay Ortaokulu'nda çalışmaktadır.

